

**UCHWAŁA NR LII/349/22
RADY GMINY GORZYCE**

z dnia 16 września 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6a, art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) w związku z art. 3 pkt. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) Rada Gminy Gorzyce uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się *Strategię Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gorzyce.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Krzysztof Maruszak

Załącznik
do Uchwały Nr LII/349/22
Rady Gminy Gorzyce
z dnia 16 września 2022 r.

Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030

Wrzesień 2022

Opracowano przy współpracy Urzędu Gminy w Gorzycach

InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.
ul. Sienkiewicza 78, piętro IV, 25–501 Kielce
tel. 41 3430124 lub 507 048 678
www.inicjatywalokalna.eu

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Część wprowadzająca	8
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	8
1.2. Metodologia prac nad Strategią.....	9
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.....	11
2.1. Analiza SWOT	15
2.2. Wnioski.....	18
2.3. Drzewo problemów	23
2.4. Drzewo celów	24
3. Część programowa.....	25
3.1. Wizja, misja, cele.....	25
3.2. Plan operacyjny rozwoju	28
3.2.1. Projekty strategiczne	37
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania	47
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	57
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju... 73	
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	74
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	88
4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne	88
4.2.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano.....	103
5. System realizacji Strategii Rozwoju	106
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju.....	106
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	117

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	118
6 Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.....	120
6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa	120
6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna	124
6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii.....	128
Spis schematów	131
Spis tabel	131
Spis map	132
Spis rysunków	132

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą, potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559). W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii (krajowej, wojewódzkiej, gminnej i ewentualnie ponadlokalnej, sporządzanej dla grupy sąsiadujących lub powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin).

Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym. Dzięki tym zmianom strategia rozwoju gminy, po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie, zyskała podstawę prawną (ustawa o samorządzie gminnym), która określa też konkretny zakres i procedurę sporządzania strategii.

Niniejsza strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategii terytorialne zawierają następujące elementy:

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia w tym przypadku obszar Gminy Gorzyce);

¹ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.*

- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych – na potrzeby niniejszej Strategii opracowano *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce*, której syntezę zawarto w niniejszym dokumencie. Na podstawie diagnozy określono największe problemy i potrzeby rozwojowe, a także potencjały, które należy wykorzystać (wnioski z Diagnozy, analiza SWOT, drzewo problemów). W Strategii wskazano obszary strategicznej interwencji zarówno zewnętrzne (ponadlokalne), jak i wewnątrz gminy;
- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru – w Strategii określono projekty strategiczne o charakterze zintegrowanym oraz działania ogólne, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów;
- opis udziału partnerów, zgodnie z art. 8, w przygotowaniu strategii i jej realizacji – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu strategii a także określono system realizacji strategii, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji strategii.

Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków²:

- projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy),
- projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy);
- projekt obejmuje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe).

Każdy z projektów strategicznych niniejszej Strategii spełnia co najmniej jeden ze wskazanych wyżej warunków. Projekty te są przekrojowe, składające się z wielu elementów i rozwiązujące problemy kompleksowo, w różnych sferach, dodatkowo często realizowane będą nie tylko przez samorząd gminy ale też inne podmioty oraz kierowane będą do różnych interesariuszy.

Niniejsza strategia obejmuje obszar całej Gminy Gorzyce, zlokalizowanej w województwie podkarpackim. W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce*, przeprowadzono

² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021-2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału Gminy Gorzyce. Oprócz celów, kierunków działań i zadań, wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków: projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy), projekt integruje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe), projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy)³. Projekty strategiczne wskazane w niniejszym opracowaniu dotyczą wielu sfer i integrują różnych interesariuszy – mają więc charakter zintegrowany. W całym procesie tworzenia Strategii, już od etapu diagnostycznego, niezmiernie ważny był udział potencjalnych partnerów, w tym szczególnie mieszkańców gminy – cały proces włączania partnerów społeczno-gospodarczych i innych opisano w rozdziale 6 *Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów*.

Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

³ Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021–2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów. W ramach kierunków działań przedstawiono konkretne działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwił partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Do tej pory strategię gminy były opracowywane zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Obecna Strategia stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawną strategię rozwoju, stanowiącą element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii rozpoczęto w II kwartale 2021 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w podrozdziale 6.2. *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych);
- badania ankietowe wśród mieszkańców;
- analizy strategiczne;
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Gminy w Gorzycach oraz Rady Gminy;
- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą założeń Strategii jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy. Strategia powstała w oparciu o Diagnozę, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii (a wcześniej również Diagnozy), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie i Strategii;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- wnioski zebrane na podstawie przekazanych przez podmioty fiszek projektowych;
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) „Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.” W związku z powyższym na cele niniejszej Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm). Poniżej zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji z Diagnozy.

Gmina Gorzyce położona jest w województwie podkarpackim, w powiecie tarnobrzesckim i jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 69 km², w 2019 roku zamieszkiwało ją 13 102 osoby. W skład gminy wchodzi 8 sołectw, a siedzibą jej organów są Gorzyce. Gmina Gorzyce graniczy: od północy z Gminą Radomyśl nad Sanem, od zachodu z Miastem i Gminą Sandomierz i Gminą Dwikozy, od południa z Miastem i Gminą Tarnobrzeg oraz Gminą Grębów, a od wschodu z Gminą Zaleszany. Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Przebiega przez nią droga krajowa nr 77 Lipnik–Przemyśl (przez północną część sołectwa Trześń, przez południe sołectwa Zalesie Gorzyckie, w poprzek sołectwa Gorzyce oraz Motycze Poduchowne) oraz droga wojewódzka nr 854 Gorzyce–Annopol (przez sołectwo Gorzyce i Wrzawy). Dodatkowo przez gminę przebiegają drogi powiatowe (głównie południowa część gminy) oraz sieć dróg gminnych. Gmina znajduje się w odległości około 80 km od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego w Rzeszowie, do którego dotrzeć można w przeciągu niespełna półtorej godziny.

Na przestrzeni lat 2015–2019 liczba ludności w gminie obniżyła się o 201 osób, co stanowi spadek o 1,5% liczby osób ogółem. Jest to znacznie wyższy spadek od tego, który zanotowano w tym okresie także w Polsce (0,14%), jak i w województwie podkarpackim (0,03%). Jak wynika z danych GUS gminę charakteryzuje starzejące się społeczeństwo – udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym stale się zmniejsza. *Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym* był w gminie w 2019 r. najniższy w porównaniu z Polską (18,1%) oraz wyższy w porównaniu z województwem podkarpackim (15,3%) i wyniósł 17,3%. *Udział ludności w wieku poprodukcyjnym* w 2015 r. w gminie wynosił 17,2% a w 2019 r. już 20,8%. Wskaźnikiem wpływającym na strukturę ludnościową jest wskaźnik przyrostu naturalnego na

1 000 ludności. W Gminie Gorzyce przyrost naturalny jest na ujemnym poziomie, a jego wartości zmieniały się w okresie ostatnich lat – w 2019 r. wskaźnik wyniósł (-) 0,3. Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest też saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. *Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1000 ludności* dla Gminy Gorzyce wynosiło w 2019 r.: -7,81 co stanowi wartość najniższą spośród gmin sąsiednich (Gmina Dwikozy -5,1, Gmina Grębów 2,6, Gmina Radomyśl nad Sanem 0,3, Gmina Zaleszany 1,8, Miasto Sandomierz -7,9, Miasto Tarnobrzeg -1,4), województwa (-1,4) i Polski (0,2), a dodatkowo na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik ten stale ulegał pogorszeniu. Jest to zjawisko bardzo niekorzystne i wiąże się z odpływem mieszkańców.

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest rozwój budownictwa mieszkaniowego. *Liczba nowych budynków mieszkalnych w Gminie Gorzyce w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców* w 2019 roku (2,4) była wyższa niż średnia krajowa (2,2) i niewiele niższa niż wojewódzka (2,5). Należy zwrócić również uwagę na to, iż na osiedlu w Gorzycach zlokalizowana jest zabudowa wielorodzinna – bloki należą i są zarządzane przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Gorzycach.

W kwestii usług społecznych należy zwrócić uwagę z jednej strony na relatywnie dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej - działalność przychodni: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Eskulap" w Gorzycach, w miejscowości Trześń oraz w miejscowości Wrzawy, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej DOM-MED w Gorzycach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Adam i Ewa" w miejscowości Sokolniki, a z drugiej na brak opieki całodobowej i ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów.

Analizując sferę gospodarczą należy wskazać, że na obszarze Gminy Gorzyce w 2019 r. zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON było łącznie 709 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten z roku na rok się zwiększa, jednak w dalszym ciągu jest to wartość poniżej średniej w Polsce (1 175) i województwie podkarpackim (851). Wskaźnik *podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w 2019 roku wynosił dla Gminy Gorzyce 89. W porównaniu z gminami sąsiednimi, średnią wojewódzką (116) i krajową (165), gmina posiadała jedną z najniższych wartości wskaźnika. Również wskaźnik osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców pomimo systematycznego wzrostu w latach 2015–2019, w ostatnim badanym roku wyniósł 560 i był niższy od średniej kraju (837) i w województwie podkarpackim (633).

Poza wskaźnikami gospodarczymi o rozwoju gospodarczym regionu świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym

z nich jest udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który na obszarze Gminy Gorzyce wynosił w 2019 roku 4,6% i był wyższy niż średnia w Polsce (3,8%), ale niższy niż w województwie podkarpackim (5,8%). Niejednokrotnie podczas spotkań z mieszkańcami padało stwierdzenie, że w gminie nie jest widoczny problem bezrobocia – ten kto chce prace znajdzie. Problemem jest natomiast atrakcyjność pracy – ilość i różnorodność ofert pracy oraz wysokość zarobków. Ważnym aspektem rozwoju gospodarczego gminy jest możliwość zakładania działalności gospodarczych na terenach inwestycyjnych, dzięki którym warunki prowadzenia działalności przez przedsiębiorców stają się korzystniejsze niż w innej lokalizacji, a tym samym zachęcają do lokowania swoich działalności na obszarze danej gminy. Gmina Gorzyce posiada obecnie 4 działki przeznaczone pod inwestycje o pow. łącznej 10,1935 ha w miejscowości Gorzyce. Działki częściowo objęte są TSSE EURO-PARK WISŁOSAN (2,9553 ha). Wszystkie działki objęte są planem zagospodarowania przestrzennego Niwka-Żabieniec i Centrum w Gorzycach. Na terenie gminy znajduje się firma produkcyjna Federal-Mogul Gorzyce S.A., która specjalizuje się w wytwarzaniu komponentów do silników i jest przedsiębiorstwem dużym zatrudniającym powyżej 250 pracowników.

Na terenie Gminy Gorzyce znajdują się obszary, które zostały objęte formami ochrony przyrody. Należą do nich obszary Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu oraz Tarnobrzaska Dolina Wisły, oraz 9 pomników przyrody. Ponadto znajdują się też także międzynarodowe korytarze ekologiczne, które tworzą krajową sieć ekologiczną ECONET. Najcenniejszą pod względem wartości przyrodniczych częścią gminy są doliny rzek Wisły i Sanu wraz z niewielkimi ciekami rzecznyymi. Teren gminy poprzecinany jest odnogami i meandrami rzek i kanałów. Gmina ma charakter rolniczy – użytki rolne w gminie stanowią prawie 85% ogólnej powierzchni gminy. Lokalizacja obszaru w widłach dwóch rzek sprawiła, że zróżnicowanie glebowe jest znaczące. Gleby współczesnych teras rzecznych to głównie mady o niewykształconym profilu, użytkowane rolniczo, występujące w obrębie dolin rzecznych.

Na obszarze Gminy Gorzyce można wyróżnić atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia, takie jak obiekty wpisane do rejestru zabytków (m.in. zespół kościoła pw. Św. Andrzeja Boboli, cmentarzysko kultury łużyckiej w Gorzycach, dwór Tarnowskich w Trześni), ale także pomnik Grunwaldzki w Gorzycach, okolice rzeki Wisły i Sanu, pomniki przyrody ożywionej, czy zbiornik wodny Przybyłów. Jest on sztucznie powstałym zbiornikiem w wyniku prowadzonych prac związanych z wydobywaniem piasku. Od 2016 r. Zalewem Przybyłów zarządza Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji. Powierzchnia zalewu to ponad 8 ha wraz z piaszczystą plażą o długości około 1 km. Obiektem pod względem utrzymania wody

i zarybienia zajmuje się Stowarzyszenie Wędkarskie „Szczupak Przybyłów”. Przez Gminę Gorzyce przebiega Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo na długości 8 km. Na terenie wsi Orliśka i Trześń zbudowano w pełni funkcjonalne dwa Miejsca Obsługi Rowerzystów.

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest wiele budynków użyteczności publicznej wymagających modernizacji, rozbudowy i działań z zakresu zwiększenia efektywności energetycznej. Jednym z nich jest budynek administracyjny, w którym siedzibę ma Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach. Zauważana jest potrzeba rozbudowy lub budowy nowego, nowoczesnego obiektu Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach, który obecnie nie spełnia standardów oczekiwanych przez mieszkańców, jest budynkiem starym w nienajlepszym stanie technicznym i ograniczającym możliwości rozwoju usług tej instytucji kultury.

Sytuację finansową Gminy Gorzyce obrazują wskaźniki dochodów ogółem i wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2019 wynosiły 4 874 zł, co było wartością dużo niższą niż średnia krajowa (5 969 zł), czy także średnia wojewódzka (5 500 zł). Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 1 861 zł i były niższe od średniej wojewódzkiej (2 048 zł) i średniej krajowej (2 959 zł). W Gminie Gorzyce wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok wzrasta, w 2015 roku wynosiły 2 589,12 zł, a w 2019 roku już 4 728,14 zł.

Istotnym czynnikiem wynikającym z położenia Gminy Gorzyce, a mogącym znacząco oddziaływać na proces jej rozwoju jest niemal centralne położenie w trójkącie wyznaczonym przez trzy konkurujące ośrodki miejskie tj. Stalową Wolę, Tarnobrzeg oraz Sandomierz. Tarnobrzeg stanowi miasto rdzeń Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, do którego zaliczono m.in. Gorzyce. Optymalnym kierunkiem rozwoju gminy wydaje się być prowadzenie lokalnej polityki rozwoju polegającej na ewolucyjnym rozszerzaniu wyjściowego układu przestrzennego opartego na partnerstwie z Miastem Tarnobrzegiem oraz gminami Nowa Dęba, Baranów Sandomierski i Grębów. Czynnikiem sprzyjającym w takiej polityce są możliwości wsparcia wynikające z koncepcji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Gorzyce są obszarem funkcjonalnie związanym z Tarnobrzegiem, m.in. poprzez to, że:

- gmina znajduje się w powiecie tarnobrzeskim, którego siedzibę stanowi Miasto Tarnobrzeg,
- Gmina Gorzyce sąsiaduje bezpośrednio z Tarnobrzegiem, z którym połączona jest m.in. drogą krajową 77 Lipnik–Przemyśl,

- mieszkańcy gminy korzystają z usług wyższego rzędu, które nie są dostępne na terenie gminy, a które oferuje miasto powiatowe,
- na terenie gminy zlokalizowana jest podstrefa Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- obsługę komunikacyjną, zbiorową na terenie gminy tworzą autobusy PKS z dworca w Tarnobrzegu – jako obsługa lokalna gminy. Uzupełnieniem jest prywatna komunikacja autobusowa i mikrobusowa zwłaszcza w dowozie dzieci do szkoły,
- na terenie Gminy Gorzyce funkcjonuje Komisariat Policji w Gorzycach, jako jednostka podległa Komendzie Miejskiej Policji w Tarnobrzegu.

2.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Gorzyce

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności jest wyższy niż średnia krajowa; 2. Położenie w bliskiej odległości znaczących miast, tj. Sandomierz, Tarnobrzeg, Stalowa Wola; 3. Szlak rowerowy Green Velo przebiegający przez teren gminy; 4. Potencjał turystyczny względem położenia w widłach Wisły i Sanu; 5. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym poniżej średniej w województwie podkarpackim; 6. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym w porównaniu do grupy porównawczej (MRL); 7. Obszary chronione występujące na terenie gminy - obszary Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu oraz Tarnobrzaska Dolina Wisły, a także 9 pomników przyrody i korytarze ekologiczne,; 8. Bogata historia, dziedzictwo kulturowe i naturalne; 9. Liczne znaleziska archeologiczne; 10. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców poniżej średniej w Polsce i województwie podkarpackim; 11. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku znacznie poniżej średniej wojewódzkiej; 12. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat wyższa niż średnia wojewódzka i krajowa; 13. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców wyższa niż średnia krajowa; 14. Liczne obszary górnicze ze złożami kopalin, wykorzystywane do celów budowlanych; 15. Korzystne dla rozwoju rolnictwa warunki glebowe – większość gruntów rolnych należy do IV–VI klasy bonitacyjnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek liczby ludności; 2. Starzejące się społeczeństwo; 3. Odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej wyższy niż średnia w grupie porównawczej; 4. Występowanie na obszarze gminy terenów zalewowych; 5. Niewystarczające dochody mieszkańców; 6. Niewystarczający dostęp do sieci kanalizacyjnej; 7. Brak dziennych miejsc pobytu dla osób starszych; 8. Braki w infrastrukturze turystycznej; 9. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym niższa niż średnia w Polsce; 10. Saldo migracji na 1 000 osób ujemne i dużo niższe niż średnia w Polsce i województwie podkarpackim; 11. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski; 12. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym poniżej średniej dla województwa i dla Polski; 13. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym w porównaniu do grupy porównawczej (MRL); 14. Wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym poniżej średniej w grupach porównawczych (MRL); 15. Bardzo mała liczba miejsc noclegowych; 16. Dochody ogółem gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia dla województwa i Polski; 17. Udział dochodów własnych gminy na 1 mieszkańca dużo niższy niż średnia w Polsce i województwie podkarpackim; 18. Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższy niż średnia w województwie i w Polsce; 19. Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych w centrum Gorzyc.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost mobilności społeczeństwa; 2. Cyfryzacja życia codziennego; 3. Moda na zdrowy styl życia; 4. Członkostwo Polski w UE; 5. Wzrost świadomości obywatelskiej; 6. Wzrost średniej długości życia; 7. Wzrost u mieszkańców świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii; 8. Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej; 9. Położenie gminy na styku dwóch województw; 10. Potencjał wykształconej młodzieży; 11. Wskazanie Gminy Gorzyce w <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> jako element trzech regionalnych obszarów strategicznej interwencji, tj. obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”, MOF Tarnobrzeg i OSI obszary wiejskie; 12. Wzrost ilości podróży krajowych Polaków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykluczenie cyfrowe; 2. Wzrost kosztów życia mieszkańców; 3. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych; 4. Zmiany klimatu; 5. Konsekwencje gospodarcze i społeczne związane z występowaniem pandemii COVID-19; 6. Malejąca opłacalność produkcji rolnej; 7. Emigracja mieszkańców Polski; 8. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Gorzyce, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

Największymi atutami gminy są: walory środowiska przyrodniczego oraz położenie, w tym szczególnie potencjał turystyczny i rekreacyjny wynikający z położenia w widłach rzek San i Wisła. Istotnym faktem, na który należy zwrócić uwagę, jest również kwestia rozbudowanego centrum Gorzyc i dalszych prac nad jego rewitalizacją oraz ilość budynków wielorodzinnych. Są to jedne z atutów mogące w przyszłości stanowić przesłankę nadania praw miejskich Gorzyc. Specyfika spokojnej, bezpiecznej i dobrze rozwiniętej gospodarczo gminy zwiększa jej potencjał osiedleńczy.

Największymi słabościami gminy są: niska aktywność gospodarcza mieszkańców, a co za tym idzie mała liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy oraz nowo rejestrowanych w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej. Oferty na rynku pracy są niezbyt zróżnicowane i mało atrakcyjne dla wykwalifikowanej i wykształconej kadry potencjalnych pracowników. Inną kwestią jest niepokojący spadek liczby mieszkańców gminy w zestawieniu z ujemnym przyrostem naturalnym i saldem migracji.

Największe szanse na rozwój gminy, to: możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2021–2027 oraz środków krajowych i innych środków zewnętrznych na realizację inwestycji w sektorze gospodarczym, społecznym i środowiskowym, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze prywatnym oraz publicznym, cyfryzacja życia codziennego (możliwość pracy zdalnej, podnoszenia kwalifikacji, załatwiania spraw urzędowych zdalnie itp.), a także możliwość rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej.

Największe zagrożenia w rozwoju gminy, to: tendencja spadkowa liczby mieszkańców, niewystarczający rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców. Pojawiają się także problemy z szeroko pojętym wykluczeniem cyfrowym oraz zagrożenia wynikające z działalności człowieka (niska emisja, zanieczyszczanie środowiska).

2.2. Wnioski

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Gorzyce oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju. Podczas tworzenia *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce* nie były dostępne wszystkie dane za 2020 r., dlatego też w dokumencie tym odniesiono się do danych z 2019 r. Ważnym powodem jest również pandemia COVID-19, przez którą rok 2020 był szczególny – pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, wpływając negatywnie także na obszar gminy, w związku z czym przedstawianie danych dla tego roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania gminy.

Jednym z kluczowych problemów na terenie gminy jest systematyczny odpływ ludności. Młodzi wyjeżdżają w celach edukacyjnych, ale najczęściej nie wracają tutaj ze zdobytą wiedzą i doświadczeniem, nie wzbogacają dostępnej kadry pracowniczej, czy grupy mieszkańców przedsiębiorczych w gminie. Warto jednak zwrócić uwagę, że sytuacja ta w pobliskich miastach (Sandomierz, Tarnobrzeg) jest gorsza, co może wiązać się z trendem odpływu ludności z większych miast do miejscowości mniejszych – staje się to coraz bardziej popularne w dobie wszechobecnego Internetu i możliwości pracy zdalnej. Jest to szansa dla Gorzyc do „ściągnięcia” mieszkańców z pobliskich większych ośrodków i rozwijania funkcji mieszkaniowej gminy.

Należy zwrócić uwagę na to, iż gmina stopniowo „starzeje się”. Będzie to w najbliższym czasie wyzwaniem dla samorządu i mieszkańców, w postaci konieczności zwiększania

dostępności i jakości usług dla osób starszych (miejsca pobytu dziennego, kluby seniorów, wspieranie jak najdłuższej aktywności społecznej).

Bezrobocie w gminie maleje, mieszkańcy uważają, że „ten kto chce, pracuje”, jednak problemem jest jakość pracy i wysokość płacy. Oferty na rynku pracy są niezbyt zróżnicowane i mało atrakcyjne dla wykwalifikowanej i wykształconej kadry potencjalnych pracowników. Na terenie gminy funkcjonuje duży, międzynarodowy zakład pracy, dzięki któremu mieszkańcy gminy i okolic mają zapewnionych wiele miejsc pracy, jednak jest to najczęściej praca o niesatysfakcjonujących zarobkach. Niski poziom dywersyfikacji w gospodarce lokalnej wpływa na niską atrakcyjność rynku pracy. Dlatego też młodzi, którzy stąd wyjeżdżają w celu zdobycia wiedzy i doświadczenia, nie wracają już.

Istnieją potencjały do zachęcania przedsiębiorców do inwestowania na terenie gminy, a także ludności z miast sąsiednich do osiedlania się w niej. Jest to proces długi i żmudny, jednakże może przynieść zaskakujące efekty. Przedsiębiorczość w gminie to istotny element rozwoju, ponieważ przynosi przychody nie tylko bezpośrednio mieszkańcom, ale też do budżetu gminy.

Gmina Gorzyce mogłaby wykorzystać kwestię odchodzenia od dużych przedsiębiorstw rolnych i przejścia do indywidualnych, które są droższe dla konsumenta, ale lepiej opłacalne dla producenta. Zasadniczą kwestią jest także rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej. Ostatnim elementem jest budowa infrastruktury turystycznej gminy i wykorzystanie jej potencjału, aby przyciągnąć turystów, którzy odwiedzają bliskie jej tereny, jak np. Sandomierz. Ważny jest także rozwój promocji turystycznej. Potencjałem, który należy wykorzystać są tutaj Wisła i San.

Istotnym faktem, na który należy zwrócić uwagę, jest kwestia rozbudowanego centrum Gorzyc i dalszych prac nad jego rewitalizacją oraz ilość budynków wielorodzinnych. Są to jedne z atutów mogące w przyszłości stanowić przesłankę zmiany statusu wsi Gorzyce na miasto. Warto zwrócić uwagę także na fakt, że w Furmanach buduje się najwięcej nowych budynków mieszkalnych na terenie gminy, osiedlają się tutaj głównie mieszkańcy Tarnobrzega. Z uwagi na bliską odległość do Tarnobrzega (ok. 12 km), Sandomierza (10 km), czy także Stalowej Woli (22 km), Furmany w przyszłości będą mogły stać się „sypialnią” dla tych miejscowości.

Istotna jest też infrastruktura rekreacyjna na potrzeby mieszkańców – element, który już jest dużym potencjałem gminy (częściowo zrewitalizowane centrum Gorzyc) i który wydaje

się być niezbędny w celu rozwijania funkcji mieszkaniowej i zachęcania do osiedlania się na tym terenie. W tym celu niezbędne jest też zapewnienie mieszkańcom podstawowych potrzeb (sprawne wodociągi, kanalizacja itp.). Według danych GUS wskaźnik: *udział % korzystających z instalacji w ludności Gminy Gorzyce w 2019 r.* wyniósł odpowiednio: wodociąg 99,5%, kanalizacja – 75,0% oraz gaz – 84,4%. W porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski udział ten jest na wysokim poziomie, jednak nadal występują braki i potrzeby modernizacyjne. Dostęp do wodociągu i kanalizacji ma bezpośrednie przełożenie na atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną jednostki. Wielu prywatnych inwestorów uzależnia decyzję zakupu działki (np. pod budowę domu czy rozpoczęcie działalności gospodarczej) dostępem do mediów. Jednocześnie inwestycje w infrastrukturę zapobiegają rozwarstwieniu wewnątrz gminy.

Partycypacja społeczna jest bardzo istotna – budowanie poczucia mieszkańców bycia gospodarzami gminy, osobami od których zależy jej rozwój i które mogą współdecydować o sprawach związanych z tym rozwojem. Istnieje wiele gotowych narzędzi, które mogą zostać z powodzeniem wdrożone w strukturach administracyjnych w celu budowania partnerskich relacji z mieszkańcami. Zaangażowanie mieszkańców do aktywności na rzecz gminy to wyzwanie, które należy i warto podjąć.

Gmina Gorzyce powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz zawieranie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną odpowiednio wykorzystane do pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju – mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Ponadto środki finansowe mogą zostać wykorzystane do samorozwoju mieszkańców, zapewnienia wysokich standardów w zakresie usług publicznych czy rozbudowy infrastruktury.

Wśród deficytów i barier hamujących rozwój gminy, wynikających z przeprowadzonego procesu diagnozy, wymienić można m.in.:

- niekorzystną strukturę demograficzną z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (postępujący proces starzenia się społeczeństwa/spadek liczby ludności), czego dowodem jest m.in. wskaźnik starości (*odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem*), który z roku na rok jest coraz wyższy w Gminie Gorzyce (w 2015 r. 13 osób, natomiast w 2019 r. 17 osób) i jednocześnie wyższy

w stosunku do województwa (17) i kraju (18)⁴ – to bariera, którą należy przekształcić w potencjał do rozwoju i wyzwanie dla samorządu oraz pozostałych sektorów gospodarki. Problemem nie jest sam fakt dużej liczby osób starszych, a niewystarczająco dostosowane do ich potrzeb przestrzenie, obiekty i usługi publiczne;

- ujemny przyrost naturalny;
- brak kompleksowego systemu e-usług publicznych dla mieszkańców i turystów, szczególnie istotnego w dobie pandemii i możliwych tego typu sytuacjach kryzysowych w przyszłości;
- niskie zarobki w sektorze rolniczym, co powoduje odpływ młodych ludzi, którzy potencjalnie mogliby tworzyć przyszłą kadrę pracowniczą tego sektora;
- brak sprzężenia zwrotnego: nauka – instytucje rozwojowe – praktyka;
- niewystarczający budżet przeznaczany na kulturę i promocję gminy;
- barierę instytucjonalno-informacyjną wyrażającą się brakiem instytucji otoczenia biznesu i zakłóceniami w przepływie informacji w zakresie kierunków polityki gospodarczej;
- braki w przedsiębiorczości i innowacyjności;
- niewystarczającą dostępność i jakość usług komunalnych oraz niewystarczająco rozwiniętą sieć kanalizacyjną;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał przyrodniczy i turystyczny, w tym szczególnie potencjał wynikający z położenia w widłach rzek Wisła i San;
- zbyt mała liczba parkingów w centrum Gorzyc;
- położenie na terenach zalewowych;
- niedostateczną aktywność społeczną mieszkańców;
- brak wystarczających środków własnych gminy na realizację wszystkich niezbędnych przedsięwzięć – konieczność poszukiwania wsparcia z zewnątrz.

Potencjały gminy to przede wszystkim posiadane zasoby i usługi, które przynoszą lub mogą przynosić korzyści w postaci dochodów lub wartości dodanej dla mieszkańców i innych interesariuszy gminy, w tym lepszej jakości ich życia.

Najważniejsze potencjały rozwojowe Gminy Gorzyce to:

⁴ Dane GUS.

- zasoby instytucjonalne, w tym Gminny Ośrodek Kultury, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej, czy Urząd Gminy Gorzyce;
- warunki sprzyjające rolnictwu, które stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy;
- trasa rowerowa Green Velo przebiegająca przez teren gminy;
- walory przyrodnicze, w tym położenie w widłach Wisły i Sanu;
- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej gminy, w tym ukierunkowanie polityki lokalnej na tworzenie funkcjonalnych, dostępnych i przyjaznych przestrzeni publicznych;
- zasoby związane z dziedzictwem kulturowym, w tym zespół kościoła pw. św. Andrzeja Boboli w Gorzycach, cmentarzysko kultury łużyckiej w Gorzycach, zespół kościoła pw. Świętej Rodziny i dwór Tarnowskich w Trześni, stanowiska archeologiczne i miejsca pamięci narodowej;
- atrakcyjność inwestycyjna gminy;
- położenie w bliskiej odległości od Tarnobrzega, Stalowej Woli, Sandomierza.

2.3. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Gorzyce, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo skutkową (tabela 3).

Tabela 3 Drzewo problemów

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój pobliskich miast powiatowych tworzy niewystarczające warunki stymulujące do rozwoju na obszarze gminy; • Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców; • Niezdywersyfikowana gospodarka poprzez zależność miejsc pracy od jednego pracodawcy; • Braki w infrastrukturze gospodarki wodno-ściekowej; • Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego; • Niska jakość i dostępność świadczeń medycznych; • Niewystarczająca oferta sportowo-rekreacyjna. 	<p>Niezadawalająca jakość życia mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niski udział dochodów własnych w dochodach gminy ogółem; • Mała liczba istniejących i nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw; • Niska ilość wydanych pozwoleń na budowę; • Migracje młodych osób; • Niska różnorodność i atrakcyjność ofert pracy; • Niskie zarobki mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Drzewo celów

Poniższa tabela stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawia ona cel główny (wizja) *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia Strategii i będący efektem osiągnięcia celów strategicznych wskazujących generalny kierunek rozwoju.

Tabela 4 Drzewo celów

Główne środki	Cel główny	Główne efekty
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków wspierających przedsiębiorczość mieszkańców; • Zwiększenie dostępności do szybkiego Internetu; • Rozwój e-usług publicznych; • Wzmacnianie kapitału ludzkiego; • Przygotowanie terenów pod budownictwo wielorodzinne; • Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej; • Wykorzystanie widel Wisły i Sanu oraz Sandomierza dla rozwoju turystyki; • Wdrożenie systemu opieki nad osobami starszymi; • Inicjowanie i wspieranie prośrodowiskowych działań mieszkańców; • Tworzenie warunków do atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. 	<p>Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie jakości życia społeczeństwa; • Wzrost dochodów własnych gminy; • Spadek poziomu bezrobocia; • Wzrost przedsiębiorczości społecznej i gospodarczej mieszkańców; • Wizerunek gminy jako ośrodka o dogodnych warunkach do osiedlania się; • Wzrost liczby mieszkańców; • Wzrost dochodów mieszkańców; • Wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw na obszarze gminy; • Estetyczna i funkcjonalna przestrzeń publiczna.

Źródło: Opracowanie własne

3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (tabela 3) i celów (tabela 4) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Gorzyce. Określono Wizję 2030, misję i cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* opiera się na poniższym schemacie.

Schemat 1 Programowanie rozwoju

Źródło: Opracowanie własne

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie

zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

WIZJA

Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej

MISJA

Tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się oraz rozwoju przedsiębiorczości poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów endogenicznych zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania przestrzenią i poszanowaniem środowiska

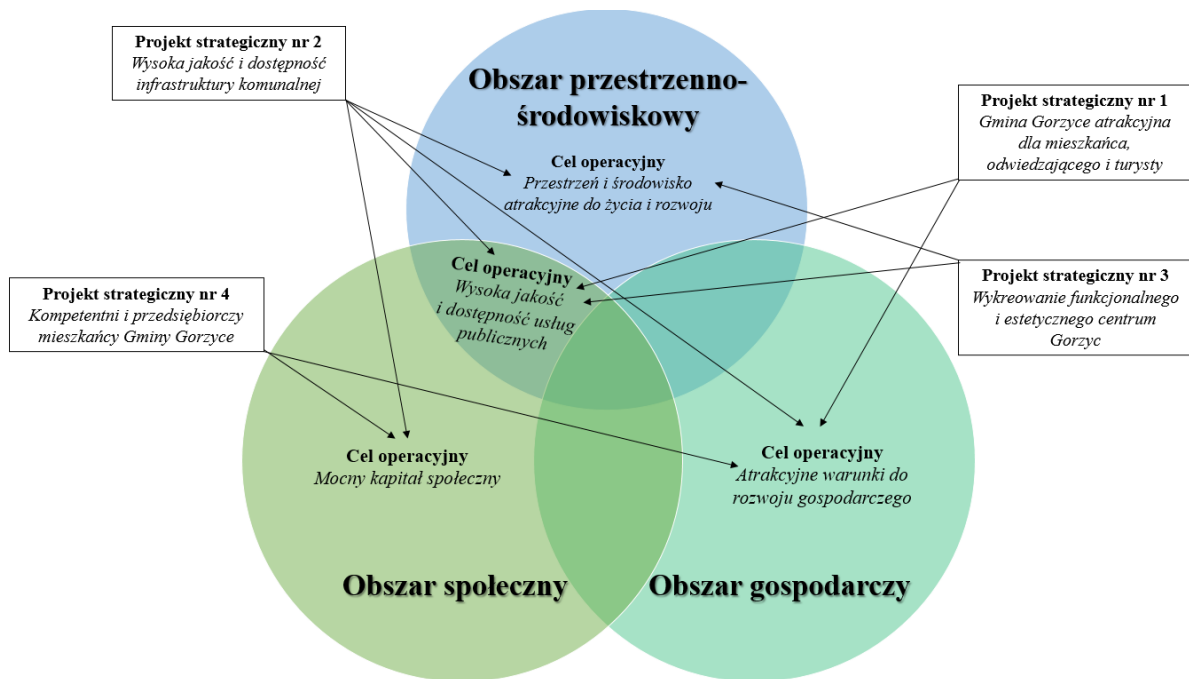
W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy (schemat 2). Cele opisują przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej, a więc określają one stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Jednocześnie cele realizują wizję rozwoju. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie "co chcemy osiągnąć?". Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co jest do zrobienia?”

Do kierunków działań przypisano działania, a następnie stworzono projekty strategiczne, które dzięki zintegrowanemu charakterowi i kompleksowemu podejściu stanowią

wiązkę konkretnych projektów najistotniejszych dla rozwoju gminy i realizujących kierunki działań. Kierunki działań wraz z odpowiadającymi im działaniami i konkretnymi projektami służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Realizacja działań zapewni osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczynić się do osiągnięcia celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii.

Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla prowadzenia działalności gospodarczej, trwałego wzrostu gospodarczego, atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji działania.

Wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego stanowią bazę dla formułowania celów strategicznych. W Strategii wskazane zostały dwa cele strategiczne, a dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, z kolei dla nich – po dwa kierunki działań (łącznie 8 kierunków działań), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji działania. Działania są przedstawione w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z działań najistotniejsze elementy i ułożono z nich projekty strategiczne. Realizacja przedstawionych w Strategii działań i projektów posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Gorzyce. Plan operacyjny został wypracowany na spotkaniach warsztatowych (tabela 5).

Tabela 5 Plan operacyjny

Wizja	Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej							
Misja	Tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się oraz rozwoju przedsiębiorczości poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów endogenicznych zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania przestrzenią i poszanowaniem środowiska							
Cele strategiczne	Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce				Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce			
Cele operacyjne	Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju		Wysoka jakość i dostępność usług publicznych		Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego		Mocny kapitał społeczny	
Kierunki działań	Ochrona środowiska i ograniczenie niskiej emisji	Infrastruktura komunalna zaspakajająca potrzeby mieszkańców	Zagospodarowanie czasu wolnego	Cyfryzacja	Wspieranie przedsiębiorczości	Wykorzystanie potencjału turystycznego	Budowanie partnerstw międzysektorowych	Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców
Działania	Poprawa efektywności energetycznej i bezpieczeństwa w budynkach użyteczności publicznej, podmiotów gospodarczych oraz mieszkalnych, w tym blokach Spółdzielni Mieszkaniowej w Gorzycach	Likwidacja barier architektonicznych	Rozwój zaplecza kulturowego i sportowego	Rozwój e-usług publicznych	Zwiększanie atrakcyjności zatrudnienia	Tworzenie produktów turystycznych bazujących na potencjale dziedzictwa naturalnego	Kreowanie pozytywnych relacji pomiędzy organizacjami pozarządowym, przedsiębiorcami i samorządem	Kreowanie wydarzeń utrwalających związek mieszkańców z gminą

	Edukacja proekologiczna mieszkańców	Tworzenie warunków do zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej	Zagospodarowanie miejsc służących wypoczynkowi	Podnoszenie e-kompetencji mieszkańców	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego	Tworzenie ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej	Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr organizacji społecznych	Budowanie systemu partycypacji mieszkańców
	Wdrażanie programu wspierającego bioretencję	Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych	Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	Wdrożenie zajęć edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa	Wspomaganie rolnictwa		Tworzenie warunków do rozwoju organizacji społecznych	Włączenie do życia społecznego osób w wieku senioralnym
	Wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury	Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego	Stworzenie bezpiecznego systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą rowerową	Stworzenie wielozadaniowej, mobilnej aplikacji dla mieszkańców oraz turystów	Budowanie postaw przedsiębiorczych		Wzmacnianie funkcjonowania służb ratunkowych	Wdrożenie projektów podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców
	Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym	Tworzenie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej			Przygotowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej		Wzmacnianie współpracy między powiązаныmi funkcjonalnie obszarami w ramach MOF Tarnobrzega	Opracowanie i wdrożenie projektów z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki uzależnień
		Uporządkowanie i rozwój gospodarki wodno-kanalizacyjnej			Rozwój Tarnobrzesckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Wisłosan zlokalizowanej na terenie Gminy Gorzyce			Wdrażanie programu grantowego wspierającego inicjatywy oddolne
		Rozwój gospodarki odpadami komunalnymi						

		Dostosowanie bloków Spółdzielni Mieszkaniowej w Gorzycach do potrzeb mieszkańców i ich bezpieczeństwa						
		Zwiększenie pokrycia obszaru gminy Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego						

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce

Cel strategiczny 1. Odnosi się do szeroko rozumianej, wysokiej jakości życia mieszkańców. W celu tym wyróżniono cel operacyjny, który mówi o poprawie warunków życia mieszkańców. Działaniami priorytetowymi w tym zakresie powinny być: *ochrona środowiska i ograniczenie niskiej emisji oraz infrastruktura komunalna zaspokajająca potrzeby mieszkańców*. Dlatego też należy zwrócić uwagę na to, że istotną rolę pod względem rozpatrywania potencjalnego miejsca zamieszkania odgrywa właśnie środowisko przyrodnicze. W celu ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji, konieczne będzie wdrażanie działań mających na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię, zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i w budynkach podmiotów gospodarczych i indywidualnych gospodarstwach domowych oraz w budynkach wielorodzinnych. Należy wykorzystać odnawialne źródła energii (OZE) w sektorze publicznym, przeprowadzić termomodernizację obiektów, jak i zachęcać przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe do zastąpienia instalacji opartych na paliwach stałych, instalacjami do produkcji ciepła z odnawialnych źródeł, takich jak biomasa, promieniowanie słoneczne, biogaz, geotermia. Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie, powinno być jednym z wielu zadań realizowanych przez samorząd. Istotne jest też, aby edukować społeczeństwo szerzej w zakresie ekologii, a także świadomej konsumpcji. Tego typu przedsięwzięcia są istotne nie tylko ze środowiskowego punktu widzenia, ale też konieczne ze względu na mieszkańców.

Gmina Gorzyce jako miejsce pretendujące do bycia kierunkiem osiedlania się ludności, musi w szczególny sposób zadbać o wysoki poziom zarówno przestrzeni, infrastruktury ogólnodostępnej, jak i usług publicznych, a także dbać o posiadane walory, jakimi są chociażby zasoby dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Przestrzeń publiczna to obraz wartości wyznawanych przez lokalną społeczność, jej jakość przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest też podstawą budowania wizerunku gminy. Przestrzeń publiczna jest przedłużeniem przestrzeni prywatnej, którą stanowią ogrody, domy, podwórka, dlatego też musi ona bazować na porozumieniu między jednostkami administracji publicznej a społecznością. Należy podejmować działania mające na celu odpowiednie zagospodarowanie nieużytków, skwerów czy zieleńców, przestrzeni wokół szkół oraz placów zabaw. Funkcjonalna przestrzeń publiczna powinna charakteryzować się dostępnością dla różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. Z przestrzenią publiczną nierozzerwalnie wiąże się bezpieczeństwo publiczne, a z perspektywy potencjalnych mieszkańców – jest ono

niezwykle istotne. Działania związane z estetyzacją i funkcjonalnością przestrzeni, to zapewnienie odpowiedniej jakości i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych, z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego. Estetyczna przestrzeń, bezpieczne układy komunikacyjne, w tym drogi, chodniki i ścieżki rowerowe są ważnym, ale nie jedynym elementem istotnym z punktu widzenia mieszkańców. W kontekście infrastruktury istotne jest zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak dostęp do wody czy możliwość korzystania z kanalizacji lub innych sposobów odprowadzania ścieków. Istotne jest, aby dbać o dobry stan infrastruktury technicznej, zarówno sieciowej, jak i obiektów budowlanych. Ważnym projektem w zakresie infrastruktury komunalnej zaspokajającej potrzeby mieszkańców będzie między innymi przebudowa i/lub rozbudowa stacji uzdatniania wody oraz ujęć wody w Gorzycach, budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz przygotowanie terenów pod zabudowę jednorodziną i wielorodziną.

Usługi publiczne stanowią współcześnie tak istotny aspekt życia, że uznaje się zapewnienie ich wszystkim, bez wyjątku – za obowiązek państwa i samorządu terytorialnego. Oferowanie wysokiego standardu usług podnosi średni poziom życia mieszkańców oraz wpływa na obraz obszaru jako zharmonizowanego i spójnego środowiska społecznego. Należy dążyć do zapewnienia wysokich standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (żłobek, przedszkola, szkoły, profilaktyka zdrowotna, usługi kulturalne i sportowe) oraz opieki związanej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Wsparciem powinna być objęta grupa osób wykluczonych społecznie (mieszkania komunalne, pomoc społeczna, publiczna ochrona zdrowia). Ważne będzie wdrożenie działań mających na celu rozpoznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności samorządów.

W realizacji celu strategicznego *Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce*, w zakresie zagospodarowania czasu wolnego, niezmiernie ważne będą działania z zakresu zwiększenia dostępności oferty sportowej i rekreacyjnej. Jednym ze sposobów rozwoju jakości i dostępności usług sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy będzie m.in.. przebudowa/budowa Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Gorzycach, czy budowa boisk sportowych.

Szansą na rozwój obszaru i polepszenie jakości życia mieszkańców, szczególnie w dobie pandemii koronawirusa, jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także stworzenie warunków do pracy zdalnej. W tym celu

należy dążyć do umożliwienia dostępu do szerokopasmowego Internetu. W obecnych czasach, w wielu zawodach, pracować można w firmach znajdujących się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania. Jednakże stworzenie warunków do pracy zdalnej i nauki zdalnej to jedno – warto też dążyć do tego, aby wszelkie sprawy administracyjne mieszkańcy mogli załatwiać on-line. Wiąże się to jednak z ryzykiem wykluczenia cyfrowego niektórych z nich m.in. osób starszych, których na terenie gminy jest dużo). Reasumując – aby obszar mógł stanowić atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i odpoczynku, konieczna jest transformacja cyfrowa gospodarki, polegająca w szczególności na wdrożeniu programów stymulujących wprowadzenie w sektorze publicznym rozwiązań cyfrowych.

Jeśli usługi publiczne, w tym zdrowotne, społeczne i turystyczne będą się rozwijały, to obszar ma szansę stać się terenem, o którym można powiedzieć, że kreuje przedsiębiorczość i zwiększa atrakcyjność do zamieszkania, a przede wszystkim w sposób kompleksowy racjonalnie i efektywnie wykorzystuje zasoby endogeniczne. Należy dążyć do tego, by mieszkańcy gminy mieli zapewnioną bliskość i krótki czas dojścia/dojazdu do usług zarówno podstawowych, jak i zaspakajających ich potrzeby wyższe (szkoły średnie, centra handlowe, kultura wyższa, specjalistyczna opieka medyczna, atrakcyjne spędzanie czasu wolnego itp.).

Cel strategiczny 2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce

Ważnym elementem rozwoju jest promowanie demokracji lokalnej, odradzanie się aktywności środowisk lokalnych, a także wspieranie działań takich społeczności. Inicjatywy lokalne powinny mieć wpływ na samoorganizację małych społeczności. Działania te mogą mieć charakter edukacyjny, wychowawczy, kulturalny, rekreacyjny czy też sportowy. Poprzez przekazywane treści należy zwiększać identyfikację z miejscem urodzenia i zamieszkania. Budowanie więzi powinno być oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego, poszanowaniu praw i tradycji oraz rozwijaniu postaw tolerancji. Na wysoką jakość kapitału społecznego wpływa kształcenie oraz współpraca. Kształtowanie regionalnej i lokalnej tożsamości to obowiązek wspólnego działania najważniejszych podmiotów funkcjonujących w sferze administracji, życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego czy edukacyjnego. Ważną rolę w pobudzaniu aktywności mieszkańców odegra wsparcie sektora ekonomii społecznej, opartego na takich wartościach jak solidarność, partycypacja i samorządność. Ekonomia społeczna wykorzystując zasoby ludzkie działa komplementarnie do sektora prywatnego i publicznego, zapobiega wykluczeniu społecznemu oraz łagodzi

napięcia społeczne. Wspomaga również proces budowania społeczeństwa obywatelskiego. Dzięki temu, iż przedsiębiorstwa społeczne mogą pełnić bardzo różnorodne funkcje, istnieje możliwość ich działania we wszystkich sektorach, a kluczowe znaczenie w ich funkcjonowaniu ma działanie na rzecz ludzi. Podmioty sektora ekonomii społecznej mają możliwość działania na rzecz społeczności lokalnej, mogą prowadzić społeczne przedszkola i żłobki, domy pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Z punktu widzenia aktywności lokalnej bardzo duże znaczenie ma pobudzanie inicjatyw oddolnych. Poprzez inicjatywy oddolne (społeczne, lokalne, obywatelskie) rozumieć należy wszelkie formy samoorganizacji mieszkańców, zbiorowego działania zmierzającego do określonego celu i do wywołania zmiany w środowisku lokalnym, działania na rzecz dobra wspólnego. Inicjatywa oddolna powinna angażować konkretną grupę osób (a nawet całą społeczność lokalną). Chęć działania powinna być widoczna od momentu sformułowania pomysłu, poprzez realizację działań, do momentu osiągnięcia zamierzonego celu/efektu. W celu wsparcia i zachęcenia mieszkańców do zgłaszania i realizowania swoich pomysłów, należy wdrożyć program grantowy wspierający inicjatywy oddolne (np. po 5 tys. zł na realizację inicjatywy zgłoszonej przez grupę co najmniej 10 mieszkańców). Przedsiębiorczość jest uważana za główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego, a także kluczowy warunek osiągnięcia konkurencyjności gospodarki w kraju. Działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw powinny przyczyniać się do podnoszenia konkurencyjności gospodarki, rozumianej jako długookresowa zdolność do sprostania konkurencji zewnętrznej. Działania z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców powinny przyczyniać się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzać przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Jednym z elementów działań administracji powinno być wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na wczesnym etapie ich działalności, a także na późniejszym etapie funkcjonowania, np. poprzez profesjonalne doradztwo dla początkujących przedsiębiorców. Istotne jest rozwijanie umiejętności przedsiębiorczych już u najmłodszych mieszkańców gminy. Według danych z ankiety, jednym z głównych kierunków rozwoju Gminy Gorzyce powinien być rozwój przedsiębiorczości. Należy zauważyć, że jednym z głównych problemów na terenie gminy jest niezdywersyfikowana gospodarka poprzez zależność miejsc pracy od jednego pracodawcy – Federal-Mogul Gorzyce Sp. z o.o.

Gmina Gorzyce przy posiadanych bogatych walorach przyrodniczych, ma odpowiedni potencjał do rozwoju sektora turystycznego. Dobrym przykładem atrakcji turystycznej na

terenie gminy jest trasa rowerowa Green Velo, która liczy 8 km i przebiega przez Trześń, Sokolniki oraz Orliśka. Na terenie miejscowości Orliśka i Trześń wybudowano 2 przystanki tzw. MOR-y – Miejsca Obsługi Rowerzystów. Wszystkie MOR-y są jednolicie oznakowane i wyposażone w wiaty, ławy, U-kształtne stojaki rowerowe, tablice informacyjne oraz kosze na śmieci. MOR-y pozwalają na odpoczynek, schronienie się przed deszczem oraz uzyskanie informacji o atrakcjach w najbliższej okolicy. Ważne dla rozwoju regionu i zwiększenia liczby turystów jest stworzenie odpowiedniej bazy technicznej na potrzeby usług turystycznych. Jednym z przedsięwzięć, które mają za zadanie pobudzić funkcje turystyczne na terenie gminy będzie między innymi budowa infrastruktury na potrzeby turystyki kajakowej i kamperowej przy ujściu rzeki Łęg do rzeki Wisły, przy przeprawie promowej oraz przy ujściu rzeki San do rzeki Wisły. Ważnym elementem, który będzie oddziaływać na rozwój turystyki na tym terenie jest także wykorzystanie Sandomierza. Należy podejmować wszelkie kroki, dzięki którym turyści będący w Sandomierzu i okolicach będą chętni na odwiedzinę Gminy Gorzyce i skorzystanie z jej atrakcji turystycznych. Oferta turystyczna i rekreacyjna nadal jest zbyt mało atrakcyjna, a także zbyt mało dostępna, aby zapewnić wysoką i trwałą renomę w sferze turystyki. Ważne jest przyciągnięcie większej liczby inwestorów, a zwłaszcza, co jest kluczowym zagadnieniem, spełnienie oczekiwań mieszkańców i turystów. Należy dążyć do zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców i turystów, ich chęci do prowadzenia aktywnego stylu życia oraz tworzenia miejsc pracy związanych z realizacją usług turystycznych.

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji działań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* złożona jest m.in. z działań (tabela 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu, kwot czy wskaźników. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni Partnerzy oraz inne podmioty, realizowały projekty wpisujące się w te działania.

W ramach Strategii określono 4 zintegrowane projekty strategiczne, a więc takie, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*:

1. Gmina Gorzyce atrakcyjna dla mieszkańca, odwiedzającego i turysty;
2. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej;
3. Wykreowanie funkcjonalnego i estetycznego centrum Gorzyc;
4. Kompetentni i przedsiębiorczy mieszkańcy Gminy Gorzyce.

Tabela 6 Projekt strategiczny nr 1

Tytuł projektu strategicznego	<i>Gmina Gorzyce atrakcyjna dla mieszkańca, odwiedzającego i turysty</i>		
Lokalizacja	Gmina Gorzyce	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	25,8 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	5,16 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	20,64 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych		
Prawdopodobne źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	<p>Projekt ma na celu wzmacnianie roli kultury, sportu i rekreacji oraz zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Projekt obejmuje między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowę i/lub budowę Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Gorzycach wraz z zapleczem sportowym; • budowę boisk wielofunkcyjnych przy Szkole Podstawowej nr 1 w Gorzycach, Szkole Podstawowej w Furmanach oraz we Wrzawach; • budowę boiska ze sztuczną nawierzchnią oraz oświetleniem w Gorzycach; • budowę i/lub przebudowę Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach; • budowę infrastruktury na potrzeby turystyki kajakowej, rowerowej i kamperowej przy rzekach Łęg, San i Wisła. <p>Celem projektu jest powstanie nowej i rozwój już istniejącej ogólnodostępnej infrastruktury kulturowej, sportowej i turystycznej. Realizacja tego celu wymaga inwestycji w zakresie rozwoju infrastruktury kultury, wyposażenia obiektów, w tym w instalacje systemów wspierających zarządzanie instytucją np. w zakresie rozwoju usług cyfrowych, zapewniających ciągłość funkcjonowania w sytuacjach kryzysowych. Konieczne jest podejmowanie adaptacji obiektów w celu tworzenia nowoczesnych produktów kulturowych i turystycznych z wykorzystaniem form cyfrowych i wirtualnych. Obiekty uwzględniać będą potrzeby osób z niepełnosprawnościami, zapewniając pełny dostęp do proponowanych form aktywności. Spełniać będą zarówno rolę edukacyjną, sportową jak i kulturalno-społeczną. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców, jednocześnie też będzie wspierać ich integrację. Powstaną estetyczne i funkcjonalnie zagospodarowane przestrzenie, z zapewnieniem możliwości uprawiania sportu i rekreacji. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, Gminny Ośrodek Kultury w Gorzycach, przedsiębiorcy, placówki oświaty, ewentualni partnerzy		

<p>Potrzeba realizacji projektu</p>	<p>W Gminie Gorzyce wciąż potrzeba rozwiniętych produktów i atrakcji turystycznych o dużym znaczeniu. Niedofinansowanie gminy w turystykę powoduje, że jej oferta i infrastruktura charakteryzują się relatywnie niższym standardem. Dzięki swojemu położeniu w widach Wisły i Sanu istnieje duży potencjał do rozwoju funkcji turystycznych na jej terenie. Według ankiety, która została przeprowadzona w dniach 15–27 sierpnia 2021 r. odnośnie proponowanych założeń do Strategii, respondenci uznali, że jednym z dwóch najważniejszych potencjałów gminy, na których powinien bazować jej rozwój, jest turystyka/sport/rekreacja. Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej Gminy Gorzyce powinien być jednym z głównych kierunków rozwoju gminy – 62% respondentów wskazało odpowiedź „tak”. Ponadto potencjałem do rozwoju turystyki w gminie będzie położenie w bliskim sąsiedztwie Sandomierza, które ze względu na bogatą historię i atrakcje przyciąga wielu turystów.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania, szczególnie dla rodzin z dziećmi. Budowa lub przebudowa GOSiR oraz budowa boisk wielofunkcyjnych na terenie Gminy Gorzyce, będzie pozytywnie oddziaływać na estetykę przestrzeni, standard obiektów i usług świadczonych zarówno dla mieszkańców, odwiedzających i turystów.</p> <p>Wystąpienie pandemii wywołało istotne skutki dla sektora kultury, wpływając między innymi na wielkość i strukturę popytu na ofertę kulturalną, w tym ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia znaczenia oferty świadczonej on-line. Epidemia i związany z nią lockdown przyczyniły się do zaburzenia relacji międzyludzkich, poczucia osamotnienia i wykluczenia z życia społecznego. Dlatego wyzwaniem staje się ukierunkowanie wsparcia dla sektora kultury w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby społeczne, kształtowane również przez cyfrową transformację. Gorzyce są gminą, w której prężnie działają zespoły muzyczne, taneczne, a także orkiestra dęta. Obiekt kultury w którym możliwa będzie realizacja szerokiej i ciekawej oferty kulturalnej, będzie sprzyjał integracji mieszkańców, zarówno międzypokoleniowej, jak i między mieszkańcami rdzennymi a ludnością napływową.</p>
<p>Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoka jakość i dostępność usług publicznych; • Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego . <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie czasu wolnego; • Wykorzystanie potencjału turystycznego.
<p>Komplementarność z innymi projektami</p>	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 2 <i>Wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>.</p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Rozwój zaplecza kulturowego i sportowego”, „Zagospodarowanie miejsc służących wypoczynkowi”, „Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży”, „Tworzenie produktów turystycznych bazujących na potencjale dziedzictwa naturalnego”, „Tworzenie ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej”, „Zwiększanie atrakcyjności zatrudnienia”, „Rozwój zaplecza kulturowego i sportowego”.</p> <p>Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Rozwój infrastruktury sportowej poprzez budowę bieżni lekkoatletycznej oraz infrastruktury towarzyszącej przy Zespole Szkół w Gorzycach;</i> • <i>Remont boisk sportowych w miejscowościach Furmany i Trześń zniszczonych w wyniku powodzi w 2010 r.;</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rozbudowa infrastruktury sportowej celem zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców Sokolnik;</i> • <i>Rozwój infrastruktury oraz oferty kulturalnej na terenie gmin Baranów Sandomierski i Gorzyce wchodzących w skład MOF Tarnobrzeg;</i> • <i>Budowa zaplecza rekreacyjnego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną przy zalewie w Gorzycach.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury sportowo–rekreacyjnej oraz kulturowej; • stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; • zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego; • wzrost popytu na korzystanie z GOSiR i GOK; • zwiększenie integracji i spójności społecznej; • wzrost atrakcyjności gminy; • stworzenie nowych atrakcji turystycznych; • propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia; • zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej [szt.] – 5; 2. Liczba wybudowanych i/lub przebudowanych obiektów kulturowych [szt.] – 1; 3. Liczba nowych atrakcji turystycznych [szt.] – 1.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Projekt strategiczny nr 2

Tytuł projektu strategicznego	Wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej		
Lokalizacja	Gmina Gorzyce	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	53,20 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	10,64 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	42,56 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 / Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie		
Prawdopodobne źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptja)	<p>Projekt ma na celu rozwój i poprawę stanu infrastruktury komunalnej, która jest niezbędna do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.</p> <p>Elementami zakresu rzeczowego projektu są między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa i/lub rozbudowa stacji uzdatniania wody oraz ujęć wody w Gorzycach; 		

	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa i/lub rozbudowa budynku administracyjnego zlokalizowanego przy ul. 3-go Maja 4 w Gorzycach; • budowa sieci wodociągowej na terenie Osiedla Gorzyce; • budowa kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Wrzawy; • przygotowanie terenów pod zabudowę jednorodzinną w Orłiskach i Furmanach; • budowa, przebudowa i/lub rozbudowa dróg na terenie gminy; • remont dróg na terenie gminy; • wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym m.in. utworzenie Dziennego Domu Opieki Medycznej (DDOM) oraz Dziennego Domu Pomocy Społecznej (DDPS). <p>Podczas realizacji zadań podmioty realizujące będą wspierać działania z zakresu Programu Dostępność Plus, czyli będą zapewniać swobodny dostęp do dóbr i usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.</p>
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, Zakład Gospodarki Komunalnej w Gorzycach, organizacje pozarządowe (stowarzyszenia), osoby fizyczne – mieszkańcy Gminy Gorzyce, ewentualni partnerzy.
Potrzeba realizacji projektu	<p>Jednym z głównych problemów występujących na terenie gminy – według respondentów, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym przeprowadzonym w dniach 05–25.05.2021 r., był stan infrastruktury technicznej, w skład której wchodzi drogi, chodniki, kanalizacja, czy także wodociągi. Ważną kwestią, która była zaznaczana w każdej części ankiety, była kwestia związana z gospodarką wodno-ściekową. Z danych ankietowych wynika, iż potrzebna jest modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody. Gmina Gorzyce, dzięki stałemu wzrostowi udziału osób korzystających z kanalizacji, wodociągów i instalacji gazowej, znajduje się pod tym względem w czołówce wśród porównywanych jednostek. Jednakże w kontekście rozwoju funkcji osiedleńczej gminy, nie bez znaczenia jest zapewnienie pełnej infrastruktury – sprawne wodociągi, kanalizacja. Inna kwestią, która pozwoli na rozwój funkcji osiedleńczej, jest przygotowanie terenów pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną. Według danych z Diagnozy, liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest niższa niż średnia w województwie oraz dwóch innych gminach sąsiednich i w 2019 r. wynosiła 2,4.</p> <p>Zgodnie z wnioskami z <i>Diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce</i> rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem (2015 r. – 17,2%, 2019 r. – 20,8%). Wnioski z Diagnozy są m.in. takie, że „istnieje konieczność zwiększania dostępności i jakości usług dla osób starszych (miejsca pobytu dziennego, kluby seniorów, wspieranie jak najdłuższej aktywności społecznej)”. Realizacja projektu przyczyni się więc do poprawy jakości życia mieszkańców ze szczególnymi potrzebami, rozwoju usług społecznych, a co za tym idzie zwiększenia jakości życia mieszkańców i zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy.</p>
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju ; • Wysoka jakość i dostępność usług publicznych; • Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego ; • Mocny kapitał społeczny. <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona środowiska i ograniczenie niskiej emisji; • Infrastruktura komunalna zaspokajająca potrzeby mieszkańców;

	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfryzacja; • Wspieranie przedsiębiorczości; • Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców.
Komplementarność z innymi projektami	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 1 <i>Gmina Gorzyce atrakcyjna dla mieszkańców, odwiedzających i turystów</i>, projektem strategicznym nr 3 <i>Wykreowanie funkcjonalnego i estetycznego centrum Gorzyc</i>.</p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Likwidacja barier architektonicznych”, „Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych”, „Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego”, „Tworzenie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej”, „Rozwój gospodarki odpadami komunalnymi”, „Tworzenie warunków do zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej”, „Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym”, „Rozwój e-usług publicznych”, „Podnoszenie e-kompetencji mieszkańców”, „Wdrożenie zajęć edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa”, „Włączenie do życia społecznego osób w wieku senioralnym” „Poprawa efektywności energetycznej i bezpieczeństwa w budynkach użyteczności publicznej, podmiotów gospodarczych oraz mieszkalnych, w tym blokach Spółdzielni Mieszkaniowej w Gorzycach”.</p> <p>Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Gorzyce poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji Gorzyce oraz przebudowę oczyszczalni ścieków w Gorzycach;</i> • <i>Utworzenie żłobka w Gminie Gorzyce;</i> • <i>Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych PSZOK w miejscowości Gorzyce;</i> • <i>Remont dróg gminnych w miejscowościach: Sokolniki, Trześń, Orliśka, Zalesie Gorzyckie, Wrzawy zniszczonych w wyniku powodzi w 2010 r.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych, • wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej; • poprawa jakości środowiska naturalnego; • poprawa estetyki i ładu przestrzennego; • aktywizacja społeczna seniorów i integracja międzypokoleniowa; • poprawa jakości i rozszerzenie usług społecznych na terenie gminy; • wzrost jakości życia seniorów i pomoc w opiece nad nimi; • rozwój funkcji osiedleńczej. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia przygotowanych terenów pod zabudowę jednorodziną [ha] – 18,58; 2. Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg gminnych [km] 34,71; 3. Długość wybudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej [mb] – 16 319; 4. Liczba powstałych obiektów świadczących usługi zdrowotne [szt.] – 1.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt strategiczny nr 3

Tytuł projektu strategicznego	Wykreowanie funkcjonalnego i estetycznego centrum Gorzyce		
Lokalizacja	Gmina Gorzyce	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	12,4 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	2,48 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	9,92 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027		
Prawdopodobne źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	<p>Celem projektu jest między innymi fizyczna odnowa Osiedla Gorzyce.</p> <p>W zakres projektu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rewitalizacja osiedla Gorzyce – Etap I – „Rynek” • realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji – rozbudowa Technicznego Ogrodu w centrum Gorzyce; • budowa, przebudowa i/lub rozbudowa dróg na terenie Osiedla Gorzyce; • remont dróg na terenie Osiedla Gorzyce. <p>Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, podmioty prywatne.		
Potrzeba realizacji projektu	<p>Przestrzeń publiczna na terenie Gorzyc, gdzie w głównej mierze dominuje funkcja usług publicznych, wymaga troskliwego zagospodarowania i zaprojektowania. Wynika to z faktu, że stan tej przestrzeni świadczy o standardzie i atrakcyjności przestrzennej całej miejscowości. Wizją w niniejszej Strategii jest: <i>Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej.</i> Ważne jest więc, aby zapewnić teraźniejszym i przyszłym mieszkańcom gminy jak najlepsze warunki do życia. Gorzyce są miejscowością gminną, dlatego też niezmiernie ważne jest, aby przestrzeń publiczna rozwinięta była jak najlepiej i aby mieszkańcy mogli w zasięgu kilkanaście minut dotrzeć sprawnie do różnych miejsc i załatwić istotne dla nich sprawy. Bardzo istotne jest tworzenie bezpiecznych przestrzeni publicznych, które będą dostępne dla dzieci, młodzieży, osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p>		
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju ; • Wysoka jakość i dostępność usług publicznych. <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura komunalna zaspokajająca potrzeby mieszkańców; • Cyfryzacja. 		

<p>Komplementarność z innymi projektami</p>	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 1 <i>Gmina Gorzyce atrakcyjna dla mieszkańca, odwiedzającego i turysty</i>, z projektem strategicznym nr 2 <i>Wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>.</p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Likwidacja barier architektonicznych”, „Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego”, „Tworzenie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej”, „Uporządkowanie i rozwój gospodarki wodno-kanalizacyjnej”, „Rozwój gospodarki odpadami komunalnymi”.</p> <p>Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Budowa parkingu przy ul Pilsudskiego w Gorzycach oraz przebudowa ul. Szkolnej i miejsc postojowych przy Urzędzie Gminy w Gorzycach;</i> • <i>Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Gorzyce poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji Gorzyce oraz przebudowę oczyszczalni ścieków w Gorzycach;</i> • <i>Remont dróg gminnych w miejscowościach: Sokolniki, Trześń, Orliśka, Zalesie Gorzyckie, Wrzawy zniszczonych w wyniku powodzi w 2010 r;</i> • <i>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Gmin Tarnobrzega, Nowej Dęby, Baranowa Sandomierskiego i Gorzyc.</i>
<p>Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej; • zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej; • poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] – 2,9347; 2. Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg gminnych [km] – 1,99.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9 Projekt strategiczny nr 4

Tytuł projektu strategicznego	Kompetentni i przedsiębiorczy mieszkańcy Gminy Gorzyce		
Lokalizacja	Gmina Gorzyce	Okres realizacji	2022–2030
Szacowana wartość	6,0 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	1,2 mln zł – 20%		
Finansowanie zewnętrzne	4,8 mln zł – 80%		
Najbardziej prawdopodobne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego		
Prawdopodobne źródła finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	<p>Celem projektu jest podniesienie kwalifikacji i zwiększenie zakresu kompetencji mieszkańców Gminy Gorzyce, zarówno tych biernych, jak i aktywnych zawodowo – osób, które z własnej inicjatywy zgłoszą potrzebę i chęć kształcenia. Kwalifikacje zawodowe uczestników projektu zostaną dostosowane do wymogów lokalnego i regionalnego rynku pracy. Zorganizowane będą kursy zawodowe i szkolenia. Podejmowane będą wszelkie działania, które wpłyną na zwiększenie kwalifikacji i/lub kompetencji mieszkańców gminy. Projekt ma na celu także wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz dobrze dostosowanego środowiska pracy. Pandemia wypukliła szereg wyzwań, przed którymi stoi rynek pracy, w tym związanych z adaptacyjnością pracy. Są nimi przede wszystkim problemy starzejącego się społeczeństwa i utrzymania osób starszych na rynku pracy oraz zwiększanie tempa tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. Kluczowe jest stworzenie zachęt do zatrudniania, tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości, w tym do sektorów zielonych i cyfrowych. Ze względu na to, że na terenie gminy ma miejsce produkcja rolnicza, należy także pogłębiać kompetencje i aktywność gospodarzą rolników.</p> <p>Projekt przyczyni się do budowania postawy przedsiębiorczości od najmłodszych lat, między innymi przez odpowiednio organizowane i dobierane zajęcia dodatkowe czy dedykowane programy wzmacniające umiejętności dzieci i młodzieży w tym zakresie lub konkursy zachęcające do poruszania się w tej dziedzinie.</p> <p>Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy.		
Potrzeba realizacji projektu	W <i>Diagnozie społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce</i> zaprezentowano dane które wskazują dość słabą sytuację w sektorze gospodarki, oraz wskazują na to, iż przedsiębiorczość mieszkańców wydaje się nie być wystarczająca. Dlatego warto podejmować działania wspierające i wzmacniające nie tylko aktywność społeczną, ale też gospodarczą mieszkańców. Pomimo tego, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w badanym okresie systematycznie wzrastała, nadal wskaźnik ten jest niższy niż		

	<p>średnia dla województwa, Polski oraz większości gmin sąsiednich. Również liczba podmiotów nowo zarejestrowanych jest niższa w porównaniu z wszystkimi porównywanymi jednostkami. Według mieszkańców biorących udział w ankiecie, która została przeprowadzona w dniach 05–25.05.2021 r., głównym kierunkiem rozwoju gminy powinna być szeroko rozumiana przedsiębiorczość (28% odpowiedzi).</p> <p>W ramach projektu może być zapewniony udział w spotkaniach z doradcą zawodowym oraz psychologiem, w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy. Nie ulega wątpliwości, że człowiek uczy się przez całe życie, bez względu na wiek i doświadczenie, jeśli chce być jak najdłużej aktywny zawodowo, powinien podnosić swoje kwalifikacje i poszerzać kompetencje. Projekt przyczyni się do zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym. Mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych oraz prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych. Konieczne jest zatem wsparcie m.in. w zakresie tworzenia nowych rozwiązań, produktów, technologii prowadzących do zwiększenia ich efektywności, a tym samym podniesienia konkurencyjności.</p>
<p>Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego, • Mocny kapitał społeczny. <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie przedsiębiorczości, • Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców.
<p>Komplementarność z innymi projektami</p>	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 2 <i>Wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>.</p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach zadań: „Zwiększanie atrakcyjności zatrudnienia”, „Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego”, „Wspomaganie rolnictwa”, „Budowanie postaw przedsiębiorczych”, „Przygotowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej”, „Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr organizacji społecznych”, „Tworzenie warunków do rozwoju organizacji społecznych”, „Budowanie systemu partycypacji mieszkańców” „Włączenie do życia społecznego osób w wieku senioralnym”, „Wdrożenie projektów podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców”.</p> <p>Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktywizacja zawodowa mieszkańców rewitalizowanych obszarów Tarnobrzega, Nowej Dęby, Baranowa Sandomierskiego i Gorzyce;</i> • <i>Czas na aktywność w gminie Gorzyce.</i>
<p>Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zintegrowanie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; • aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców gminy; • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; • zmniejszenie zagrożenia patologiami społecznymi; • zwiększenie szans na podjęcie pracy; • dopasowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wspartych przedsięwzięć/warsztatów informacyjno-promocyjnych [szt.] – 8

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych Gminy Gorzyce, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez mieszkańców. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2021 r.” wynosi 1554,06 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 098,22 zł), co oznacza niedostateczną samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu, z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmie Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. W odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy należy zauważyć, że środki dostępne w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności traktowane są na poziomie unijnego budżetu jako oddzielny element nowej architektury wspólnotowych finansów, a ich celem jest ograniczenie negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na gospodarkę Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia jej odporności na podobne tego typu sytuacje w przyszłości. Fundusze te podlegają nieco innym zasadom podziału, niż ma to miejsce w przypadku polityki spójności, gdzie pewnym standardem jest podejście regionalne. W zakresie programów polityki rolnej Unii Europejskiej 2021–2027 nastąpiło przesunięcie w programowaniu Wspólnej Polityki Rolnej (wydłużenie PROW 2014–2020 o dwa lata, przy jednocześnie zwiększonej alokacji na niektóre działania), a programowanie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) na lata 2023–2027 jest na wczesnym etapie. W ramach wydłużonej realizacji PROW 2014–2020 wdrażane będzie

nadal wsparcie ukierunkowane na inwestycje w infrastrukturę techniczną obszarów wiejskich (tj. gmin wiejskich oraz gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców).

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych czy Program Inwestycji Strategicznych i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przy tworzeniu ram finansowych warto wziąć pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywność gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z wynikami Diagnozy, dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w ostatnich latach stale rosły. Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy wskaźnik dochodów własnych w dochodach ogółem. Udział tych dochodów w dochodach ogółem gminy maleje (w 2019 roku spadek o 6,5 punktu procentowego w stosunku do 2015 roku). Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w 2019 roku wynosiły 4 874,00 zł. W Gminie Gorzyce występuje korzystne zjawisko wzrostu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, jednocześnie w 2019 r. była to jedna z najwyższych wartości w stosunku do gmin sąsiednich wiejskich (wartości dla gmin miejskich, średnia dla województwa i Polski były wyższe). Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Gorzyce wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok są coraz wyższe, w 2015 roku wynosiły 2 589,12 zł, a w 2019 roku już 4 728,14 zł – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Gorzyce jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań przez gminę. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie. Gmina Gorzyce w zakresie aktywności w zdobywaniu środków z programów operacyjnych – w 2019 r. uzyskała dofinansowanie na realizację 26 projektów

z programów operacyjnych (w tym 23 w ramach RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020)⁵.

Pracownicy Urzędu Gminy w Gorzycach, jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury i innych podmiotów, posiadają dużą bazę wiedzy i doświadczeń w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, m.in.:

- *Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Gorzyce poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji Gorzyce oraz przebudowę oczyszczalni ścieków w Gorzycach*, wartość projektu 4 838 922,76 zł, dofinansowanie z UE 2 240 385,18 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 4.3. *Gospodarka wodno-ściekowa*;
- *Utworzenie żłobka w Gminie Gorzyce*, wartość projektu 780 135,47 zł, dofinansowanie z UE 661 114,19 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 7.4. *Rozwój opieki żłobkowej w regionie*;
- *Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych PSZOK w miejscowości Gorzyce*, wartość projektu 597 016,24 zł, dofinansowanie z UE 382 979,23 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 4.2. *Gospodarka odpadami*;
- *Poprawa funkcjonowania systemu ratowniczo-gaśniczego i przeciwdziałanie zagrożeniom w Gminie Gorzyce poprzez zakup i dostawę średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego z wyposażeniem dla OSP Sokolniki*, wartość projektu 849 500,00 zł, dofinansowanie z UE 249 837,94 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 4.1. *Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń*;
- *Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w Gminie Gorzyce poprzez termomodernizację Zespołu Szkół we Wrzawach oraz Szkoły Podstawowej nr 1 im. ks. A. Osetka w Gorzycach*, wartość projektu 1 578 659,31 zł, dofinansowanie z UE 1 253 015,52 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 3.2. *Modernizacja energetyczna budynków*;
- *Remont boisk sportowych w miejscowościach Furmany i Trześń zniszczonych w wyniku powodzi w 2010 roku*, wartość projektu 612 829,78 zł, dofinansowanie z UE 494 917,54

⁵ Dane GUS.

zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 5.3. *Infrastruktura sportowa i rekreacyjna*;

- *Rozwój infrastruktury oraz oferty kulturalnej na terenie gmin Baranów Sandomierski i Gorzyce wchodzących w skład MOF Tarnobrzeg*, wartość projektu 5 344 206,25 zł, dofinansowanie z UE 3 858 149,41 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 4.4. *Kultura*⁶.

Gmina Gorzyce posiada również doświadczenie powstałe w wyniku tworzenia ram finansowych dla innych dokumentów funkcjonujących na poziomie gminy, np. dla *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce*.

W tabeli 10 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów operacyjnych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania do konkretnego projektu. W tabeli 11 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

⁶ Mapa dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Tabela 10 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	<i>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)</i>	<p>FEnIKS to następca <i>Programu Infrastruktura i Środowisko</i> (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. W ramach FEnIKS będzie można inwestować w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym; • budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne; • dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030; • poprawę bezpieczeństwa transportu; • zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia; • wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.
2.	<i>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)</i>	<p>Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: <i>Innowacyjna Gospodarka 2007–2013</i> (POIG) oraz <i>Inteligentny Rozwój 2014–2020</i> (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji.</p>
3.	<i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)</i>	<p>Następca <i>Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój</i> (POWER). W programie FERS będzie realizowane wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.</p> <p>Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji działań priorytetowych Strategii: <i>Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców</i>, ale częściowo także dla innych działań.</p>
4.	<i>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</i>	<p>Program jest następcą programu <i>Polska Cyfrowa</i> (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców.</p>

		Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji kierunków działań Strategii: <i>Cyfryzacja</i> , ale częściowo także dla innych działań.
5.	<i>Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 (FEdP)</i>	<p>Następca <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020</i>, środki w ramach <i>Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego +</i>. Priorytety programu⁷:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka; 2) Energia i środowisko; 3) Mobilność miejska; 4) Mobilność i łączność; 5) Infrastruktura bliżej ludzi; 6) Rozwój zrównoważony terytorialnie; 7) Kapitał ludzki gotowy do zmian; 8) Rozwój lokalny kierowany przez społeczność; 9) Pomoc techniczna (EFRR); 10) Pomoc techniczna (EFS+). <p>Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu. W ramach FEdP możliwe będzie finansowanie m.in. na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości; • Promocję gospodarki regionalnej; • Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP; • Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, konsorcjów przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi; • Rozwój infrastruktury danych przestrzennych; • Usługi w zakresie e-zdrowia; • Poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej / wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej; • Budowę/modernizację systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła; • Budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu/zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy; • Rozwijanie systemów ratownictwa (m.in. zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych);

⁷ Priorytety podano na podstawie projektu dokumentu *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027. Zmień swoją przyszłość*, będącego w konsultacjach społecznych.

		<ul style="list-style-type: none"> • Edukację w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych; • Budowę i modernizację infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody pitnej; • Rozwój i modernizację infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych; • Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych i waloryzujących dla obszarów chronionych; • Inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego; • Inwestycje w infrastrukturę placówek realizujących kształcenie specjalne wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia; • Wzmacnianie integracji społecznej poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług; • Inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury; • Przedsięwzięcia dotyczące istniejących i nowoprojektowanych szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym; • Ochronę, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych; • Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji; • Wiele innych.
6.	<i>Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność (RLKS)</i>	<p>Jest to instrument dedykowany przede wszystkim do wsparcia obszarów wiejskich oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na obszarach objętych RLKS. Instrument ten jest planowany do wprowadzenia do Programu Regionalnego w perspektywie 2021–2027.</p> <p>RLKS realizowany jest obecnie w ramach PROW, przewidziany do realizacji również w ramach WPR 2021–2027. RLKS oparty jest na metodzie LEADER. Interwencja LEADER ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.</p>
7.	<i>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020) Wspólna Polityka Rolna na lata 2023–2027 (WPR 2023–2027)</i>	<p>Dziewięć celów przyszłej WPR:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie rolnikom godziwych dochodów; • Zwiększenie konkurencyjności; • Pozycja rolnika w łańcuchach wartości; • Rolnictwo i łagodzenie zmiany klimatu; • Wydajne gospodarowanie glebą; • Różnorodność biologiczna i krajobrazy rolnicze; • Zmiany strukturalne i wymiana pokoleń; • Zatrudnienie i wzrost gospodarczy na obszarach; • Zdrowie, żywność i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe.

8.	<i>Krajowy Plan Odbudowy – w ramach Funduszu Odbudowy</i>	<p>Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. KPO koncentruje swoje działania na sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowy odporności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zielona transformacja; 2) transformacja cyfrowa; 3) inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu; 4) spójność społeczna i terytorialna; 5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna; 6) polityki na rzecz następnego pokolenia, takie jak edukacja i umiejętności.
9.	<i>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)</i>	<p>RFIL to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Środki przekazane przez rząd będzie można wykorzystać na bliskie ludziom inwestycje, m.in. budowę żłobków, przedszkoli czy drogi – a także inne niezbędne lokalnie działania.</p>
10.	<i>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</i>	<p>Program Inwestycji Strategicznych ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK.</p>
11.	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i>	<p>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.</p>
12.	<i>Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027 (FEEdPW)</i>	<p>Dokument ten ma na celu <i>Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w PW+</i>. Cel główny zostanie osiągnięty poprzez koncentrację interwencji na następujących celach szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw; • wzmacnianie atrakcyjności osadniczej miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu; • zwiększenie dostępności transportowej makroregionu; • wzrost wykorzystania potencjału turystyki i uzdrowisk dla rozwoju; • zapewnienie efektywnego systemu zarządzania i wdrażania Programu

		<p>W ramach FE dPW możliwe będzie finansowanie m.in. na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizację działań mających na celu zwiększanie świadomości przedsiębiorców w zakresie korzyści płynących z transformacji w kierunku cyfrowej i zielonej gospodarki; • rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych (systemów dystrybucyjnych); • zagospodarowanie wód w zlewniach miejskich; • zakładanie zielono-niebieskiej infrastruktury w mieście; • opracowanie dokumentów planistycznych w zakresie adaptacji do zmian klimatu dla miast PW+; • podnoszenie świadomości ekologicznej i promowanie postaw proekologicznych; • zakup bezemisyjnego taboru tramwajowego i trolejbusowego, a także taboru autobusowego spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów”; • budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego i komplementarnych form mobilności, w tym integracja różnych form mobilności w postaci centrów przesiadkowych dla transportu publicznego; • digitalizację systemu mobilności w mieście; • wsparcie dla przygotowania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP); • przebudowę, modernizację lub rewitalizację wybranych odcinków linii kolejowych na kompleksowej sieci TEN-T; • budowę lub przebudowę dróg w celu umożliwienia wykonywania codziennych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej; • budowę obwodnic; • budowę infrastruktury ładowania/ tankowania samochodów zeroemisyjnych; • budowę lub modernizację infrastruktury zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz ich wyposażenie w sprzęt związany ze świadczeniem usług lecznictwa uzdrowiskowego; • modernizację lub budowę obiektów/ przestrzeni stanowiących element zintegrowanego produktu turystycznego; • opracowanie i wdrożenie kompleksowej strategii zarządzania i rozwoju produktu turystycznego, w tym: spójna identyfikacja wizualna, marketing, podział praw i obowiązków pomiędzy partnerami projektu. <p>Przewiduje się, że część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu.</p>
13.	Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych

Lp.	Cel operacyjny	Szacowana kwota wydatków	Środki budżetu gminy	Dofinansowanie
1. Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce				
1.1	Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju	90 mln zł	18 mln zł	72 mln zł
1.2	Wysoka jakość i dostępność usług publicznych	50 mln zł	10 mln zł	40 mln zł
2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce				
2.1	Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego	40 mln zł	8 mln zł	32 mln zł
2.2	Mocny kapitał społeczny	20 mln zł	4 mln zł	16 mln zł
SUMA		200 mln zł	40 mln zł	160 mln zł
W tym projekty strategiczne		97,4 mln zł	19,48 mln zł	77,92 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach głównych, strategicznych i działaniach priorytetowych) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 12.

Tabela 12 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ⁸
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na lata 2021–2027 w Polsce ⁹	<p>Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;</i> • <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;</i> • <i>Lepiej połączona Europa;</i> • <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym;</i> • <i>Europa bliższa obywatelom;</i> • <i>Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</i> <p>Założenia Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030 wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższych wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla celu <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> z założeniami w Strategii: cel „Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju” – kierunek działań „Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji”. W obu tych dokumentach kładzie się nacisk na efektywność energetyczną i redukcję emisji gazów cieplarnianych, przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważoną gospodarkę wodną i ściekową, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz wzmacnianie ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Równie komplementarnym i spójnym z założeniami Strategii celem Umowy Partnerstwa jest cel 5 <i>Europa bliżej obywatelom</i>. Istotą tego celu jest <i>zwiększenie wpływu wspólnot lokalnych na</i></p>

⁸ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

⁹ Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce, Warszawa, sierpień 2021 r., przyjęty przez Radę Ministrów, przekazany do Komisji Europejskiej.

		<p><i>kształt działań nakierowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o endogeniczne potencjały. W ramach celu wspierana będzie realizacja przygotowanych na poziomie ponadlokalnym i lokalnym strategii ukierunkowanych na zmiany strukturalne danego obszaru. Niniejsza Strategia stanowi właśnie jedną z takich lokalnych strategii, które będą realizowane m.in. za pomocą Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT).</i></p>
2.	<p>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</p>	<p><i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.</i></p> <p><i>Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu.</i></p> <p><i>Cele Agendy, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii, to:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;</i> <i>• Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;</i> <i>• Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;</i> <i>• Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;</i> <i>• Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;</i> <i>• Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;</i> <i>• Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</i> <p><i>Spójność założeń Strategii z wyżej wymienionymi celami, przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich jej celach:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Cel. 1 Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju poprzez ochronę środowiska i ograniczanie niskiej emisji oraz infrastrukturę komunalną zaspokajającą potrzeby mieszkańców – spójność w szczególności z celami 3, 6, 11, 13, 15 Agendy;</i> <i>2. Cel. 2 Wysoka jakość i dostępność usług publicznych poprzez cyfryzację i zagospodarowanie czasu wolnego – spójność w szczególności z celami 4, 8, 11 Agendy;</i> <i>3. Cel 3 Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego poprzez wspieranie przedsiębiorczości i wykorzystanie potencjału turystycznego – spójność w szczególności z celami 3, 8, 11 Agendy;</i>

		4. Cel 4 Mocny kapitał społeczny poprzez budowanie partnerstw międzysektorowych oraz wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców – spójność w szczególności z celami 4, 8, 11 Agendy.
3.	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</i>	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)</i> jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030</i> w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w <i>Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych. <p>W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, <i>Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami operacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celu 1., tj. cel 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> • Celu 2., tj. cel 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</i> oraz cel 2.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> • Celu 3., tj. cel 3.1. <i>Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</i> oraz cel 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i>
4.	<i>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030</i>	<p>Głównym celem <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 (SOR)</i> jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Cel ten w sposób bezpośredni koreluje z wizją Gminy Gorzyce „Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej”.</p> <p>Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii:</p> <p><i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</i></p> <p><i>Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i></p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym: <i>Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce – cel operacyjny: Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego.</i></p> <p><i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i></p> <p><i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i></p>

		<p><i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i></p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym: <i>Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce – cel operacyjny: Mocny kapitał społeczny.</i></p> <p><i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</i></p> <p><i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i></p> <p><i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i></p> <p><i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i></p> <p><i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</i></p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym: <i>Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce – cel operacyjny: Wysoka jakość i dostępność usług publicznych.</i></p> <p>Obszary wpływające na osiągnięcie celów <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju;</i> • <i>Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju;</i> • <i>Zrównoważenie systemu energetycznego Polski;</i> • <i>Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców.</i> <p>Analizując Plan Operacyjny dla Gminy Gorzyce (tabela 5) stwierdza się, że powyższe obszary wpływają również na osiągnięcie celów <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i> – szczególnie wzrost przedsiębiorczości, wzmocnienie cyfrowe i rozwój potencjału środowiska naturalnego.</p>
5.	<p><i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</i></p>	<p>W systemie dokumentów strategicznych <i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)</i> stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR.</p> <p>Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska:</p> <p><i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i></p>

		<p><i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i></p> <p><i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i></p> <p>Na cele te, w sposób bezpośredni lub pośredni, odpowiada w szczególności następujący kierunek działań Strategii:</p> <p>Cel operacyjny: Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju, kierunek działań: <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji.</i></p>
6.	<p><i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i></p>	<p>Cele i kierunki działań <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, z którymi <i>Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i> jest najmocniej powiązana, to:</p> <p><i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:</i></p> <p><i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i></p> <p><i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i></p> <p><i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i></p> <p><i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i></p> <p><i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą;</i></p> <p><i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich:</i></p> <p><i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,</i></p> <p><i>2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,</i></p> <p><i>2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,</i></p> <p><i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i></p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów operacyjnych <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i> jest <i>Mocny kapitał społeczny</i> – cel ten w wielu aspektach wpisuje się w powyższe założenia. Bezpośrednio wpisuje się w nie także cel: <i>Wysoka jakość życia i dostępność usług publicznych</i>. Wdrożenie Strategii przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, szczególnie poprzez stworzenie platformy stałej współpracy i komunikacji gminy z mieszkańcami, realizację projektów sprzyjających budowaniu sentymentu i przywiązania do gminy czy wdrażania programu grantowego wspierającego inicjatywy oddolne. Wdrażanie Strategii będzie sprzyjać włączeniu społecznemu, szczególnie poprzez wyrównywanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi oraz zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom i osobom niepełnosprawnym, a także poprzez podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców. Planowane są także działania z zakresu cyfryzacji, w tym rozwoju e-administracji, a co za tym idzie digitalizacji i udostępniania danych, w tym dóbr kultury.</p>
7.	<p><i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i></p>	<p><i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i>, przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W Strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r.</p>

		<p>Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i>:</p> <p>Cel szczegółowy II <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierunek interwencji II.1 <i>Rozwój liniowej infrastruktury technicznej</i>; • Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych</i>; • Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast</i>; • Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska</i>; • Kierunek interwencji II.5 <i>Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom</i>. <p>Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierunek interwencji III.1 <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa</i>; • Kierunek interwencji III.2 <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy</i>; • Kierunek interwencji III.3 <i>Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi</i>; • Kierunek interwencji III.5 <i>Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich</i>. <p>Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i> jest budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, która będzie prowadzona w sposób zintegrowany z działaniami uzupełniającymi, służącymi zwiększeniu dostępności cyfrowej obszarów wiejskich. Zwiększona będzie dostępność cyfrowa, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych, e-handlu. Planuje się inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.</p> <p>Do najważniejszych pozarolniczych wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, zaliczono m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, do których zaliczono: edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami niepełnosprawnymi i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – inwestycje takie zostały wskazane jako priorytetowe w <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i>. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki przedszkolnej i żłobkowej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych. Wdrażanie Strategii przyczyni się też do dynamizacji przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych.</p>
--	--	---

8.	<p style="text-align: center;"><i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹⁰ oraz Mapy zagrożenia powodziowego</i></p>	<p>Akt ten zachowuje moc do dnia 22 grudnia 2022 r. i może być zmieniany – pierwotnie okres obowiązywania aktu to 22 grudnia 2021 r., jednak art. 566 ust. 2 <i>Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne</i> (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt. 5 <i>Ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw</i> (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 grudnia 2022 r. i mogą być zmieniane”. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są aktualizowane co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu, zakończyły się konsultacje społeczne projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami, natomiast nie został jeszcze przyjęty projekt aktualizacji, w związku z czym poniżej odniesiono się do wersji przyjętej rozporządzeniem w 2016 r.</p> <p>Na terenie Gminy Gorzyce występuje zagrożenie powodziowe, ze względu na położenie gminy w widłach Rzeki Wisły i Sanu. Głównymi dopływami Wisły oprócz rzeki San są Trześniówka oraz Łęg z dopływami lewobrzeżnymi Strug i Sokolniki i prawobrzeżnym Sanna. Wszystkie rzeki na terenie gminy są uregulowane, a rzeki Wisła, San, Łęg i Trześniówka posiadają obwałowania przeciwpowodziowe.</p> <p>Gmina Gorzyce położona jest w obrębie następujących JCWPd:</p> <p>I. Kod JCWPd: PLGW2000119:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Ocena stanu chemicznego: dobry; b) Ocena stanu ilościowego: dobry; c) Ogólna ocena stanu: dobry; d) Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: niezagrożona. <p>II. Kod JCWPd: PLGW2000135:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Ocena stanu chemicznego: dobry; b) Ocena stanu ilościowego: dobry; c) Ogólna ocena stanu: dobry; d) Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona. <p>Działania zaplanowane w Programie Wodno-Środowiskowym Kraju (PWŚK) w celu poprawy stanu Jednolitych Części Wód Podziemnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nazwa/numer JCWPd: 135 – do działań podstawowych należy: przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych, wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródładowych (GZWP), natomiast do zadań uzupełniających: prowadzenie monitoringu lokalnego wokół ujęć wód podziemnych o poborze przekraczającym 1000 m³/d*, przekazywanie raz w roku przez zarządzających obiektami prowadzącymi odwodnienia w skali regionalnej i lokalnej (kopalnie węgłne i odkrywki) danych dotyczących wielkości odwodnienia i zasięgu leja depresji*, przekazywanie raz w roku przez zarządcę zakładu górniczego danych o stanie wyrobiska, w którym zaprzestano eksploatacji (prowadzone odwodnienia, stan rekultywacji, prowadzenie monitoringu)*. 2. Nazwa/numer JCWPd:119 - do działań podstawowych należy: wykonanie reambulacji dokumentacji hydrogeologicznych określających warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem
----	--	---

¹⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Warszawa dnia 28 listopada 2016 r.

		<p>obszarów ochronnych, opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP), opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP), wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP), przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych, wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP), coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.</p> <p>Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):</p> <p>I. Kod JCWP: RW2000172198929:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: Sokolniki • Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona, • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny. <p>II. Kod JCWP: RW2000172198949:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: Strug • Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona, • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny. <p>III. Kod JCWP: RW200017219898:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: Sanna • Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona, • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny. <p>IV. Kod JCWP: RW200019219699:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: Trześniówka od Karolówki do ujścia, • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona, • Przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny. <p>V. Kod JCWP: RW200019219899:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: Łęg od Murynia do ujścia, • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona,
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny dobry, stan chemiczny. <p>VI. Kod JCWP: RW20002121999:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: Wisła od Wisłoki do Sanu, • Stan/potencjał ekologiczny: słaby, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona, • Przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekutego - Wisła od Sanu do Wisłoki oraz dobry stan chemiczny. <p>VII. Kod JCWP: RW20002122999:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwa JCWP: San od Rudni do ujścia, • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, • Stan chemiczny: dobry, • Stan ogólny: zły, • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona, • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekutego - San od ujścia do Rudni oraz dobry stan chemiczny. <p>Działania zaplanowane w Programie Wodno-Środowiskowym Kraju (PWŚK) w celu poprawy stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) W zlewni JCWP Sokolniki - do działań podstawowych należy: regularny wywóz nieczystości płynnych, kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, natomiast do zadań uzupełniających: monitoring badawczy wód, oraz opracowanie warunków korzystania z wód zlewni. 2) W zlewni JCWP Strug - do działań podstawowych należy: regularny wywóz nieczystości płynnych, kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, natomiast do zadań uzupełniających: monitoring badawczy wód, oraz opracowanie warunków korzystania z wód zlewni. 3) W zlewni JCWP Sanna - do działań podstawowych należy: regularny wywóz nieczystości płynnych, kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, natomiast do zadań uzupełniających: monitoring badawczy wód, oraz opracowanie warunków korzystania z wód zlewni. 4) W zlewni JCWP Trześniówka od Karolówki do ujścia - do działań podstawowych należy: budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących oraz regularny wywóz nieczystości płynnych. 5) W zlewni JCWP Łęg od Murynia do ujścia - do działań podstawowych należy: modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków Gorzyce, regularny wywóz nieczystości płynnych, kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników
--	--	---

		<p>prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, kontrola postępowania z zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Gorzyce, natomiast do zadań uzupełniających należy: budowa przepławki w ramach zadania: budowa MEW (małej elektrowni wodnej) na istniejącym jazie na rz. Łęg, w km 21+220 oraz opracowanie warunków korzystania z wód zlewni.</p> <p>6) W zlewni JCWP Wisła od Wisłoki do Sanu - do działań podstawowych należy: regularny wywóz nieczystości płynnych, opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.</p> <p>7) W zlewni JCWP San od Rudni do ujścia - do działań podstawowych należy: regularny wywóz nieczystości płynnych.</p> <p>Działania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami <i>Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</i>, to: „Uporządkowanie i rozwój gospodarki wodno-kanalizacyjnej”, „Wprowadzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury” oraz „Wdrażanie programu wspierającego bioretencję”.</p>
<p>9.</p>	<p><i>Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK)</i></p>	<p><i>Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK)</i> jest jednym z dokumentów planistycznych opracowanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niepogarszanie stanu części wód; • osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych; • spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m.in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie); • zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji. <p>Większość działań wskazanych do realizacji w aktualizacji Programu wodnośrodowiskowego kraju (aPWŚK) dotyczy przede wszystkim regularnego wywozu nieczystości płynnych przez ich właścicieli oraz modernizacji oczyszczalni ścieków.</p> <p>W Strategii określono kierunek działań „Ochrona środowiska i ograniczenie niskiej emisji”, wpisujące się pośrednio w powyższe cele środowiskowe.</p>

10.	<p><i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły¹¹</i></p>	<p>Art. 566 ust. 2 <i>Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne</i> (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2233 ze zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt. 5 <i>Ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw</i> (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 grudnia 2022 r. i mogą być zmieniane”. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym aktualizowane są co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu – projekt aktualizacji nie został jeszcze przyjęty, w związku z czym odniesiono się do wersji z 2016 r.</p> <p>W <i>Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i> zostały wskazane na liście projektów strategicznych o najwyższym priorytecie, wpływających na ograniczenie ryzyka powodziowego na obszarze dorzecza Wisły, następujące inwestycje na terenie Gminy Gorzyce:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa lewego wału rzeki San w km 0+000-4+445; • rozbudowa prawego wału rzeki Wisły na długości 13,959 km, prawego wału rzeki San na dł. 2,193 km oraz lewego wału rzeki Łęg na dł. 0,112 km; • rozbudowa prawego wału rzeki Trześniówka w km 0+000-7+678. <p>Działania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami <i>Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i>, to: „Wdrażanie programu wspierającego bioretencję”, „Wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury” oraz „Uporządkowanie i rozwój gospodarki wodno-kanalizacyjnej”.</p>
11.	<p><i>Plan przeciwdziałania skutkom suszy¹²</i></p>	<p>Zgodnie z zapisami Planu: <i>Działania mające na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, takie jak:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>ochrona oraz odbudowa ekosystemów;</i> 2) <i>ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby;</i> 3) <i>wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury);</i> 4) <i>zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki</i> <p>– <i>skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska.</i></p> <p>W Planie zamieszczono mapy klas zagrożenia: suszą rolniczą na terenach rolnych lub leśnych, suszą hydrologiczną, suszą hydrogeologiczną w JCWPd. Na terenie Gminy Gorzyce nie stwierdzono występowania obszarów zagrożonych występowaniem suszy rolniczej, hydrologicznej, hydrogeologicznej ani zagrożenia suszą łączną.</p>

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, Warszawa, dnia 15 listopada 2016 r.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Warszawa, 3 września 2021 r.

POZIOM REGIONALNY		
12.	<i>Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i>	<p>W <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> wskazano 5 obszarów, dla których określono cele szczegółowe i główne kierunki polityki rozwoju. Te, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i>, to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cel główny: <i>Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. <i>Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę;</i> 1.2. <i>Inteligentne specjalizacje województwa;</i> 1.3. <i>Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie;</i> 1.4. <i>Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego);</i> 2. Cel główny: <i>Kapitał ludzki i społeczny</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. <i>Edukacja;</i> 2.2. <i>Kultura i dziedzictwo kulturowe;</i> 2.3. <i>Regionalna polityka zdrowotna;</i> 2.4. <i>Rynek pracy;</i> 2.5. <i>Spółczesność obywatelskie i kapitał społeczny;</i> 2.6. <i>Włączenie społeczne;</i> 2.7. <i>Aktywny styl życia i sport.</i> 3. Cel główny: <i>Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. <i>Bezpieczeństwo energetyczne i OZE;</i> 3.2. <i>Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu;</i> 3.3. <i>Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego;</i> 3.4. <i>Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie;</i> 3.5. <i>Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki;</i> 3.6. <i>Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi;</i> 3.7. <i>Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych;</i> 3.8. <i>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.</i> 4. Cel główny: <i>Dostępność usług</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 4.1. <i>Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych;</i> 4.2. <i>Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych;</i> 4.3. <i>Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców;</i> 4.4. <i>Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa;</i> 4.5. <i>Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa.</i> <p>Wszystkie założenia w <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i>, w tym kierunki działań i działania, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w powyższe cele i kierunki działań.</p> <p>Poniżej przedstawiono konkretne cele operacyjne <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i> oraz cele <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i>, z którymi są spójne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Cel operacyjny 1.1 Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju:

		<ul style="list-style-type: none"> • 3.1. <i>Bezpieczeństwo energetyczne i OZE;</i> • 3.8. <i>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu;</i> • 4.1. <i>Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych;</i> <p>2) Cel operacyjny 1.2 <i>Wysoka jakość i dostępność usług publicznych:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 2.1. <i>Edukacja;</i> • 2.2. <i>Kultura i dziedzictwo kulturowe;</i> • 2.7. <i>Aktywny styl życia i sport;</i> <p>3) Cel operacyjny 2.1 <i>Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 1.3. <i>Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie;</i> • 2.4. <i>Rynek pracy;</i> • 3.5. <i>Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki;</i> <p>4) Cel operacyjny 2.2. <i>Mocny kapitał społeczny:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 2.3. <i>Regionalna polityka zdrowotna;</i> • 2.5. <i>Spółczesność obywatelskie i kapitał społeczny;</i> • 2.6. <i>Włączenie społeczne;</i> • 4.3. <i>Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców;</i> • 4.4. <i>Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa.</i> <p>Należy również zwrócić uwagę, że w <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> wskazano Gminę Gorzyce jako MOF Tarnobrzeg wraz z Liderem obszaru, miastem Tarnobrzeg i gminami partnerskimi: Nowa Dęba, Baranów Sandomierski oraz Grębów. Będą oni współdziałać celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg. MOF Tarnobrzeg posiada potencjał dywersyfikacji sektora przemysłu i nowoczesnych inicjatyw gospodarczych, funkcji rekreacyjnych i sportowych, z wykorzystaniem potencjału Jeziora Tarnobrzkiego (m.in. sporty wodne), rozwoju usług opartych na wiedzy z wykorzystaniem szkolnictwa wyższego. Do wykorzystania są możliwości wynikające z położenia na osi relacji ekonomicznych Rzeszów – Warszawa oraz możliwość rozwoju układu multipolarnego Tarnobrzega ze Stalową Wolą, Niskiemi i Sandomierzem – inicjatywa Czwórmiasta. Zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego sprzyjają rozwojowi turystyki, w tym turystyki kulturowej.</p> <p>Gmina Gorzyce została objęta także Programem Strategicznym „Błękitny San” wyznaczonym w <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i>. Wspólną cechą obszaru jest położenie wzdłuż biegu rzeki San, stąd wyjątkowość obszaru polega na wspólnym koncentrowaniu uwagi na problematyce gospodarki wodno-kanalizacyjnej całej zlewni Sanu oraz możliwości turystycznego wykorzystania rzeki z uwzględnieniem zróżnicowanych warunków przyrodniczych i kulturowych. Podejmowane działania będą miały na celu kompleksowe rozwiązanie problemów gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz wykorzystanie atutów dla pobudzenia rozwoju gospodarczego gmin poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, w celu poprawy jakości życia mieszkańców. Do głównych zadań należy m.in. także zabezpieczenie obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.</p> <p>Gmina Gorzyce została uwzględniona także jako <i>Obszary wiejskie</i> województwa podkarpackiego. Do głównych kierunków w tych obszarach należy między innymi:</p>
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej; • Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; • Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym; • Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej.
13.	<p style="text-align: center;"><i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego¹³</i></p>	<p>W <i>Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego</i> (PZPWP) wskazano, że na terenie województwa podkarpackiego znajduje się 12 obszarów funkcjonalnych. Gmina Gorzyce należy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg (MOF Tarnobrzeg). Lider obszaru, miasto Tarnobrzeg i cztery gminy partnerskie – Nowa Dęba, Baranów Sandomierski, Grębów i Gorzyce będą współdziałać celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg. Priorytetem rozwojowym obszaru jest: Integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców. Funkcje rozwojowe obszaru: podstawowa – usługowa, oraz towarzysząca – rekreacyjno-turystyczna, produkcyjna. Do wiodących kierunków zagospodarowania MOF Tarnobrzeg należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wzmacnianie potencjału gospodarczego i społecznego ośrodka subregionalnego stymulującego rozwój obszaru funkcjonalnego oraz jego relacji ze Stalową Wolą i Sandomierzem;</i> • <i>rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu;</i> • <i>poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym;</i> • <i>rozwój niektórych usług wyższego rzędu;</i> • <i>rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i usług kultury.</i> <p>W <i>Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego</i> opisano także Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu, do którego należy Gmina Gorzyce. Obszar zajmuje powierzchnię ok. 4 475,3 km² (ok. 25% pow. województwa). OFIP obejmuje tereny centralnej i północnej części województwa (Nizinę Nadwiślańską, Dolinę Dolnego Sanu, Dolinę Dolnej Wisłoki, Równinę Tarnobrzeską, Płaskowyż Kolbuszowski i Pradolinę Podkarpacką). Obszar obejmuje 6 miast, 11 gmin miejsko-wiejskich oraz 23 gminy wiejskie. W obrębie OFIP znajdują się miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych: MOF Tarnobrzeg, MOF Stalowa Wola oraz MOF Mielec. Priorytet rozwojowy obszaru to: Rozwój przemysłu nowoczesnych technologii, a do funkcje rozwojowych należą: podstawowe – przemysłowa, usługowa oraz towarzyszące – rolnicza, turystyczna. Do wiodących kierunków zagospodarowania OFIP należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój bazy innowacyjnego przemysłu;</i> • <i>rozwój drobnej przedsiębiorczości;</i> • <i>rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa;</i> • <i>wzmocnienie roli miast jako ośrodków kreujących wysoką jakość życia mieszkańców;</i> • <i>rozbudowa infrastruktury technicznej i transportowej;</i> • <i>rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej;</i> • <i>rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe;</i> • <i>rozwój produkcji rolnej oraz bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;</i> • <i>rozwój gospodarki leśnej oraz bazy przetwórstwa drewna.</i>

¹³ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

		<p>W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego opisano także wiejski obszar funkcjonalny do którego należy także Gmina Gorzyce. Wiejski obszar funkcjonalny województwa podkarpackiego obejmuje gminy wiejskie i tereny wiejskie z gmin miejsko-wiejskich, o powierzchni 16 660 km², co stanowi 93,4% powierzchni województwa Ze względu na dużą powierzchnię omawianego obszaru, różnorodność potencjałów i funkcji właściwych dla poszczególnych gmin, poniżej oddzielnie scharakteryzowano Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych oraz Wiejski Obszar Funkcjonalny wymagający wsparcia. Gmina Gorzyce należy do Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego uczestniczącego w procesach rozwojowych. Do wiodących kierunków zagospodarowania obszaru należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej; • rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców; • poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym; • wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe; • ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych; • racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego; • rozwój infrastruktury technicznej i transportowej. <p>Wykaz inwestycji/zadań zapisanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wynikających z Krajowego Programu Kolejowego do 2023 r.: <ul style="list-style-type: none"> • prace na liniach kolejowych nr 25, 74, 78 na odcinku Stalowa Wola – Tarnobrzeg/ Sandomierz – Ocice/Padew; 2. zawartych w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podkarpackiego: <ul style="list-style-type: none"> • poprawa gospodarki wodno-ściekowej w ramach Programu Strategicznego Błękitny San w aglomeracjach od 2000 do 10000 RLM; 3. wynikających z Aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych: <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków; 4. wynikających z Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły: <ul style="list-style-type: none"> • San III – rozbudowa lewego wału rzeki San w km 0+000-4+445, gm. Gorzyce, woj. podkarpackie; • Wisła Etap 2 – Rozbudowa prawego wału rzeki Wisły na dł. 13,959 km, prawego wału rzeki San na dł. 2,193 km oraz lewego wału rzeki Łęg na dł. 0,112 km, na terenie gm. Gorzyce i gm. Radomyśl nad Sanem, woj. podkarpackie; • Trześniówka VII – rozbudowa prawego wału rzeki Trześniówka w km 0+000-7+678 na terenie m. Trześń i Gorzyce; • Łęg IV – rozbudowa lewego wału rzeki w km 0+000-5+000 na terenie gm. Gorzyce oraz prawego wału w km 0+000-5+200 na terenie gm. Gorzyce; • Trześniówka V – rozbudowa lewego wału rzeki Trześniówki w km 3+646-7+626 na terenie os. Sobów i Wielowieś miasto Tarnobrzeg wraz z budową przepompowni w m. Trześń, gm. Gorzyce woj. podkarpackie.
--	--	--

POZIOM PONADLOKALNY I LOKALNY		
14.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce</i>	<p>Gmina Gorzyce posiada Studium (SUiKZP) przyjęte Uchwałą Nr XXVIII/168/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 17 listopada 2020 r. Założenia Strategii są zgodne z kierunkami SUiKZP, w szczególności z następującymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, tworzenie dogodnych miejsc zamieszkania, kreowanie miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców;</i> • <i>poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej;</i> • <i>eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych;</i> • <i>ściągnięcie na teren gminy inwestorów, którzy utworzą nowe miejsca pracy;</i> • <i>wyznaczenie stref aktywności gospodarczej;</i> • <i>ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów;</i> • <i>zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez przebudowę i modernizację systemu komunikacji drogowej;</i> • <i>poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy.</i> <p>W SUiKZP widnieje zapis, iż: <i>zaleca się, aby miejscowość Gorzyce nadal spełniała funkcję ośrodka gminnego zapewniającego mieszkańcom dostęp do usług, zwłaszcza usług publicznych z zakresu oświaty, zdrowia, kultury i bezpieczeństwa publicznego. Ze względu na małomiasteczkowy układ morfologiczny, zabudowa mieszkaniowa powinna mieć tu przeważnie charakter jednorodzinny. Na obszarach zabudowy mieszkaniowej w pozostałych miejscowościach zaleca się zachowanie rolniczego charakteru i krajobrazu kulturowego poprzez utrzymanie w przewadze zabudowy zagrodowej.</i></p> <p><i>Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030 kładzie nacisk na rozwój centrum wsi Gorzyce, aby stało się miejscem lokalnych przestrzeni publicznych, które będą pełnić funkcję przyjaznego i bezpiecznego miejsca spotkań mieszkańców, zapewniając integrację lokalnej społeczności, będą tam zlokalizowane w pobliżu najważniejsze funkcje administracyjne, usługowe, oświatowe itp.</i></p>
15.	<i>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gorzyce na lata 2019–2022 z perspektywą do roku 2024</i>	<p>Głównym celem dokumentu jest wdrażanie i realizacja polityki ochrony środowiska prowadzonej na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych. Program określa cele i działania mające na celu poprawę stanu środowiska, jak również umożliwić i ułatwić efektywne zarządzanie środowiskiem, zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją.</p> <p>Celem nadrzędnym POŚ, którego zapisy pośrednio korelują z zapisami niniejszej Strategii jest <i>Poprawa stanu środowiska i podniesienie walorów przyrodniczych Gminy Gorzyce poprzez działania prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</i></p>

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

Jak wspomniano we wstępie niniejszego opracowania, w dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej jednak podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Nasze oddziaływanie na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania i warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak

i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

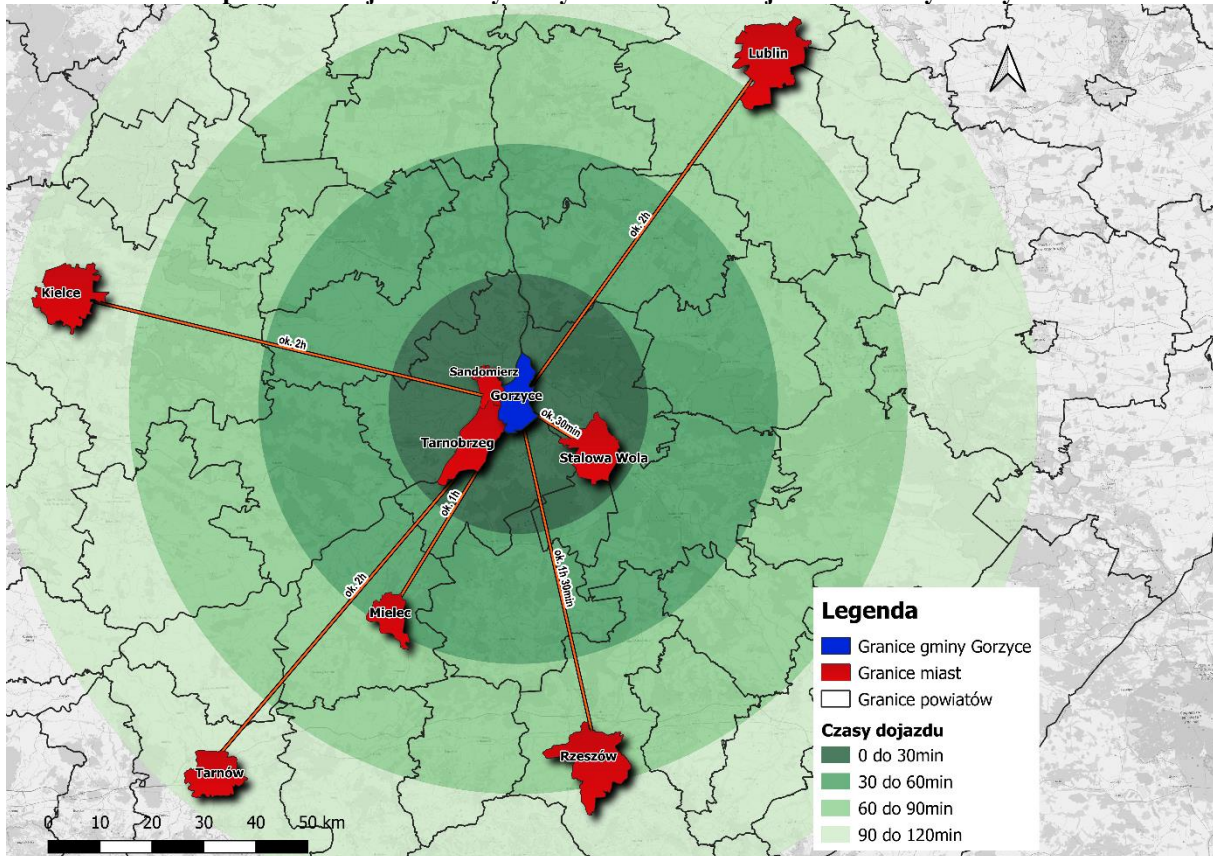
Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Gorzyce wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi.

Gmina Gorzyce położona jest w województwie podkarpackim, w powiecie tarnobrzesckim i jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 69 km², w 2019 roku zamieszkiwało ją 13 102 osoby. W skład gminy wchodzi 8 sołectw, a siedzibą jej organów są Gorzyce. Gmina Gorzyce graniczy: od północy z Gminą Radomyśl nad Sanem, od zachodu z Miastem i Gminą Sandomierz i Gminą Dwikozy, od południa z Miastem i Gminą Tarnobrzeg oraz Gminą Grębów, a od wschodu z Gminą Zaleszany. Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Przebiega przez nią droga krajowa nr 77 Lipnik–Przemyśl (przez północną część sołectwa Trześń, przez południe sołectwa Zalesie Gorzyckie, w poprzek sołectwa Gorzyce oraz Motycze Poduchowne) oraz droga wojewódzka nr 854 Gorzyce–Annopol (przez sołectwo Gorzyce i Wrzawy). Dodatkowo przez gminę przebiegają drogi powiatowe (głównie południowa część gminy) oraz sieć dróg gminnych. Gmina znajduje się w odległości około 80 km od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego w Rzeszowie, do którego dotrzeć można w przeciągu niespełna półtorej godziny. Do najbliższych położonych miast, czyli Tarnobrzegu i Stalowej Woli, czas dojazdu to ok. 30 min, a do Mielca ok. 60 min.

Mapa 1 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Obszar gminy położony jest w Kotlinie Sandomierskiej, a jej granice mają charakter w zdecydowanej większości naturalny. Gminę ogranicza rzeka Wisła od strony północnozachodniej, rzeka Trześniówka od strony zachodniej, rzeka San od strony północno-wschodniej. Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Gmina Gorzyce położona jest w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, na obszarze podprowincji Podkarpacie Północne, w makroregionie Kotlina Sandomierska, na granicy mezoregionów: Niziny Nadwiślańskiej, Doliny Dolnego Sanu oraz Równiny Tarnobrzesckiej. Obszar gminy to w większości teren niski i równinny, słabo zróżnicowany pod względem morfologicznym, obejmujący terasy zalewowe rzeki Wisły i Sanu oraz terasy nadzalewowe rzek, występujące w południowej części gminy.

Gmina Gorzyce jest gminą o charakterze przemysłowo-rolniczym, z sektorem rozwijających się usług. Północny obszar stanowią głównie tereny rolne. Wynika to z faktu położenia w widłach Wisły i Sanu. Występująca w tej części gminy zabudowa ma charakter zabudowy zagrodowej oraz rozproszonej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Zupełnie inna forma zagospodarowania występuje w centralnej i południowej części gminy. Część

południowa gminy charakteryzuje się większą lesistością, a zabudowa występująca w tej części ma charakter zabudowy zagrodowej oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W centralnej części gminy – w Gorzycach – obserwuje się niewielki odsetek gruntów rolniczych. Głównie są tam tereny zabudowane. Zabudowa ta ma miejski charakter. Obserwuje się tutaj występowanie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o charakterze zwartym, a także zabudowę zagrodową.

Centrum gminy stanowi miejscowość Gorzyce, będąca siedzibą władz samorządowych – zlokalizowane są tutaj usługi publiczne związane z ochroną zdrowia, administracją, czy też oświatą.

Aspiracją rozwojową Gminy Gorzyce jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom i stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, ale także wyznaczaniu terenów, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, w tym usługowych. Istotne jest również tworzenie miejsc aktywności społecznej, takich jak funkcjonalnie zagospodarowane przestrzenie publiczne do wspólnego spędzania czasu – ośrodki sportu, centrum kultury, czy także centrum wsi Gorzyce.

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Gorzyce przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego gminy, jest z jednej strony już istniejącym potencjałem gminy, z drugiej jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w ciągu najbliższych lat. Interwencja polityki przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspomaganie przedsiębiorczości oraz rozwój funkcji gospodarczych o lokalnym i ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych w gminie. Nie bez znaczenia jest również utrzymanie rolniczego charakteru gminy i odpowiednie uprofilowanie rolnictwa, przy jednoczesnej dbałości o walory przyrodnicze i kulturowe gminy. Należy dążyć do rozwoju turystyki, czy także i agroturystyki oraz wytwarzania lokalnie i tradycyjnymi metodami produktów rolniczych. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych w gminie, w tym

szczególnie w Gorzycach, stanowiącym centrum i ośrodek wzrostu dla całej gminy. Gorzyce są ośrodkiem rozwojowym, ważnym dla otaczających go terenów wiejskich, dlatego istotne jest wzmacnianie jego potencjału i rozwijanie funkcji centrotwórczych. Jednym z najsilniejszych atrybutów jakości życia w Gorzycach i otoczeniu jest dostępność do szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, w tym technicznej, dlatego też działania i projekty strategiczne są w niniejszej Strategii mocno akcentowane.

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Gorzyce na najbliższe lata to m.in.:

- Rozwój terenów inwestycyjnych, szczególnie usługowych i mieszkaniowych;
- Instalacja odnawialnych źródeł energii;
- Rozbudowa oferty dla ruchu turystycznego na bazie walorów przyrodniczych;
- Ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego, czy także ekoturystyki i agroturystyki;
- Ochrona środowiska naturalnego w tym ochrona walorów przyrodniczych polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu;
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- Ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych),
 - rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej,
 - dostarczaniem energii elektrycznej i gazu,
 - systemem łączności sieci internetowej.
- Odstąpienie od realizacji nowej zabudowy na obszarach występowania powodzi i terenach zagrożonych powodzią. W sytuacji konieczności należy realizować ją jedynie po wykonaniu dokładnych badań;
- Rozwój usług sportu, wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców, odwiedzających i turystów.
- Użytkowanie dolin rzecznych Wisły i Sanu zapewniające zachowanie drożności i walorów przyrodniczych korytarzy ekologicznych oraz ich zagospodarowanie w dostosowaniu do wymogów ochrony przeciwpowodziowej.

- Zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych oraz współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego.
- Ochrona i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi, leśnymi i zasobami kopalin.
- Rozwój i modernizacja bazy usług publicznych.
- Poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną.
- Zagospodarowanie terenów wiejskich umożliwiające wzrost towarowości w rolnictwie.
- Rozwój rolnictwa dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw.
- Wzmacnianie powiązań funkcjonalno-przestrzennych gmin wchodzących w skład MOF Tarnobrzeg, poprzez tworzenie i realizowanie wspólnych projektów rozwojowych i przedsięwzięć inwestycyjnych.
- Poprawa ładu przestrzennego poprzez porządkowanie struktury funkcjonalnoprzestrzennej gmin wchodzących w skład MOF Tarnobrzeg – dbałość o centra miejscowości, rewitalizację terenów i obiektów zdegradowanych.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Gorzyce, realizowane są m.in. poprzez działania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*.

Należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Obecnie jednak planuje się gruntowną reformę obowiązującego od prawie 19 lat systemu planowania przestrzennego. Jednym z najważniejszych rozwiązań reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego będzie uchylenie przepisów upoważniających do wydawania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – rolę studium w zakresie określenia ram polityki przestrzennej ma spełniać strategia rozwoju gminy. Ogólny kierunek polityki przestrzennej przyjęty w strategii będzie podlegał doprecyzowaniu i przełożeniu na konkretne normy dotyczące zagospodarowania przestrzennego w planie ogólnym (schemat zagospodarowania przestrzeni), a następnie w ramach rozstrzygnięć podejmowanych w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy. Obecnie w Gminie Gorzyce obowiązuje Studium przyjęte *Uchwałą Nr XXVIII/168/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 17 listopada 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań*

i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce. Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Gorzyce w 2020 r. obowiązywało 15 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały około 14% powierzchni gminy. Dwa zostały uchwalone w 2020 r. tj.:

1. Uchwała Nr XXIII/145/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce dla części złoza Sokolniki III w miejscowości Orliśka;
2. Uchwała Nr XXIX/184/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Nr 2/13/2006 o nazwie „Gorzyce – Przybyłów, Część Rekreacyjna”.

Ponadto kontynuowane były prace nad planami:

1. Uchwała Nr II/8/18 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego centrum gminnego w Gorzycach;
2. Uchwała Nr II/10/18 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w miejscowości Motycze Poduchowne, pomiędzy drogą krajową nr 77 Lipnik-Przemysł i osiedlem Przybyłów w Gorzycach.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Na terenie Gminy Gorzyce występują następujące formy ochrony (mapa 2)¹⁴:

- pomniki przyrody;
- obszar Natura 2000: Dolina Dolnego Sanu (PLH 180020);
- obszar Natura 2000: Tarnobrzaska Dolina Wisły (PLH 180049).

¹⁴ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Wśród pomników przyrody znajduje się 9 drzew, a dokładniej: dęby szypułkowe, dęby bezszypułkowe, jesion wyniosły oraz kasztanowiec zwyczajny.

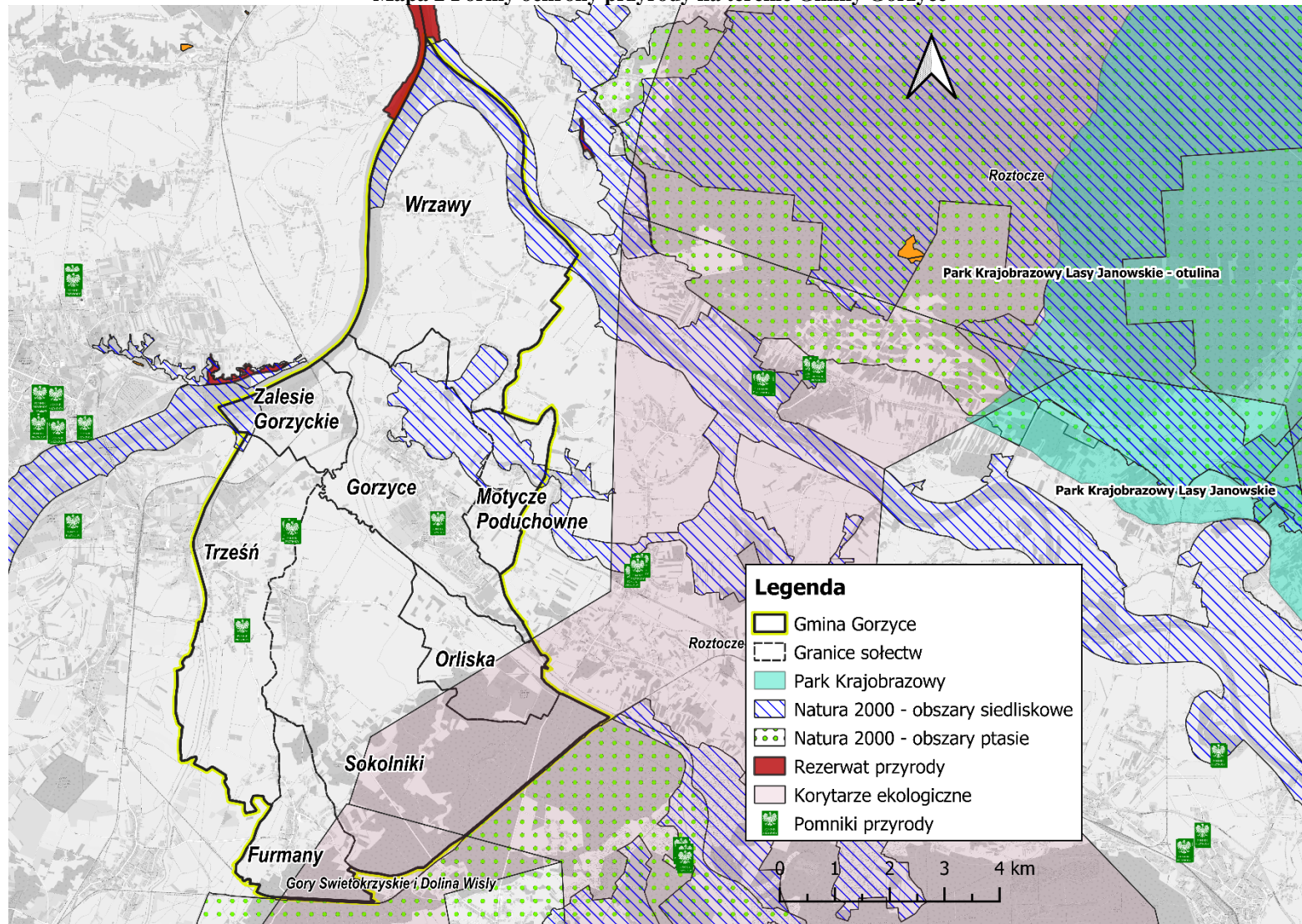
Obszar Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu swym zasięgiem obejmuje w gminie miejscowości takie jak: Gorzyce, Motycze Poduchowne oraz Wrzawy. Celem ochrony jest zachowanie mozaiki siedliskowej charakterystycznej dla większych dolin rzecznych. Największe znaczenie mają: kompleks zbiorowisk przykorytowych (łągi wierzbowe, ziołorośla i pionierska roślinność na piaszczystych odsypach i namuliskach). Istotną rolę w dolinie odgrywają także różnego typu ekstensywnie użytkowane łąki oraz, szczególnie w północnej części obszaru, liczne starorzecza z bogatą florą wodną¹⁵.

Obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły zajmuje niewielki obszar na zachodzie gminy, a dokładniej w Zalesiu Gorzyckim i Trześni. Stwierdzono tu siedliska tj.: nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników, zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, a także znaczne kompleksy łąk sełernicowych oraz niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie. Pod względem pokrycia terenu przeważają łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe. W obszarze Tarnobrzaska Dolina Wisły występują także cenne gatunki fauny¹⁶.

¹⁵ Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie, rzeszow.rdos.gov.pl

¹⁶ jw.

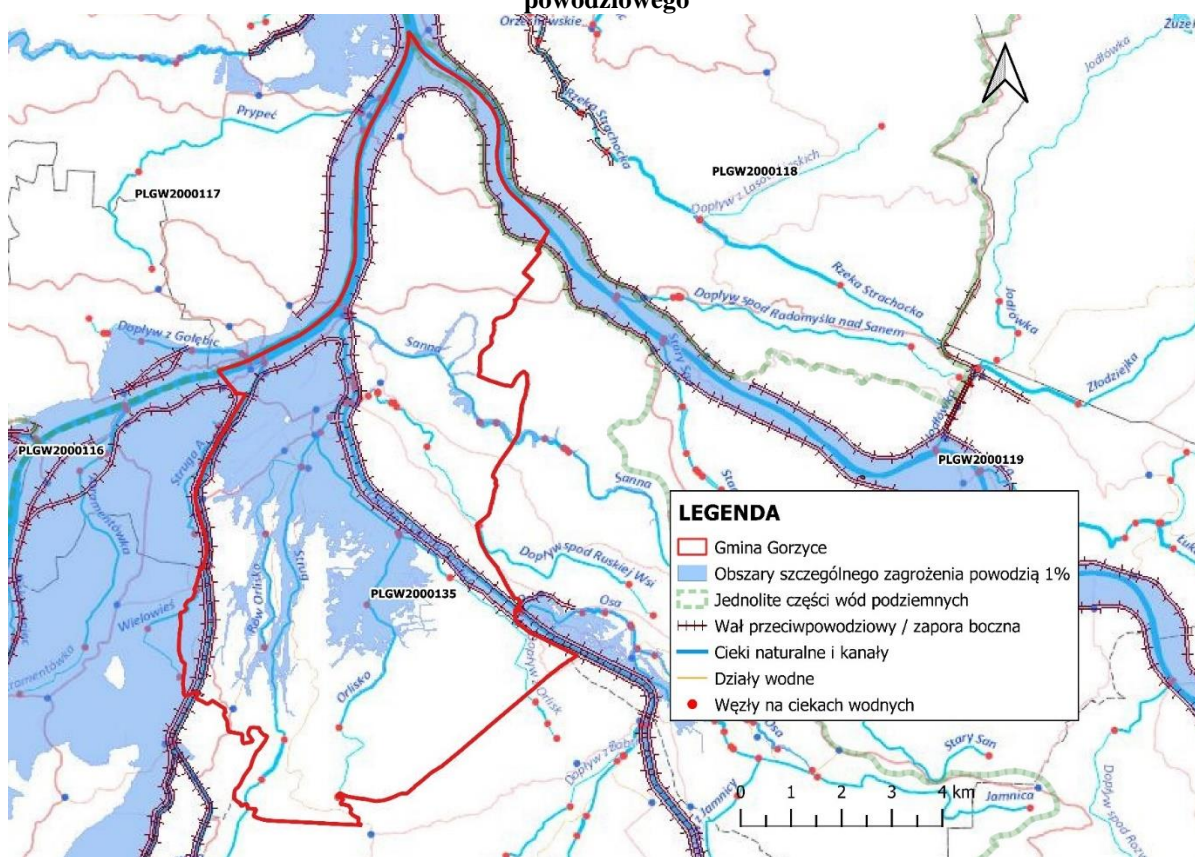
Mapa 2 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Gmina Gorzyce położona jest w widłach rzeki Wisły i Sanu, przy czym teren jest odwadniany przez prawobrzeżne dopływy Wisły. Głównymi dopływami są rzeki San, Trześniówka oraz Łęg z dopływami lewobrzeżnymi Strug i Orliśko i prawobrzeżnym Sanna. Rzeki te są uregulowane, a poza tym Wisła, San, Łęg i Trześniówka posiadają wały przeciwpowodziowe. Na terenie gminy występują także liczne starorzecza oraz sztuczne zbiorniki powstałe po rekultywacji terenów po eksploatacji glin na potrzeby cegielni w Zalesiu Gorzyckim, Gorzycach, Trześni i Wrzawach oraz zbiornik wodny w Gorzycach-Przybyłowie. W rejonach wsi Gorzyce, Motycze Poduchowne i Wrzawy znajdują się liczne podmokłe łąki oraz bagna. Z uwagi na położenie względem rzek gmina jest narażona na powodzie (mapa 3).

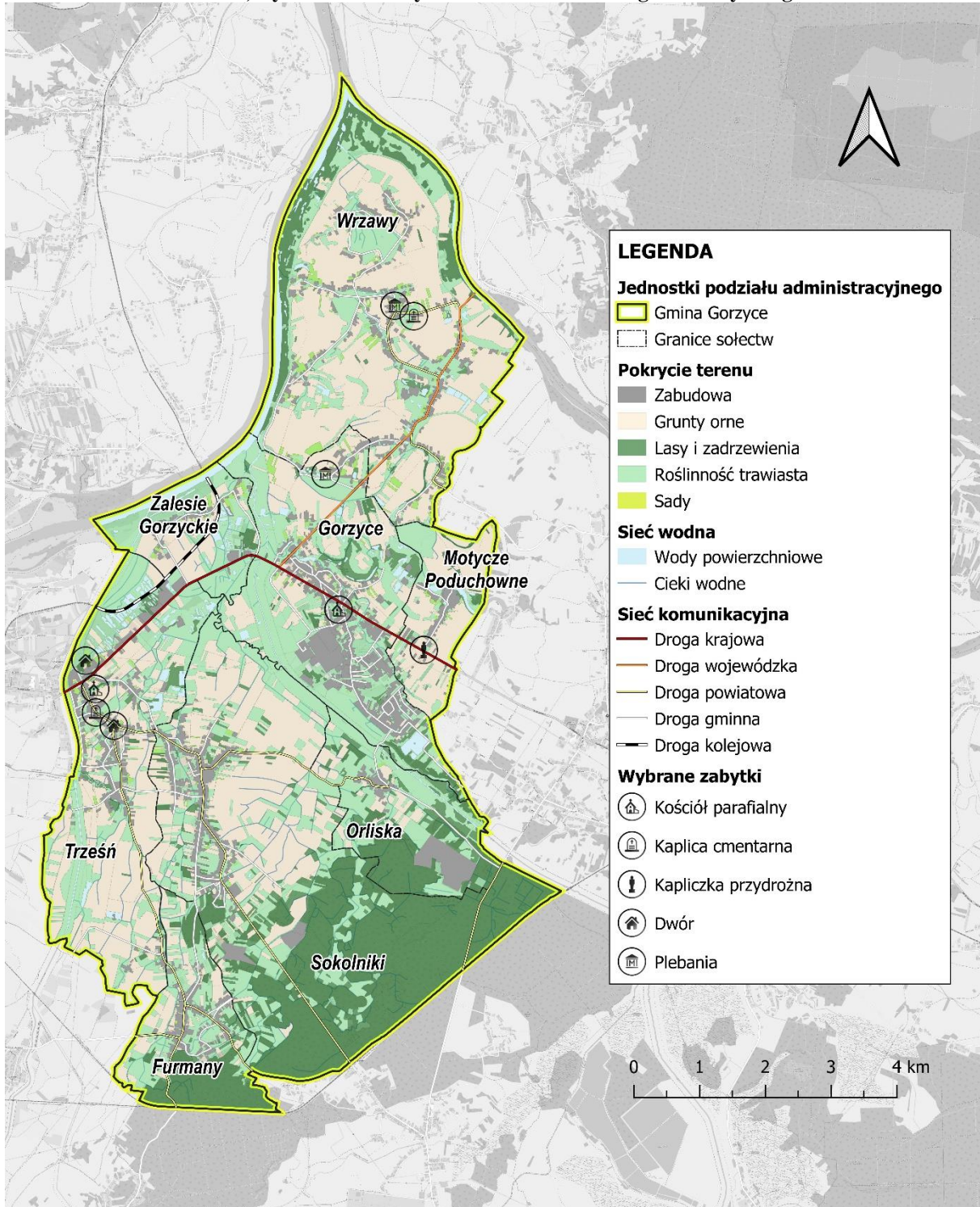
Mapa 3 Gmina Gorzyce – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Mapa 4 prezentuje uwarunkowania Gminy Gorzyce – w tym: sieć osadniczą, sieć komunikacyjną, pokrycie terenu, sieć wodną, a także wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego.

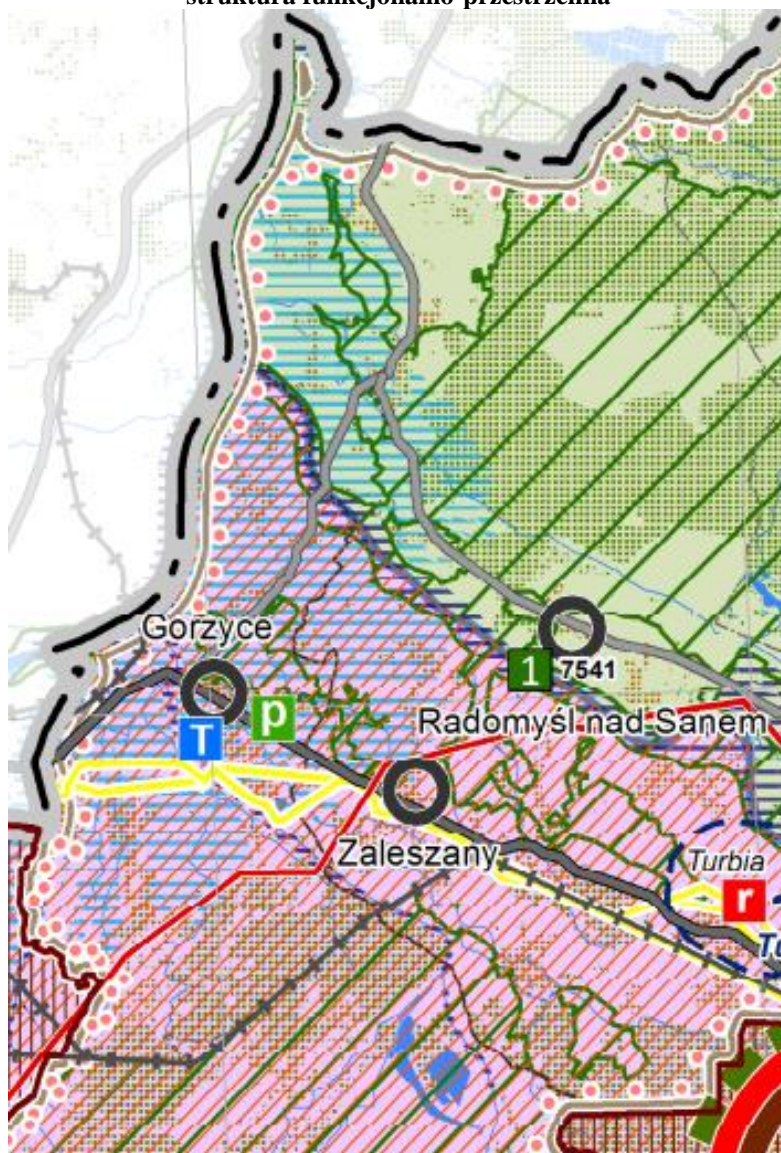
Mapa 4 Gmina Gorzyce – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portalów mapowych

Mapa 5 i 6 zawiera fragmenty map *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego* – strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz komunikację i infrastrukturę techniczną na terenie gminy. Mapa 7 przedstawia model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Gorzyce, która jest wynikiem wszelkiego rodzaju uwarunkowań oraz nakreśla pożądane kierunki zmian w gospodarowaniu obszaru prowadzące do osiągnięcia zamierzonych w Strategii celów.

Mapa 5 Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego* – struktura funkcjonalno-przestrzenna

LEGENDA

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- GRANICA UNII EUROPEJSKIEJ
- GRANICA PAŃSTWA
- GRANICA WOJEWÓDZTWA
- GRANICA POWIATU
- GRANICA GMINY
- GRANICA MIASTA

RZESZÓW OŚRODEK WOJEWÓDZKI

KROSNO OŚRODEK POWIATOWY GRODZKI

Łańcut OŚRODEK POWIATOWY ZIEMSKI

Dynów / Tyczyn OŚRODEK GMINNY MIEJSKI / MIEJSKO-WIEJSKI

Czudec OŚRODEK GMINNY WIEJSKI

Artaków NAZWA MIEJSOWOŚCI

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW

- TEREN LEŚNY¹
- TEREN ZURBANIZOWANY

WODY POWIERZCHNIOWE²

- ZBIORNIK WODNY
- RZĘKA / POTOK

PRZEJŚCIA GRANICZNE

- DROGOWE / KOLEJOWE / LOTNICZE
- DROGOWE W REALIZACJI

Medyka / Szeginie NAZWA PRZEJŚCIA GRANICZNEGO

¹ na podstawie danych przekazanych przez Bank Danych o Lasach, 2017 r.
² dane hydrograficzne na podstawie Mapy Hydrograficznego Polski wykonanej przez IMGW

DROGI

- AUTOSTRADA A4 Z WĘZŁAMI
- DROGA EKSPRESOWA S19 Z WĘZŁAMI
- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- INNA DROGA

DROGI W REALIZACJI

- DROGA EKSPRESOWA S19 Z WĘZŁAMI
- INNA DROGA

LINE KOLEJOWE

- LINIA KOLEJOWA O ZNACZENIU MIEJNARODOWYM MAGISTRAŁA - E30
- LINIA KOLEJOWA O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM
- INNA LINIA KOLEJOWA
- LINIA KOLEJOWA SZEROKOTOROWA

LINE KOLEJOWE W REALIZACJI

- LINIA KOLEJOWA
- LĄCZNICA KOLEJOWA

LOTNISKA

- PORT LOTNICZY RZESZÓW - JASIONKA
- LOTNISKO

SIECI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- LINIA ENERGETYCZNA 750 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 400 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 220 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU KRAJOWYM
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU REGIONALNYM

HIERARCHIA OŚRODKÓW MIEJSKICH WÓ KPZK 2030

- WOJEWÓDZKI
- SUBREGIONALNY
- LOKALNY

PROGNOZA LUDNOŚCI W MIASTACH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA ROK 2030

POWYŻEJ 100 000
50 001 - 65 000
40 001 - 55 000
30 001 - 45 000
10 001 - 25 000
POWYŻEJ 10 000

GLÓWNE FUNKCJE OŚRODKÓW MIEJSKICH

- METROPOLITANNA
- ADMINISTRACYJNO-USŁUGOWA
- PRZEMYSŁOWA
- USŁUGI ROLNICTWA
- TURYSTYCZNA

OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU PONADREGIONALNYM

- MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY
- RZESZÓWSKI OBSZAR FUNKCJONALNY
- WIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY
- GÓRSKI OBSZAR FUNKCJONALNY
- PRZYGRANICZNY OBSZAR FUNKCJONALNY

OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU REGIONALNYM

- OBSZAR FUNKCJONALNY NOWY TARGO-ŁĘCZYŃSKI
- OBSZAR FUNKCJONALNY INNOWACYJNEGO PRZEMYSŁU
- OBSZAR FUNKCJONALNY KOTLINY JASIEŁSKO-KROŚNIEWSKIEJ
- OBSZAR FUNKCJONALNY POGÓRZY KARPACKICH
- OBSZAR FUNKCJONALNY GOSPODARKI ROLNO-SPOWYCZNEJ
- ROZTOCZAŃSKO-PUSZCZAŃSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

ZIELONE PIĘRSIENIE

- OŚRODEK WYMAGAJĄCY UTWORZENIA ZIELONEGO SYSTEMU PIĘRSIENIOWEGO NA OBSZARZE PODMIEJSKIM
- OŚRODEK WSKAZANY DO UTWORZENIA ZIELONEGO SYSTEMU PIĘRSIENIOWEGO NA OBSZARZE PODMIEJSKIM

OBSZARY WYMAGAJĄCE SZCZEGÓLNEGO DZIAŁANIA W ZAKRESIE:

- OCHRONY PRZYRODY
- OBSZAR OBIĘTY RÓŻNYMI FORMAMI OCHRONY PRZYRODY
- PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROZNIENIU POWODZI
- OBSZAR NARAŻONY NA ZALANIE W PRZYPADKU ZWISZCZENIA LUB USZKODZENIA WAŁU PRZECIWPOWODZIOWEGO³
- PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROZNIENIU ZAGROZENA POWODZIĄ OPIŃ I Q100Q
- PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROZNIENIU OSIWIŚKOWEMU
- TEREN WSKAZANY W PROJEKCJE SOPO⁴
- TEREN WSKAZANY W OPRACOWANIU AZOTW⁵
- OCHRONY UZDROWISKOWEJ

OBIEKTY O FUNKCJI PONADLOKALNEJ POŁOŻONE POZA OŚRODKAMI MIEJSKIMI

OBIEKTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- NALUKOWO-DYDAKTYCZNE
- KULTURY I SZTUKI
- OPIEKI ZDROWOTNEJ
- UZDROWISK
- REKREACJI I SPORTU

OBIEKTY INFRASTRUKTURY GOSPODARCZEJ

- PRODUKCYJNO-PRZEMYSŁOWE
- INNOWACJI TECHNOLOGICZNYCH
- BAZA PRZEŁADUNKOWA
- TURYSTYCZNE / NOCLEGOWE

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE⁶

- TARNOBROWSKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA EURO-PARK WISŁOGAŃ
- SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA EURO-PARK MIELEC
- KRAKOWSKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA
- LICZBA KOMPLEKSÓW

PARKI TECHNOLOGICZNE I PRZEMYSŁOWE

- STREFA PODKARPACZKIEGO PARKU NALUKOWO-TECHNOLOGICZNEGO "NEROPOLIS"
- PARK NALUKOWO-TECHNOLOGICZNY RZESZÓW-DWORZYŃSKO
- PARK PRZEMYSŁOWY
- TARNOBROWSKI PARK PRZEMYSŁOWO-TECHNOLOGICZNY

⁶ pokazano lokalizację kompleksów w podziałach

BIESZCZADZKO-BESKIDZKI OBSZAR FUNKCJONALNY

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY OŚRODKA SUBREGIONALNEGO

OŚRODKI / OBSZARY / PRZEWIDZIANE DZIAŁANIA DZIAŁANIA W OBRĘBIE OŚRODKÓW MIEJSKICH

- OŚRODEK WOJEWÓDZKI WSKAZANY DO ROZWOJU FUNKCJI METROPOLITANNYCH
- OŚRODEK SUBREGIONALNY WSKAZANY DO ROZWOJU FUNKCJI REGIONALNYCH I OŚRODEK LOKALNY WSKAZANY DO ROZWOJU FUNKCJI SUBREGIONALNYCH
- OŚRODEK LOKALNY WYMAGAJĄCY WSPARCIA FUNKCJI PONADLOKALNYCH
- OŚRODEK MIEJSKI NA TERENIE KTÓREGO PRZEWIDUJE SIĘ REWITALIZACJĘ

STREFA "L" - LUTNIAŃSKI WILKOWSKI

STREFA "C" - OBSZAR OCHRONY UZDROWISKOWEJ

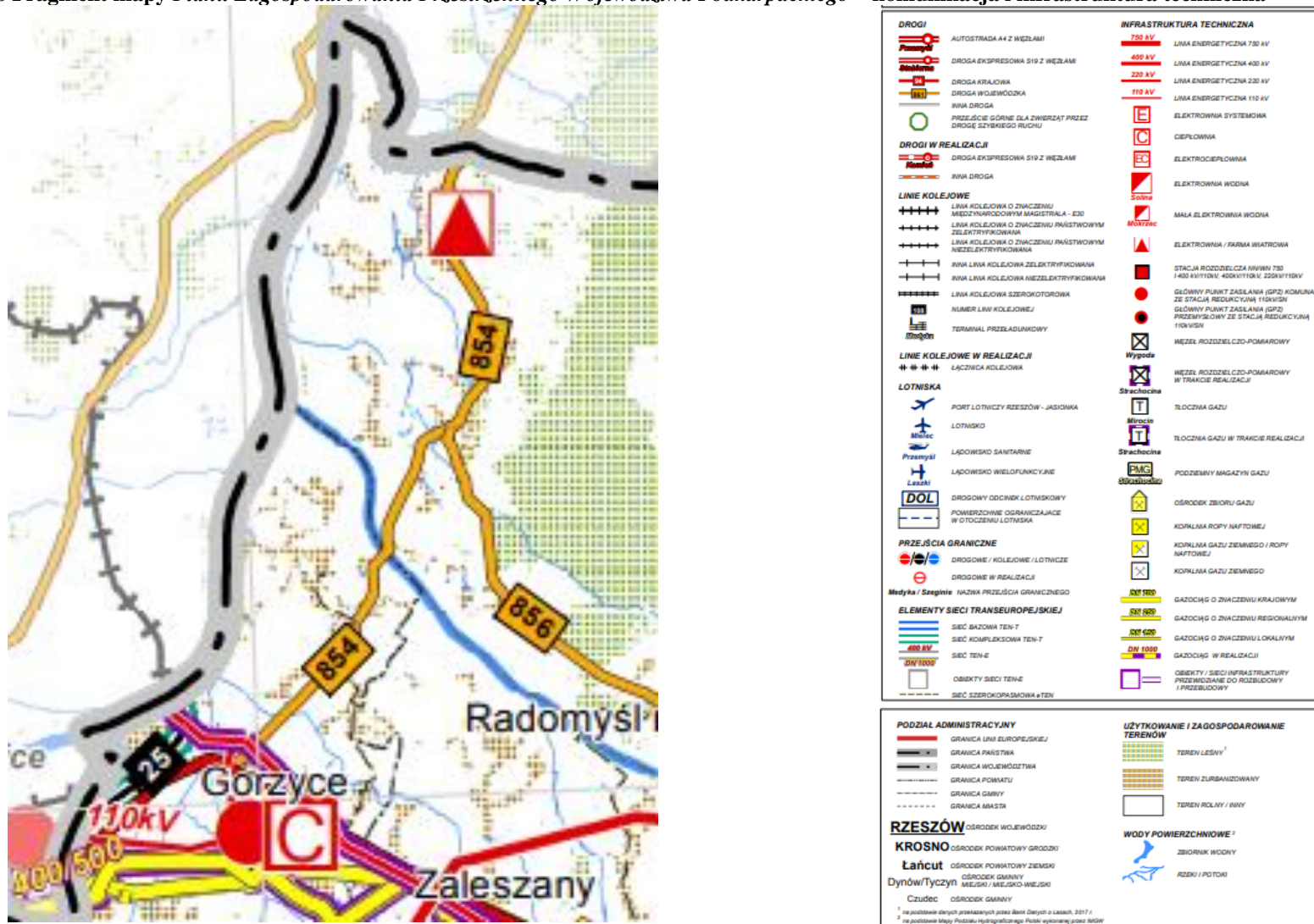
OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

- TEREN ZAMKNIĘTY - POLIGON WOJSKOWY
- KOMPLEKS WOJSKOWY (LICZBA W DANEJ MIEJSOWOŚCI)
- STREFA OCHRONNA - OBSZAR WYŁĄCZONY Z ZAMIESZKOWANIA
- OBSZAR WYMAGAJĄCY OGRANICZEN W WYMIESZKOWANIU
- NUMER KOMPLEKSU WOJSKOWEGO
- LOTNISKO
- POWIERZCHNIE OGRANICZAJĄCE W OTOCZENIU LOTNISKA

⁷ na podstawie danych przekazanych przez RZGW w Krakowie
⁸ na podstawie danych PIG-PIB opracowanych w ramach projektu Systemu Obsary Funkcjonalne (w latach 2010-2016 wybrano Mięty stowicki i białoczyński) ustalono maksymalny w skali 1:10 000 dla 49 gmin
⁹ na podstawie danych z Analizy Opinii skomunikowanych na terenie województwa podkarpackiego, GDAŚE PAH Kraków, 2021 r.

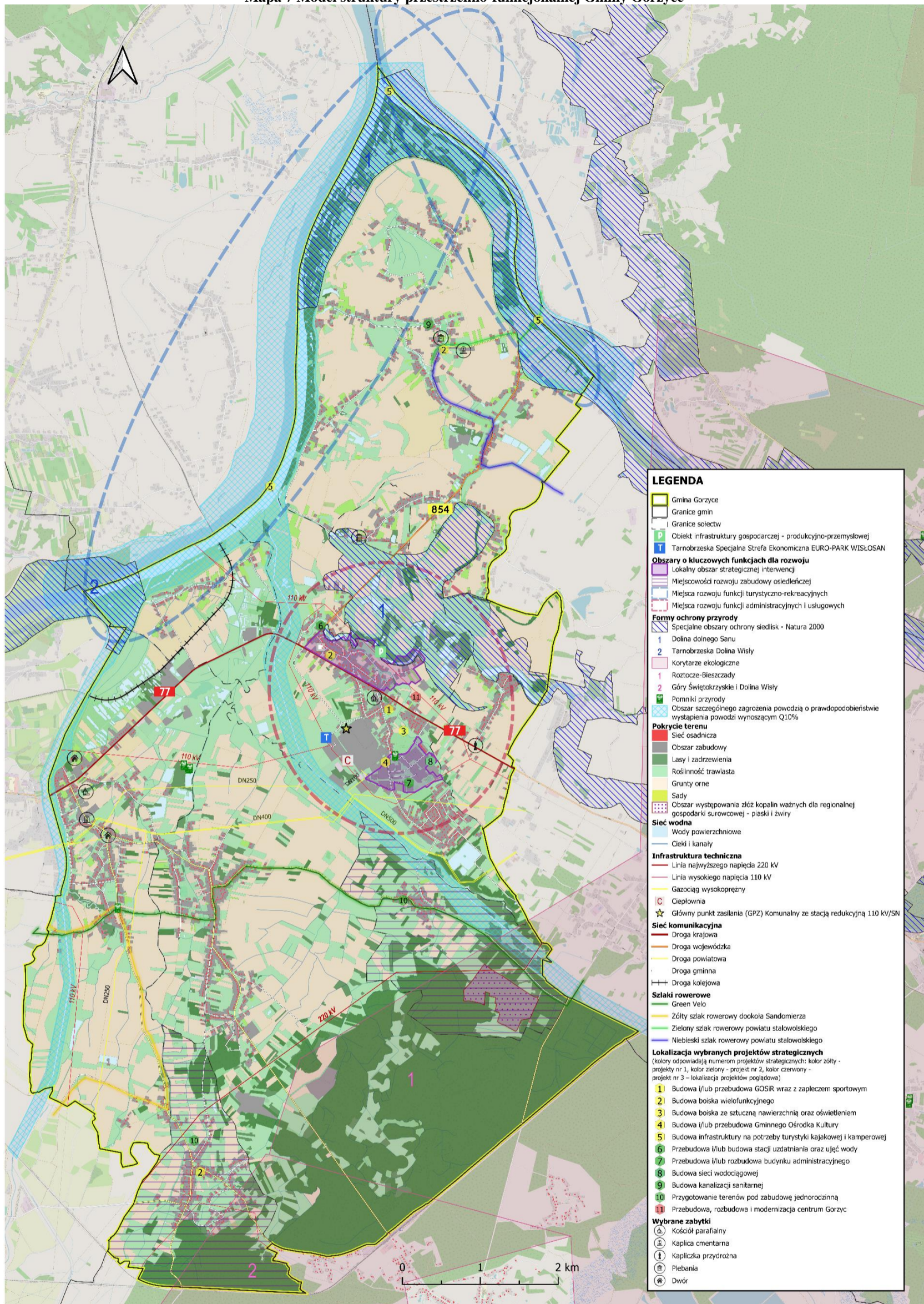
Źródło: Załącznik graficzny do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Mapa 6 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – komunikacja i infrastruktura techniczna

Źródło: Załącznik graficzny do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Mapa 7 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne

Obszary strategicznej interwencji (OSI) to określone obszary, na których zidentyfikowano bariery rozwojowe lub zasoby i potencjały istotne dla danego regionu. Wśród OSI krajowych wyróżnionych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* oraz uwzględnione w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* znajdują się:

- Polska Wschodnia,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej (rysunek 1). Interwencje realizowane w ramach programu powinny być w szczególności skoncentrowane na poprawie warunków rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu trwałych i dobrych jakościowo miejsc pracy oraz poprawie atrakcyjności inwestycyjnej województw wschodniej Polski. Wpłynie to w efekcie na podniesienie konkurencyjności regionalnych gospodarek oraz długofalowe pobudzenie aktywności gospodarczej¹⁷. Gmina Gorzyce z uwagi na położenie w województwie podkarpackim wpisuje się w OSI Wschodnia Polska, wskazanym na poziomie krajowym.

¹⁷ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*, s. 103.

Rysunek 1 Terytorialny zasięg programu Polska Wschodnia

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie:

- subregionalne bieguny wzrostu i miejskie obszary funkcjonalne;
- miasta powiatowe i małe;
- Rzeszów i Rzeszowski Obszar Funkcjonalny;
- obszary wiejskie;
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją;
- obszar Bieszczad;
obszar gmin „Błękitnego Sanu”.

Gmina Gorzyce wpisuje się w następujące priorytety:

Priorytet 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego, w tym trzy kierunki działań:

7.1.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnienie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.

Miasta w województwie podkarpackim, ze względu na realizowane funkcje społeczno-gospodarcze różnego rzędu i ich rozprzestrzenianie na obszary sąsiadujące, zostały zidentyfikowane jako regionalne bieguny wzrostu dla danego subregionu i całego województwa. Wzmacnianie potencjału biegunów wzrostu, otwiera perspektywy uczestniczenia poszczególnych obszarów w procesach rozwojowych województwa oraz warunkuje zwiększenie spójności terytorialnej i społeczno-gospodarczej całego obszaru województwa.

Zakładane działania:

- umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu o ich potencjał w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju;
- podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastoju gospodarczego wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.;
- wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych;
- zachowanie policentrycznej struktury osadniczej umożliwiającej rozpowszechnianie efektów działań rozwojowych na obszar całego województwa;
- wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych;
- kreowanie nowych regionalnych biegunów wzrostu;
- tworzenie układów multipolarnych uwzględniających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych ponad granicami administracyjnymi;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz zróżnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującą naukę z wykorzystaniem innowacji;
- rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości, m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;
- poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego;
- poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu;
- wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych;
- wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączanie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych.

7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie.

Potencjał gospodarczy ośrodków miejskich (rysunek 2) jako biegunów wzrostu uzależniony jest m.in.: od zakresu realizowanych usług publicznych, jakości systemu nauki i oświaty, poziomu rozwoju gospodarczego w tym rynku pracy, dostępności komunikacyjnej oraz atrakcyjności oferty inwestycyjnej, oddziaływania rdzenia na obszary funkcjonalne i wiejskie. Potencjał gospodarczy biegunów wzrostu, uzależniony jest również od ich zasobów endogenicznych. W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wskazano Gminę Gorzyce jako jedną z gmin MOF Tarnobrzeg wraz z Liderem obszaru, miastem Tarnobrzeg i gminami partnerskimi – Nowa Dęba, Baranów Sandomierski oraz Grębów. W dniu 22 grudnia 2021 r. zawarto Porozumienie międzygminne w sprawie współdziałania celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg. Celem wyżej wymienionego Porozumienia jest określenie zasad współdziałania Stron Porozumienia przy przygotowaniu MOF Tarnobrzeg do nowej perspektywy finansowej 2021–2027, w tym przygotowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych MOF Tarnobrzeg na lata 2021–2027, a także innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT. Porozumienie międzygminne pozwoli na efektywne wykorzystanie środków Unii Europejskiej na lata 2021–2027 w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Zaangażowanie Stron Porozumienia we wspólną realizację przedsięwzięć finansowanych ze środków zewnętrznych prowadzić będzie do wzmacniania i rozwoju wzajemnych więzi partnerskich, które sprzyjać będą zrównoważonemu rozwojowi MOF Tarnobrzeg. Obszar ten posiada potencjał dywersyfikacji sektora przemysłu i nowoczesnych inicjatyw gospodarczych, funkcji rekreacyjnych i sportowych, z wykorzystaniem potencjału Jeziora Tarnobrzkiego (m.in. sporty wodne), rozwoju usług opartych na wiedzy z wykorzystaniem szkolnictwa wyższego. Priorytetem rozwojowym MOF Tarnobrzega jest integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Zakładane działania:

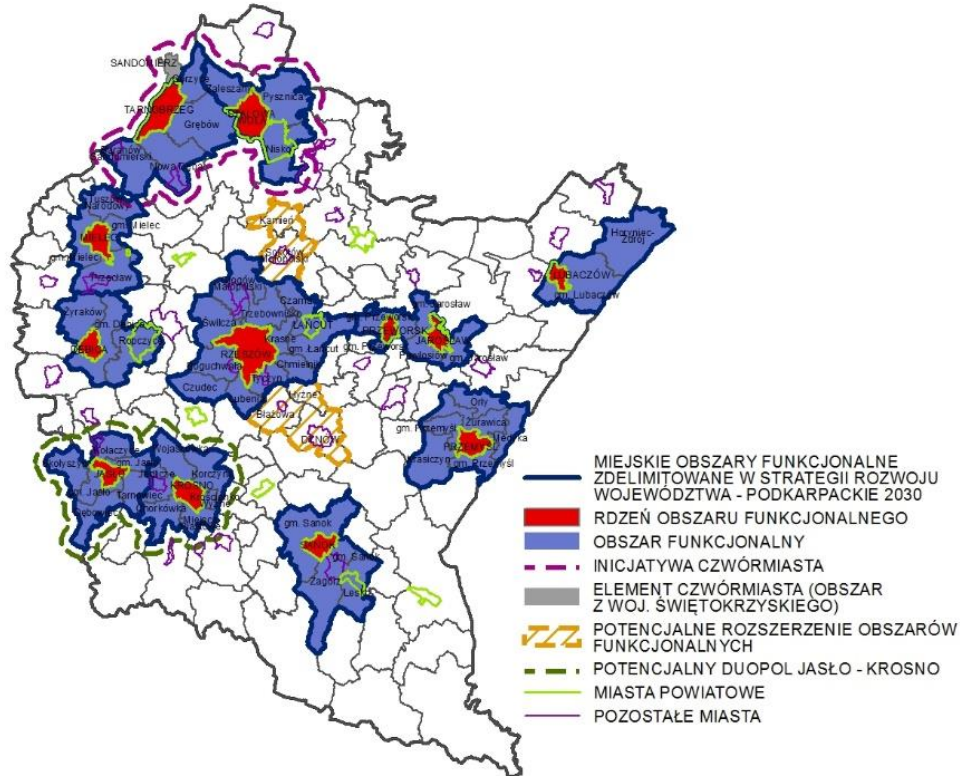
- wzmacnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;

- rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
- dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę *Smart City*;
- kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
- wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

Również w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego* (PZPWP) wskazano MOF Tarnobrzega i wiodące dla niego kierunki zagospodarowania:

- wzmocnianie potencjału gospodarczego i społecznego ośrodka subregionalnego stymulującego rozwój obszaru funkcjonalnego oraz jego relacji ze Stalową Wolą i Sandomierzem;
- rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym;
- integracja i rozwój transportu publicznego;
- rozwój niektórych usług wyższego rzędu;
- rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i usług kultury.

Rysunek 2 Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

7.1.3. *Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.*

Inwestycje infrastrukturalne należy ukierunkować na zapewnienie efektywnego i bezpiecznego procesu przemieszczania się z uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego.

Zakładane działania:

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych oraz budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;

- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz z węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Priorytet 7.3. *Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, w tym kierunek działania:*

7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”.

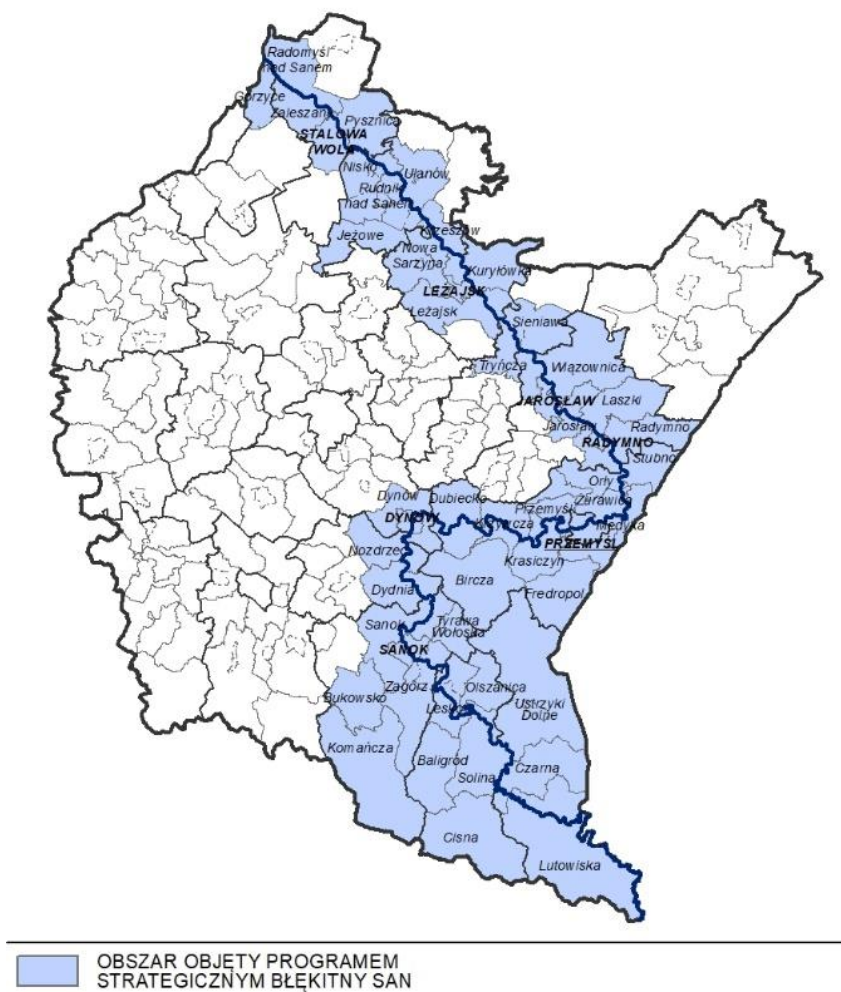
W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wskazano Gminę Gorzyce jako obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San” – rysunek 3. Wspólną cechą obszaru jest położenie wzdłuż biegu rzeki San, stąd wyjątkowość obszaru polega na wspólnym koncentrowaniu uwagi na problematyce gospodarki wodno-kanalizacyjnej całej zlewni Sanu oraz możliwości turystycznego wykorzystania rzeki z uwzględnieniem zróżnicowanych warunków przyrodniczych i kulturowych.

Zakładane działania:

- rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jako warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na obszarze Bieszczad;
- podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w oparciu o endemiczne zasoby Bieszczad;
- wzmocnienie bazy ekonomicznej miast tworzących potencjalny obszar wzrostu w oparciu o tradycję ale przy wykorzystaniu nowych i innowacyjnych uwarunkowań organizacyjnych;
- wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w oparciu o przemysł bazujący na lokalnych zasobach tj. turystyczny, drzewny i spożywczy;
- poprawa poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad poprzez rozwój spółdzielczości, rzemiosła i grup producenckich wraz z przetwórstwem rolno-spożywczym opartym na certyfikowanych produktach lokalnych;
- rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez poszerzenie jakości edukacji w celu wzrostu elastyczności zachowań na rynku pracy;
- poprawa dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia;

- zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i wzmocnienie instytucji z Trzeciego Sektora prowadzące do wspólnego rozwiązywania problemów i przezwyciężania barier;
- poprawa zewnętrznej i wewnętrznej spójności terytorialnej Bieszczad w wymiarze przestrzennym poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej i kolejowej oraz infrastruktury uzupełniającej;
- poprawa dostępności cyfrowej obszaru Bieszczad poprzez rozbudowę sieci informacyjno-komunikacyjnej;
- wykorzystanie położenia geograficznego do rozwoju sieci turystycznych przejść granicznych;
- utrzymanie walorów środowiskowych i krajobrazowych Bieszczad jako podstawowego zasobu endogenicznego;
- dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami pod kątem zachowania cennych walorów krajobrazowo-środowiskowych, przy uwarunkowaniach społeczno-osadniczych Bieszczad;
- wykorzystanie klastrów energetycznych celem wzrostu poziomu bezpieczeństwa energetycznego regionu;
- rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej z wykorzystaniem uwarunkowań do rozwoju sportów zimowych;
- utworzenie w Bieszczadach nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej tj.: Podkarpackie Centrum Sportów w województwie, Ośrodka Przygotowań Olimpijskich Centralnego Ośrodka Sportu.

Rysunek 3 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Priorytet 7.4. *Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku*, w tym kierunki działań:

7.4.1. *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej.*

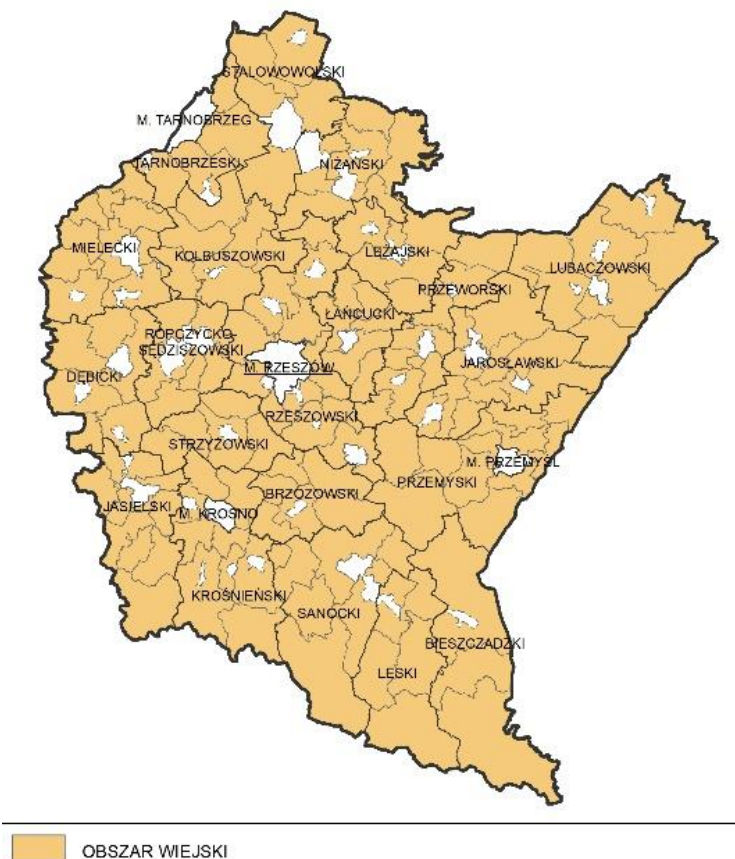
W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wskazano także Gminę Gorzyce jako obszary wiejskie – rysunek 3. Ideą tego obszaru jest wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich będzie prowadzony poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia, dlatego też ważną kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury, w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak kierować, aby dawały możliwość rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości, w tym powstawania

miejsce pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

Rysunek 4 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Ważną kwestią na tych obszarach jest także rozwój przedsiębiorczości. Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wzięto pod uwagę w kwestii obszarów wiejskich także integrację i aktywizację społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;

- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej.

Gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;

- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Należy zwrócić uwagę na to, że Gmina Gorzyce została zaliczona do jednych z obszarów funkcjonalnych wyodrębnionych w ramach *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego* (PZPWP). Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu (OFIP) obejmuje tereny centralnej i północnej części województwa (Nizinę Nadwiślańską, Dolinę Dolnego Sanu, Dolinę Dolnej Wisłoki, Równinę Tarnobrzeską, Płaskowyż Kolbuszowski i Pradolinę Podkarpacką). Obszar obejmuje 6 miast, 11 gmin miejsko-wiejskich oraz 23 gminy wiejskie i zajmuje powierzchnię ok. 4 475,3 km² (ok. 25% pow. województwa). W obrębie OFIP znajdują się miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych, a wśród nich między innymi MOF Tarnobrzeg, do którego zakwalifikowano Gminę Gorzyce. Gminy wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego charakteryzują się największą w województwie koncentracją nowoczesnych zakładów przemysłowych branży lotniczej, elektromaszynowej i chemicznej oraz firm informatycznych. Zakłady te w większości działają na terenie specjalnych stref ekonomicznych (tarnobrzeskiej, mieleckiej i krakowskiej) oraz w parkach technologicznych i przemysłowych. Do wiodących kierunków zagospodarowania OFIP należy:

- rozwój bazy innowacyjnego przemysłu;
- rozwój drobnej przedsiębiorczości;
- rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa;
- wzmocnienie roli miast jako ośrodków kreujących wysoką jakość życia mieszkańców;
- rozbudowa infrastruktury technicznej i transportowej;
- rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej;
- rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe;
- rozwój produkcji rolnej oraz bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- rozwój gospodarki leśnej oraz bazy przetwórstwa drewna.

Gmina Gorzyce została zaliczona w ramach *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego* (PZPWP) także do *Wiejskich obszarów funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych*. Obszar ten obejmuje powierzchnię 8 413 km² co

stanowi 47,1% powierzchni obszaru województwa podkarpackiego i 50,5% wiejskiego obszaru funkcjonalnego. Priorytetem rozwojowym jest wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej;
- rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe;
- ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Gmina Gorzyce razem z gminami: Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Zaklików, Bojanów, Grębów, Pysznica, Radomyśl nad Sanem i Zaleszany wchodzi w skład Stowarzyszenia „Lasowiacka Grupa Działania”. Poniższy rysunek przedstawia granice obszaru LGD.

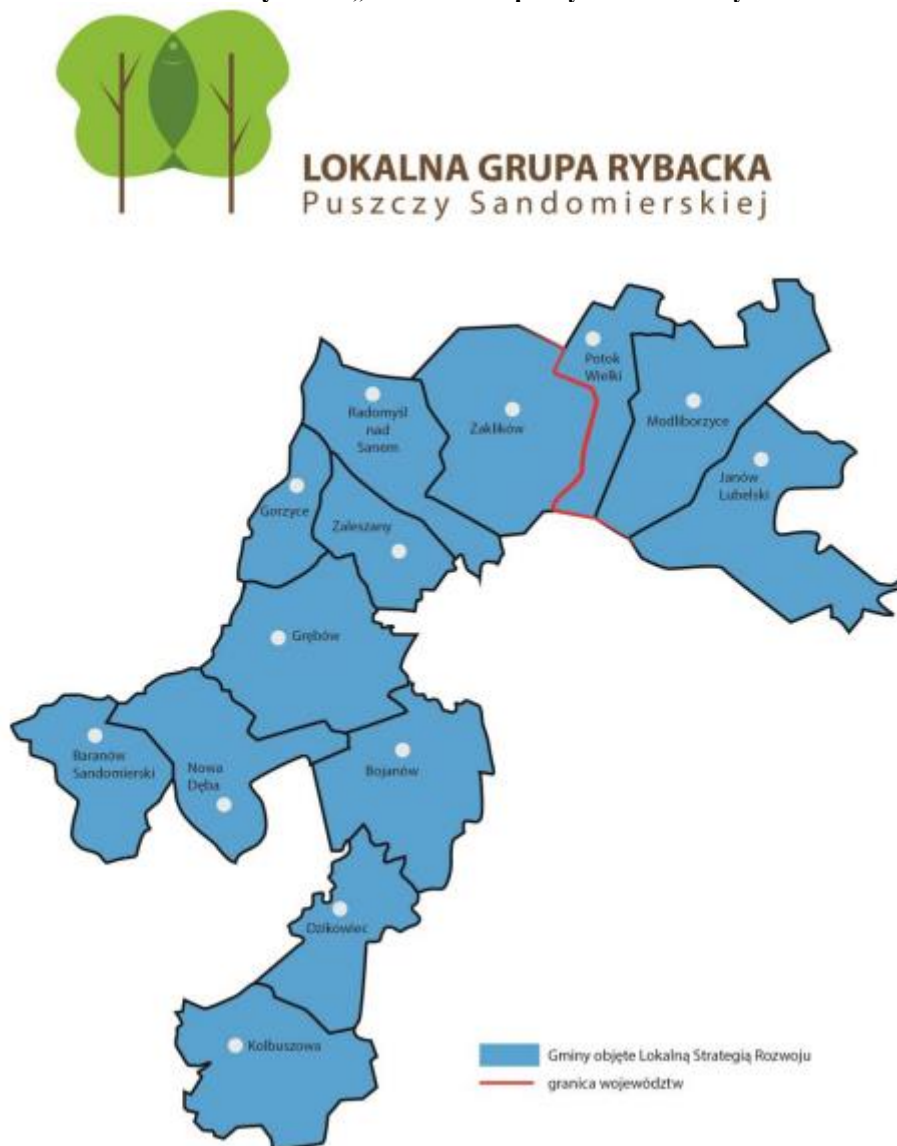
Rysunek 5 Granice Stowarzyszenia „Lasowiacka Grupa Działania”

Źródło: Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego programem rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020 – LSR dla obszaru gmin: Baranów Sandomierski, Bojanów, Grębów, Gorzyce, Nowa Dęba, Pysznica, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Zaleszany, str. 2

Gmina Gorzyce razem z 12 gminami położonymi na pograniczu Podkarpacia i Lubelszczyzny, tj.: Kolbuszowa, Dzikowiec, Baranów Sandomierski, Nowa Dęba, Grębów, Bojanów, Zaleszany, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Potok Wielki, Modliborzyce, Janów Lubelski. wchodzi w skład Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej”. Poniższy rysunek przedstawia granice obszaru LGR Puszczy Sandomierskiej.

Rysunek 6 Granice Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej”

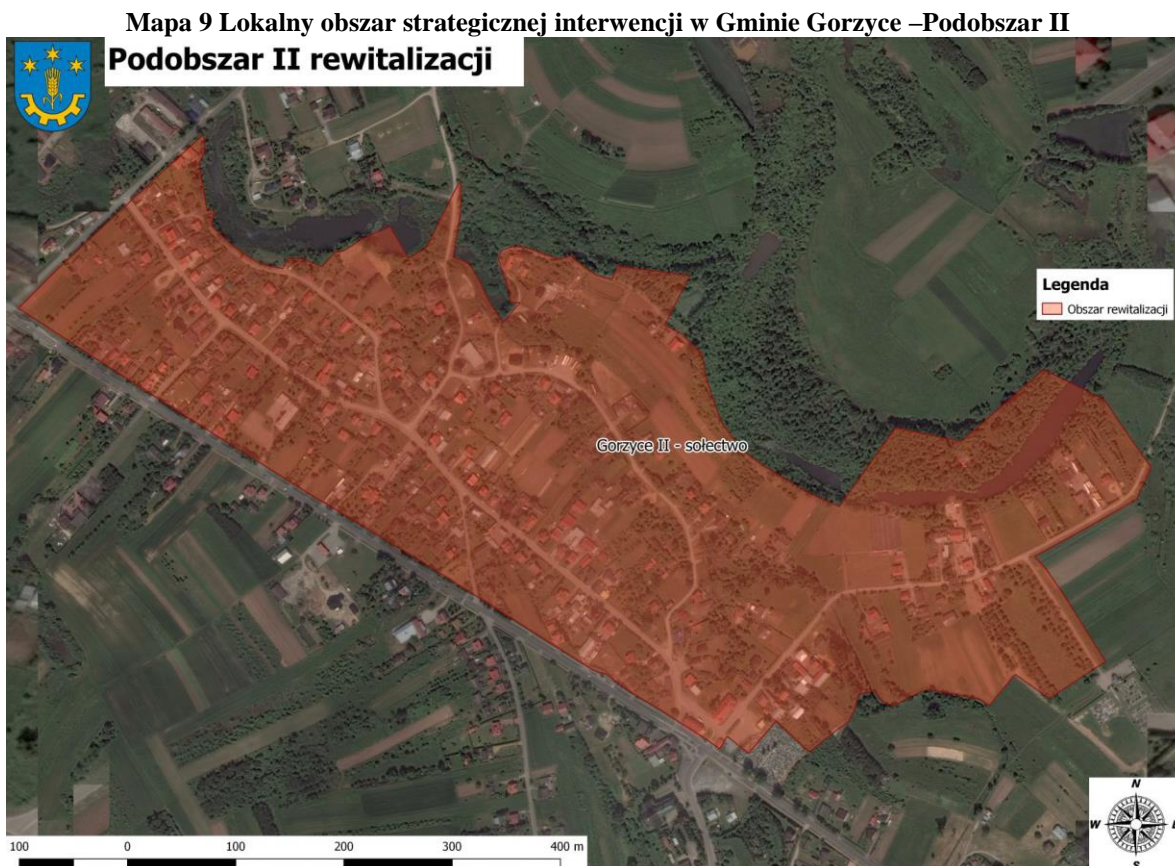
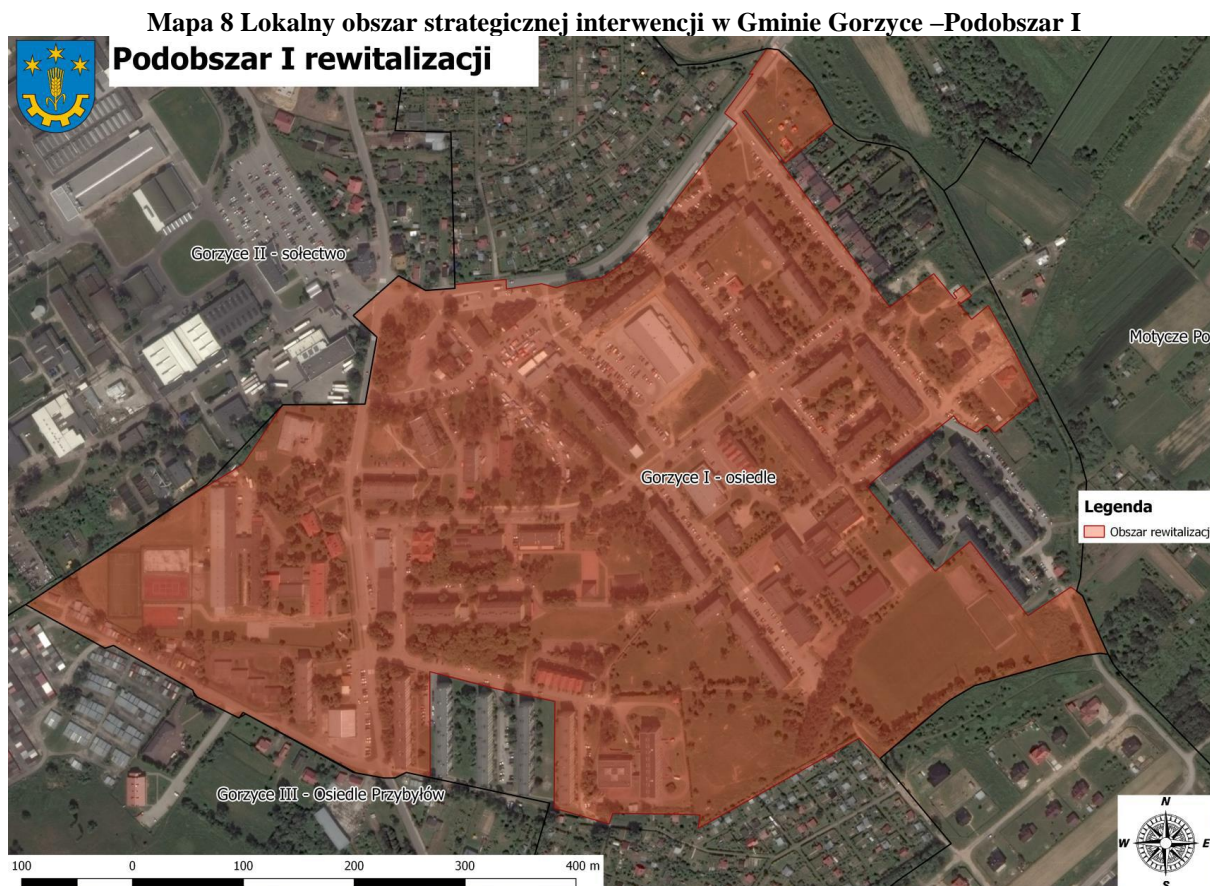

Źródło: Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez społeczność objętego Programem Operacyjnym „Rybnictwo i Morze” na lata 2014-2020

4.2.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano

Obszary strategicznej interwencji to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze, mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia określonych działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu bądź też wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym jest fakultatywne. W Gminie Gorzyce uznaje się za obszar strategicznej interwencji obszar obejmujący:

- część jednostki Gorzyce I – Osiedle, którego granice przebiegają: wzdłuż ulicy Żwirki i Wigury, następnie wzdłuż południowej granicy bloków przy ul. 11 Listopada (z wyłączeniem bloków nr 4, 6 i 8), kolejno wzdłuż północnej granicy zabudowań przy ul. Edukacji Narodowej aż do ul. Zakole, przebiegając wzdłuż tej ulicy (z pominięciem bloków nr 4, 6, 8 i 10), po czym przebiega wzdłuż wschodniej granicy Osiedla mijając domki jednorodzinne przy ul. Słonecznej, kolejno biegnie równoległe do ul. Działkowców (po jej południowej granicy) oraz po północno-zachodniej granicy Osiedla Gorzyce (mapa 7);
- część jednostki Gorzyce II – sołectwo, którego granice przebiegają: wzdłuż ul. Wrzawskiej, następnie wzdłuż ul. Sandomierskiej, kolejno po granicy zabudowanych terenów przy ul. Pańskiej, po czym przebiega w północnym kierunku do Starorzecza (tzw. Stodółka), następnie wzdłuż południowych granic terenów wodnych, ulicą Stawową, po czym zamyka obszar łącząc się z ul. Wrzawską (mapa 8).

Wyznaczony obszar usytuowany jest we wschodnio-centralnej części Gminy Gorzyce i wraz z pozostałą częścią miejscowości Gorzyce stanowi jej centrum społeczno-gospodarcze. Znajdują się tam takie miejsca i obiekty, jak m.in.: obiekty usługowo-handlowe, Urząd Pocztowy, Zespół Szkół im. por. Józefa Sarny, Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Jana Pawła II, Samorządowe Przedszkole, Gminny Ośrodek Kultury, boisko Orlik z lodowiskiem, Szkoła Podstawowa Nr 1 im. ks. Adama Osetka, Urząd Gminy w Gorzycach, remiza OSP w Gorzycach, a także bank.

Obszar ten stanowi duże znaczenie w rozwoju gminy, jednakże gromadzi znaczną liczbę sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do jego degradacji technicznej i kumulacji problemów społeczno-gospodarczych. Ponadto w związku z lokalizacją na tym terenie największej koncentracji substancji mieszkaniowej, obszar ten wykazuje wysoką kumulację problemów związanych z wykluczeniem społecznym oraz niedostateczną możliwością zaspokojenia potrzeb w zakresie świadczonych usług społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych w stosunku do zapotrzebowania zgłaszanego przez mieszkańców. Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wyznaczony obszar stanowi centrum życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego gminy. Zmiany w tym obszarze będą korzystnie oddziaływać na cały obszar Gminy Gorzyce.

Rekomendacje:

- zbudowanie spójności obszaru poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni oraz wdrożenie działań społecznych i gospodarczych,
- zbudowanie spójności funkcjonalno-przestrzennej między terenem osiedlowym a pozostałą częścią obszaru, aby razem stworzyły estetyczną przestrzeń publiczną dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców,
- działania podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców,
- wzmocnienie potencjału rozwojowego obszaru,
- realizacja projektów strategicznych, które zlokalizowane są między innymi na wyżej wymienionym obszarze, jest to: przebudowa lub rozbudowa Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach, rewitalizacja osiedla Gorzyce – Etap I – „Rynek” oraz realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji – rozbudowa Technicznego Ogrodu w centrum Gorzyc.

5. System realizacji Strategii Rozwoju

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Wskazano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą dwuletnich zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 2 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce*, 2021 r.). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie w raportach co 2 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Diagnozy, czyli według stanu na koniec 2019 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do Koordynatora ds. Strategii. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Wójt Gminy Gorzyce. Wyznaczy on Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania, koordynował działania i przygotowywał raport z monitoringu w okresach dwuletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy i referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 3 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030

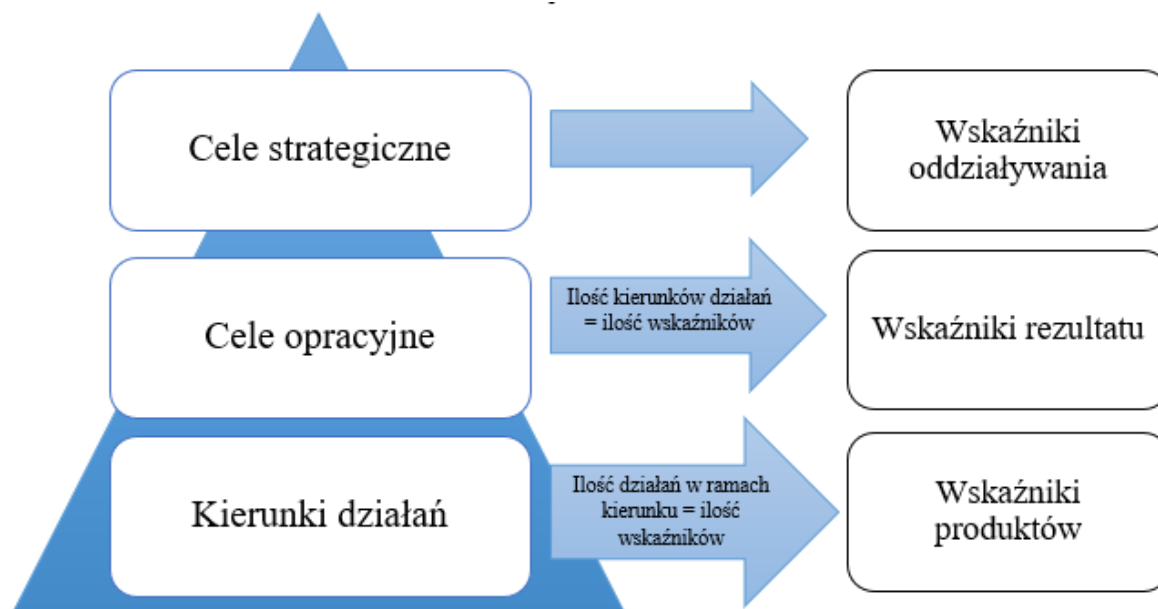
Wójt
<ul style="list-style-type: none">• wdrażanie - stymulowanie działań;• integrowanie zasobów.
Rada Gminy
<ul style="list-style-type: none">• wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji Strategii;• wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych;• akceptacja sprawozdań z realizacji Strategii;• analizowanie postępów wdrażania Strategii;• przyjmowanie aktualizacji Strategii;• uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.
Koordinator ds. Strategii
<ul style="list-style-type: none">• upowszechnianie założeń Strategii wśród mieszkańców;• inicjacja realizacji działań priorytetowych;• koordynacja działań, w tym koordynacja przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji Strategii - sporządzanie co 2 lata raportu z postępu realizacji dokumentu. Raport będzie zawierał informacje na temat wartości wskaźników monitoringowych (produktu, rezultatu) i wartości wskaźników oddziaływania, mierzonych co 2 lata;• udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami;• poszukiwanie nowych źródeł finansowania;• ewaluacja i ewentualne przygotowanie zmian do aktualizacji;• pełni funkcje koordynatora w przypadku realizacji projektów strategicznych lub zadań w partnerstwie.
Komórki Urzędu i jednostki, Partnerzy
<ul style="list-style-type: none">• realizacja poszczególnych zadań i projektów;• przekazywanie informacji o stopniu realizacji zadań do Koordynatora ds. Strategii;• sporządzanie statystyk i gromadzenie danych pomocnych w procesie monitorowania;• zgłaszanie wniosków do zmian w Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i zadań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 2 lata i jest realizowany do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na lata 2022–2023, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca czerwca 2024 r. Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy,

jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Gorzyce, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą dwuletnich zmian wskaźników. W tabeli 13 przedstawiono wskaźniki oddziaływania rozwoju gminy, natomiast w tabeli 14 konkretne wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w wyniku realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu. Wartość bazowa dla wskaźników wskazanych w tabeli 14 wynosi zero.

Schemat 4 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 13 Wskaźniki oddziaływania rozwoju Gminy Gorzyce

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	
		2019 r.	2019 r.	2019 r.	2030 r.	
Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce						
1.	Liczba ludności ogółem	13 102	2 127 164	38 382 576	Wzrost o co najmniej 3% (13 500)	
2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	17,3	18,2	18,1	Osiągnięcie wartości powyżej średniej dla województwa
		w wieku produkcyjnym	61,8	61,5	60,0	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa
		w wieku poprodukcyjnym	20,8	20,4	21,9	Osiągnięcie wartości poniżej średniej dla województwa
3.	Dzieci w wieku do 3 lat ogółem	373	63 775	1 159 025	Wzrost o co najmniej 3% (385)	
4.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1 000 mieszkańców)	-0,3	0,3	-0,9	Wskaźnik na poziomie dodatnim	
5.	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności	-7,8	-1,4	0,2	Wskaźnik na poziomie dodatnim	
6.	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	99,5	81,2	92,2	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 r.
		sieć kanalizacyjna	73,5	71,1	71,2	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 r.
		sieć gazowa	84,4	72,7	52,9	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 r.
7.	Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności	2,4	2,5	2,2	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie wyższym od średniej dla województwa w 2030 r., jednocześnie nie mniej niż 2,6	
8.	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę	45	48	63	Utrzymanie wartości poniżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 r.	

Cel strategiczny 2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce

9.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	4,6	5,8	3,8	Osiągnięcie wartości na poziomie niższym od średniej dla województwa i kraju na koniec 2030 r., jednocześnie nie więcej niż 3,0
10.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	43	37	38	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa
11.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	55	71	99	63 (wzrost o 15%)
12.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	709	851	1 175	815 (wzrost o 15%)
13.	Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	115	139	196	133 (wzrost o 15%)
14.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	560	633	837	644 (wzrost o 15%)
15.	Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	28	34	27	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie niższym od średniej dla kraju na koniec 2030 r., jednocześnie nie więcej niż 25
16.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	154	243	215	Utrzymanie wartości poniżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 r., jednocześnie nie więcej niż 150
17.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca [zł]	4 874	5 500	5 969	min. 80% średniej krajowej na koniec 2030 r.
18.	Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 861	2 048	2 959	Osiągnięcie wartości równej co najmniej 70% wskaźnika dla województwa i kraju w 2030 r.
19.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca [zł]	4 728	5 534	6 051	Osiągnięcie wartości na poziomie średniej dla województwa i/lub kraju na koniec 2030 r.
20.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca [zł]	895	991	1 011	min. 90% średniej krajowej na koniec 2030 r.
21.	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca [zł]	3 858	4 544	5 038	min. 90% średniej krajowej na koniec 2030 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 14 Wskaźniki produktu i rezultatu do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

L.p.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość docelowa (stan po 2030 r.)	
WSKAŹNIKI REZULTATU					
Cel operacyjny 1.1 Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju					
1.	Liczba osób zadowolonych z życia i rozwoju w gminie	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 1.2 Wysoka jakość i dostępność usług publicznych					
2.	Liczba osób zadowolonych z wysokiej jakości usług publicznych	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 2.1 Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego					
3.	Liczba osób oceniających dobrze atrakcyjność inwestycyjną gminy	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 2.2 Mocny kapitał społeczny					
4.	Liczba osób pozytywnie oceniających efekty współpracy międzysektorowej i wspieranie inicjatyw oddolnych	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
WSKAŹNIKI PRODUKTU					
Kierunek działań 1.1.1 Ochrona środowiska i ograniczenie niskiej emisji				Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
1.1.1.1	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	10	10
1.1.1.2	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	szt./rok	Urząd Gminy Gorzyce	4	8
1.1.1.3	Liczba wdrożonych programów wspierających bioretencję	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	1
1.1.1.4	Liczba powstałych elementów błękitno-zielonej infrastruktury	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	1
1.1.1.5	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu ochronę zapobieganie klęskom żywiołowym	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	1	3

Kierunek działań 1.1.2 Infrastruktura komunalna zaspokajająca potrzeby mieszkańców				Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
1.1.2.1	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych na terenie gminy	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	2
1.1.2.2	Powierzchnia przygotowanych terenów pod zabudowę jednorodziną	ha	Urząd Gminy Gorzyce	18,58	18,58
1.1.2.3	Liczba powstałych obiektów świadczących usługi zdrowotne	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	1
1.1.2.4	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg gminnych	km	Urząd Gminy Gorzyce Starostwo Powiatowe w Tarnobrzegu	14,12	36,7
1.1.2.5	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Urząd Gminy Gorzyce, Partnerzy	2,9347	2,9347
1.1.2.6	Długość wybudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	mb	Urząd Gminy Gorzyce Zakład Gospodarki Komunalnej Gorzyce	13 079	16 319
1.1.2.7	Liczba wspartych Punktów Selektynego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	1
1.1.2.8	Liczba dostosowanych bloków Spółdzielni Mieszkaniowej do potrzeb mieszkańców i ich bezpieczeństwa	szt.	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Gorzycach	0	9
1.1.2.9	Udział powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	Urząd Gminy Gorzyce	1,51	1,51

Kierunek działań 1.2.1 Zagospodarowanie czasu wolnego				Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
1.2.1.1	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz obiektów kulturowych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, jednostki organizacyjne gminy	3	5
1.2.1.2	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów kulturowych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, Partnerzy	0	1
1.2.1.3	Liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, szkoły	24	48
1.2.1.4	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych na terenie gminy	km	Urząd Gminy Gorzyce Starostwo Powiatowe w Tarnobrzegu	1,30	1,30
Kierunek działań 1.2.2 Cyfryzacja					
1.2.2.1	Liczba powstałych e-usług publicznych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, instytucje kultury, jednostki organizacyjne gminy	1	1
1.2.2.2	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie e-kompetencji mieszkańców	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	1	1
1.2.2.3	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie cyberbezpieczeństwa	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	1	1
1.2.2.4	Liczba nowych wielozadaniowych aplikacji mobilnych dla mieszkańców i turystów	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, jednostki organizacyjne gminy, Beneficjenci	1	1

Kierunek działań 2.1.1 Wspieranie przedsiębiorczości				Wartość docelowa średokresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
2.1.1.1	Liczba przedsiębiorców objętych wsparciem	os,	Urząd Gminy Gorzyce, Beneficjenci	100	200
2.1.1.2	Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych o dostępnych źródłach wsparcia finansowego	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	8	16
2.1.1.3	Liczba przeprowadzonych szkoleń dla rolników	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	2	4
2.1.1.4	Liczba wspartych przedsięwzięć/warsztatów informacyjno-promocyjnych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	4	8
2.1.1.5	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	Urząd Gminy Gorzyce	0	21,21
2.1.1.6	Liczba pozyskanych nowych inwestorów	os.	Urząd Gminy Gorzyce	1	2
Kierunek działań 2.1.2 Wykorzystanie potencjału turystycznego					
2.1.2.1	Liczba utworzonych produktów turystycznych bazujących na potencjale dziedzictwa naturalnego	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	1
2.1.2.2	Liczba nowych atrakcji turystycznych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, Partnerzy	0	1
Kierunek działań 2.2.1 Budowanie partnerstw międzysektorowych					
2.2.1.1	Liczba projektów w partnerstwie z przedsiębiorcami lub innymi podmiotami spoza sektora publicznego	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, Partnerzy	8	16
2.2.1.2	Liczba uczestników spotkań konsultacyjnych, informacyjnych, warsztatowych	os.	Urząd Gminy Gorzyce	80	160
2.2.1.3	Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono dotacji na realizację zadań publicznych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	40	80
2.2.1.4	Liczba doposażonych służb ratunkowych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	28	56
2.2.1.5	Liczba wspólnych projektów zrealizowanych na obszarze funkcjonalnym Tarnobrzega	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	3

Kierunek działań 2.2.2 Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców				Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
2.2.2.1	Liczba wydarzeń organizowanych na terenie gminy w ciągu roku	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, gminne instytucje kultury, organizacje pozarządowe	100	200
2.2.2.2	Liczba przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	4	8
2.2.2.3	Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych seniorom i/lub osobom z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach	4	8
2.2.2.4	Liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia dla mieszkańców	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach	4	8
2.2.2.5	Liczba działań profilaktycznych dla mieszkańców	szt.	Urząd Gminy Gorzyce, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach	3	5
2.2.2.6	Liczba wspartych inicjatyw oddolnych	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	2	4

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii Rozwoju może wystąpić: Koordynator ds. Strategii Rozwoju, Wójt Gminy Gorzyce, inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Gminy lub 50 mieszkańców. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii) co najmniej raz na dwa lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2030 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne, plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W poniższej tabeli przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 15 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce [SUiKZP]</i>	Od 2020 r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii. Studium przyjęte <i>Uchwałą Nr XXVIII/168/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 17 listopada 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce.</i> Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2.	<i>Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2021–2025</i>	2021–2025	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
3.	<i>Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021–2023</i>	2021–2023	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem operacyjnym <i>Mocny kapitał społeczny.</i>
4.	<i>Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Gorzyce na lata 2011–2032</i>	2011–2032	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem operacyjnym <i>Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju</i> i kierunkiem działania <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji.</i>
5.	<i>Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Gorzyce na lata 2020–2023</i>	2020–2023	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
6.	<i>Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Gorzyce na lata 2022–2026</i>	2022–2026	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
7.	<i>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce</i>	Od 2017 r.	Nieaktualny. W wyniku przeprowadzonej Ewaluacji ex-post stwierdzono konieczność aktualizacji dokumentu (bez zmiany obszaru rewitalizacji). Podczas aktualizacji należy kierować się spójnością ze Strategią.
8.	<i>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Gorzyce na lata 2015–2020</i>	2015–2020	Nieaktualny. Okres obowiązywania dobiegł końca (z końcem 2020 r.). W przypadku opracowania nowego dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.
9.	<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022–2026 Gminy Gorzyce</i>	2022–2026	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii..
10.	Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy	Nie istnieje	Rekomenduje się opracowanie Planu. W przypadku opracowania dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

6 Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów

W procesie planowania i realizacji rozwoju Gminy Gorzyce istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządu, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. W związku z tym na etapie opracowania Strategii zapewniono włączenie w ten proces mieszkańców i innych interesariuszy. Mieli oni możliwość udziału w opracowaniu dokumentu poprzez wyrażenie swoich opinii m.in. w formie udziału w badaniu ankietowym, możliwości złożenia propozycji projektów własnych do realizacji (nabór fiszek projektowych), czy złożenia uwag i opinii zarówno do projektu *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce*, jak i projektu samej Strategii. Wkład w ostateczny kształt dokumentu miały również instytucje zewnętrzne, włączone w proces konsultacji i opiniowania dokumentu. Udział mieszkańców i innych interesariuszy zagwarantowany jest również na etapie wdrażania i oceny Strategii.

6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 6 ust. 3 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) oraz zgodnie z *Uchwałą Nr XXXV/221/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji*, a także w związku z *Uchwałą Nr L/325/18 Rady Gminy Gorzyce z dnia 28 lutego 2018 roku w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Gorzyce* oraz zgodnie z Zarządzeniem Nr 44/22 Wójta Gminy Gorzyce z dnia 19 kwietnia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. W dniach 26.04–31.05.2022 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Dodatkowo, Gmina Gorzyce włączyła w proces konsultacji społecznych następujące podmioty:

5. Stowarzyszenie „Lasowiacka Grupa Działania”;
6. Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej”.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–6 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

Konsultacje odbyły się w terminie od dnia 26.04.2022 r. do dnia 31.05.2022 r. w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@gminagorzyce.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;
 - b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Gorzyce, ul. Sandomierska 75, 39-432 Gorzyce, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;
 - c) bezpośrednio do sekretariatu lub Biura Obsługi Mieszkańca w budynku Urzędu Gminy Gorzyce w godzinach pracy Urzędu.
2. Spotkań umożliwiających omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji. Pierwsze spotkanie dla członków Rady Gminy i Sołtysów odbyło się w dniu 23.05.2022 r. o godz. 11:00, natomiast kolejne spotkanie dla mieszkańców odbyło się tego samego dnia o godz. 12:00.
3. Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce, ul. Sandomierska 75, 39-432 Gorzyce, w godzinach pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu zamieszczono 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem konsultacji, tj. 19.04.2022 r. w następujących formach:

- na stronie internetowej gminy (gminagorzyce.pl) w formie publikacji Zarządzenia Nr 44/22 Wójta Gminy Gorzyce w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*;
- na stronie Urzędu Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (<http://www.gorzyce.itl.pl/bip/>) w formie publikacji Zarządzenia Nr 44/22 Wójta Gminy Gorzyce w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*;
- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Gorzyce.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* dostępne były od 26.04.2022 r:

- w wersji papierowej w sekretariacie lub Biurze Obsługi Mieszkańca w budynku Urzędu Gminy Gorzyce, w godzinach pracy Urzędu;
- w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Gorzyce (gminagorzyce.pl/j3/index.php) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (gminagorzyce.pl/bip/).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było spotkanie dla Radnych i Sołtysów, które odbyło się w dniu 23.05.2022 r. o godz. 11:00 w Środowiskowym Domu Kultury w Gorzycach, a także otwarte spotkanie z interesariuszami, które odbyło się tego samego dnia o godz. 12:00. Podczas spotkań przedstawiono główne założenia programowe i wdrożeniowe dokumentu tj. wizja, misja, cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im działaniami, a także zakres rzeczowy projektów strategicznych, które planowane są do realizacji przez samorząd gminy. Przedstawione zostały również założenia przestrzenno-funkcjonalne, w tym model funkcjonalno-przestrzenny. Podczas spotkania nie wpłynęły żadne uwagi.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie wpłynęły 4 wypełnione formularze uwag.

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559) pismem z dnia 26.04.2022 r. Wójt Gminy Gorzyce zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. Opinia miała

dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W terminie 24.05.2022 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie podjął Uchwałę Nr 390/7814/22 w sprawie zaopiniowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030. Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał negatywną opinię oraz zarekomendował wprowadzenie zmian w toku dalszego procedowania, a następnie ponowne przedłożenie projektu do opiniowania. Wójt Gminy Gorzyce pismem z dnia 30.06.2022 r. ponownie zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. W terminie 26.07.2022 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego podjął Uchwałę Nr 410/8270/22 w sprawie zaopiniowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030. Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał pozytywną opinię.

6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju Gminy Gorzyce jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, w dniach 05–25.05.2021 r. przeprowadzono badanie ankietowe. Zostało ono przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 497 osób. Ankieta zawierała 4 pytania – raport z ankiety stanowi załącznik do Diagnozy. Wyniki ankiet wskazują na to, że największym problemem występującym na obszarze gminy, zdaniem mieszkańców, jest stan infrastruktury technicznej – taką odpowiedź wskazało 30% respondentów. Drugim największym problemem, który wskazało 29% ankietowanych, jest słaba oferta turystyczna i usługowo-rekreacyjna.

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii przeprowadzono także nabór fiszek w terminie 15.08–10.09.2021 r. Wpłynęło 27 fiszek. Przedstawiono w nich propozycje projektów do realizacji, sprzyjających rozwojowi obszaru w perspektywie do 2030 roku. Fiszki projektowe można było składać osobiście, drogą elektroniczną lub korespondencyjnie na adres Gminy Gorzyce. Niepodpisane czytelnie imieniem i nazwiskiem, złożone w innej formie niż na załączonym formularzu lub po upływie wyznaczonego terminu – nie były przyjmowane. Po zaakceptowaniu złożonej propozycji oraz przeprowadzeniu ewentualnych konsultacji z autorami wybranych projektów, zostały one zamieszczone w dokumencie, w celu umożliwienia ich autorom pozyskania dofinansowania na ich realizację w perspektywie finansowej Unii

Europejskiej na lata 2021–2027. Proponowane projekty musiały wpisywać się w zaplanowane dla obszaru cele, których osiągnięcie pozwoli na zrealizowanie założonej wizji. Cele strategiczne dla gminy, to: *Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Gorzyce* oraz *Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Gorzyce*. Fiskę mogli przesyłać mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Organem właściwym do rozpatrzenia propozycji projektów był zespół pracowników Urzędu Gminy w Gorzycach.

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badań ankietowych, posłużono się również dyskusjami w trakcie spotkań:

- 14 lipca 2021 r. spotkania informacyjno-warsztatowe podsumowujące Diagnozę:
 - godz. 13:00 – przedstawiciele Rady Gminy Gorzyce oraz Sołtysi;
 - godz. 15:00 – przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego;
- 6 października 2021 r. spotkania informacyjno-warsztatowe (podsumowanie Diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju, dyskusje na temat priorytetowych zadań do realizacji w ramach Strategii):
 - godz. 14:00 – przedstawiciele Rady Gminy Gorzyce, Sołtysi, przedstawiciele Spółdzielni Mieszkaniowej oraz sektora społecznego;
- 27 stycznia 2022 r. – spotkanie robocze przedstawicieli Urzędu Gminy Gorzyce z przedstawicielami Wykonawcy, współtworzącego Strategię (dyskusje na temat założeń i priorytetowych zadań do realizacji w ramach Strategii);
- 23.05.2022 r. – otwarte spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami gminy:
 - godz. 11:00 – spotkanie dla członków Rady Gminy i Sołtysów;
 - godz. 12:00 – spotkanie z mieszkańcami.

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne:

- projektu *Diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce* oraz wstępnych założeń do *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* (drzewo celów, działania), przeprowadzone w dniach 13–27.10.2021 r.;
- projektu *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, przeprowadzone w dniach 26.04–31.05.2022 r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gorzyce*, a następnie projektu dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. W obu przypadkach mieszkańcy informowani byli o konsultacjach, co najmniej 7 dni przed ich rozpoczęciem, poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Gorzyce. W obu przypadkach uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Formularze konsultacyjne wraz z projektami dokumentów dostępne były w wersji papierowej w sekretariacie Urzędu Gminy Gorzyce oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@gminagorzyce.pl;
- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Gorzyce, ul. Sandomierska 75, 39–432 Gorzyce, z dopiskiem *Konsultacje społeczne – Diagnoza Gorzyce*;
- c) bezpośrednio do sekretariatu lub Biura Obsługi Mieszkańca w budynku Urzędu Gminy Gorzyce w godzinach pracy Urzędu.

W przypadku konsultacji samej Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został *Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie wpłynęły 4 wypełnione formularze uwag (4 uwagi/opinie). Uwagi uwzględniono częściowo. 26.05.2022 r. wpłynęło pismo RZ.RPP.610.82.2022.MC z pozytywną opinią Dyrektora RZGW w Rzeszowie. Raport wraz ze szczegółowym zestawieniem uwag z uzasadnieniem uwzględnienia lub braku uwzględnienia poszczególnych uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji została opublikowana w dniu 14 czerwca 2022 r. na oficjalnej stronie internetowej

Gminy Gorzyce (www.gminagorzyce.pl) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.gorzyce.itl.pl/bip).

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz, opracowania Diagnozy i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Mieszkańcy będą brać udział w pracach nad ewentualną aktualizacją dokumentu (będą mogli zainicjować aktualizację i/lub brać udział w konsultacjach społecznych projektu aktualizowanego dokumentu). Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami. Mieszkańcy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii

Stosownie do art. 57 ust. 1 pkt. 2, art. 58 ust. 1 pkt. 2 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 5-6 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu 26.04.2022 r. do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (RDOŚ) z wnioskiem o podjęcie decyzji umożliwiającej odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*.

W przypadku, gdy realizacja postanowień Strategii Rozwoju lub jej zmiana nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1). Odstąpienie wymaga wcześniejszego uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska oraz organem inspekcji sanitarnej. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia, którego zakres określony został w art. 49 ww. ustawy. Szczegółowe uzasadnienie pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz na ocenę, iż realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Opracowanie uzasadnienia stanowi etap diagnozy wpływu opracowywanego dokumentu na prawnie chronione komponenty środowiska naturalnego i pozwala dostosować niezbędne do zastosowania narzędzia ich ochrony do skali poruszanej w nim problematyki.

Do wniosków do PWIS i RDOŚ załączono, zgodnie z art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. W uzasadnieniu tym wskazano stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, opisano powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, a także przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, wskazano również powiązania

z problemami dotyczącymi ochrony środowiska. W uzasadnieniu znalazła się informacja o tym, że *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* zawiera 4 projekty strategiczne, które mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców gminy, wzrost bezpieczeństwa publicznego, poziomu wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców. Działania, które wskazano do realizacji w ramach dokumentu, będą przede wszystkim oddziaływać pozytywnie na ludzi i dobra materialne. Wyznaczone cele są zbieżne z potrzebami mieszkańców oraz wynikają ze zdiagnozowanych problemów występujących na terenie gminy. Osiągnięcie celów przyczyni się tym samym w sposób bezpośredni i pośredni do poprawy jakości życia mieszkańców.

W uzasadnieniu wskazano, że w projektach strategicznych określonych w Strategii przedstawiono zakres, który na etapie tworzenia dokumentu jest jedynie koncepcją, z przewidywanymi ramami finansowymi i przybliżoną, najczęściej z dokładnością do miejscowości, lokalizacją. Projekty te są w fazie koncepcyjnej – dla większości nie ma konkretnych projektów budowlanych, planów, pozwoleń czy decyzji. Przed realizacją każdego projektu przeprowadzone zostaną odpowiednie procedury, w tym środowiskowe. Gmina oraz wykonawcy zadbają o uzyskanie wszelkich pozwoleń koniecznych do rozpoczęcia prac oraz skonsultują ich rodzaj i zakres z odpowiednimi instytucjami.

W dniu 16.05.2022 r. do Urzędu Gminy Gorzyce wpłynęło pismo znak SNZ.9020.1.32.2022.JL od Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie, w którym stwierdzono odstępianie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*. Zgodnie z uzasadnieniem decyzji przedstawionym w przedmiotowym piśmie „Wśród wyznaczonych zadań w dokumencie pn. *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* nie występują zadania znacząco oddziałujące na środowisko wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839). Przed realizacją każdej z tych inwestycji przeprowadzone zostaną oddzielne procedury, w tym środowiskowe. Biorąc pod uwagę charakter i zakres zadań przewidzianych do realizacji w ramach projektu *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, jak również brak znaczących zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi oraz dla środowiska Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny postanowił orzec jak w sentencji”.

W dniu 26.05.2022 r. do Urzędu Gminy Gorzyce wpłynęło pismo znak WOOŚ.410.1.27.2022.AP.2 od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie

(dalej: Regionalny Dyrektor) dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, w którym uwzględniając zakres i charakter działań w projekcie dokumentu, stwierdzono także iż, nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Spis schematów

Schemat 1 Programowanie rozwoju.....	25
Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele	27
Schemat 3 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i>	108
Schemat 4 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	109

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	15
Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Gorzyce.....	16
Tabela 3 Drzewo problemów	23
Tabela 4 Drzewo celów	24
Tabela 5 Plan operacyjny	29
Tabela 6 Projekt strategiczny nr 1	38
Tabela 7 Projekt strategiczny nr 2	40
Tabela 8 Projekt strategiczny nr 3	43
Tabela 9 Projekt strategiczny nr 4	45
Tabela 10 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</i>	51
Tabela 11 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych.....	56
Tabela 12 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	57
Tabela 13 Wskaźniki oddziaływania rozwoju Gminy Gorzyce	110
Tabela 14 Wskaźniki produktu i rezultatu do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	112
Tabela 15 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii	119

Spis map

Mapa 1 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Gorzyce.....	75
Mapa 2 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Gorzyce	81
Mapa 3 Gmina Gorzyce – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego	82
Mapa 4 Gmina Gorzyce – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego.....	83
Mapa 5 Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego</i> – struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	84
Mapa 6 Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego</i> – komunikacja i infrastruktura techniczna	86
Mapa 7 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Gorzyce	87
Mapa 8 Lokalny obszar strategicznej interwencji w Gminie Gorzyce –Podobszar I	104
Mapa 10 Lokalny obszar strategicznej interwencji w Gminie Gorzyce –Podobszar II.....	104

Spis rysunków

Rysunek 1 Terytorialny zasięg programu Polska Wschodnia.....	89
Rysunek 2 Miejskie Obszary Funkcjonalne	93
Rysunek 3 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”.....	96
Rysunek 4 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego.....	97
Rysunek 5 Granice Stowarzyszenia „Lasowiacka Grupa Działania”	101
Rysunek 6 Granice Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Rybacka Puszczy Sandomierskiej” ...	102